

Postsynodale apostolische Exhortatie

Ecclesia in Asia

gericht aan de bisschoppen, de priesters en diakens, de godgewijde personen, en alle leken gelovigen over Jezus Christus, de heiland en zijn zending van liefde en dienst in Azië: “.. opdat ze leven mogen bezitten, en wel in overvloed (Joh 10,10)

Inleiding: de wonderbare plannen van God in Azië

1. De Kerk in Azië zingt de lof van de “God van bevrijding” (Ps 68,20) omdat Hij zijn heilsplan heeft willen beginnen op Aziatische bodem door middel van mannen en vrouwen van dit werelddeel. Vanaf den beginne immers openbaarde en voltrok God zijn heilsplan in Azië.

Hij wees aan de patriarchen waarheen zij moesten gaan (vgl. Gn 12) en riep Mozes om zijn volk naar de vrijheid te leiden (vgl. Ex 3,10). Hij sprak tot het door Hem uitverkoren volk door vele profeten, rechters, koningen en onverschrokken gelovige vrouwen. Toen “de volheid van de tijd gekomen was” (Gal 4,4) zond Hij zijn eniggeboren Zoon, Jezus Christus de Heiland, die als Aziaat geboren werd. In haar vreugde om de goedheid van de volkeren en culturen en om de religieuze vitaliteit van het continent, en tegelijk zich bewust van de unieke gave van het geloof die zij tot het welzijn van allen heeft ontvangen, betuigt de Kerk in Azië zonder ophouden: “Dank de Heer, want Hij is goed, zijn liefde kent geen grenzen” (Ps 118,1).

Omdat Jezus geboren werd, leefde, stierf en uit de doden verrees in het Heilige Land, is dat kleine stukje grond in West-Azië een land van belofte en hoop geworden voor heel de mensheid. Jezus heeft deze grond

gekend en liefgehad. De geschiedenis, het lijden en de verwachtingen van zijn volk heeft Hij tot de zijne gemaakt. Hij heeft van dit volk gehouden en hun joodse overleveringen en erfgoed overgenomen. Al sinds lange tijd had God immers dit volk uitverkoren en zich eraan geopenbaard om de komst van de Heiland voor te bereiden. Door het evangelie te verkondigen in de kracht van de heilige Geest heeft de Kerk in dit land zich ingezet om “alle volken tot leerling te maken” (Mt 28,19). Samen met de over de gehele aarde verspreide Kerk zal de Kerk in Azië het derde christelijk millennium binnengaan, opgetogen over alles wat God vanaf die begintijd tot nu toe heeft gedaan, en sterk in het besef dat, “juist zoals in het eerste millennium het kruis op Europese bodem werd geplant, en in het tweede millennium dit gebeurde op de bodem van Afrika en Amerika, wij mogen bidden dat in dit zo uitgestrekte en levende continent in het derde millennium een grote oogst van

geloof kan worden binnengehaald”.¹

Achtergrond van de Speciale Vergadering

2. In mijn apostolische brief *Tertio millennio adveniente* heb ik voor de Kerk een programma opgesteld om het derde millennium tegemoet te treden, een programma waarin de uitdagingen van de nieuwe evangelisatie centraal stonden. Een belangrijk kenmerk van dit plan was dat er *Synodes per continent* gehouden zouden worden, zodat de bisschoppen het evangelisatievraagstuk zouden kunnen benaderen vanuit de eigen situatie en noden van ieder continent. Deze reeks van Synodes, onderling verbonden door het gemeenschappelijke thema van de nieuwe evangelisatie, heeft duidelijk een belangrijke rol gespeeld bij de voorbereiding van de Kerk op het grote Jubileum van het jaar 2000.

In dezelfde brief heb ik met betrekking tot de Speciale Vergadering voor Azië van de Bisschoppensynode geschreven dat in dat deel van de wereld “de ontmoeting van het christendom met zeer oude plaatselijke culturen en godsdiensten het meest dringende vraagstuk is. Ze is een grote uitdaging voor de evangelisatie, want religieuze systemen als boeddhisme en hindoeïsme verkondigen een duidelijke verlossingsleer.”² Het is inderdaad een mysterie dat de Heiland van de wereld die in Azië werd geboren, tot op de dag van vandaag bij de volkeren van dit continent grotendeels onbekend is gebleven. De Synode zal aan de Kerk in Azië een providentiële gelegenheid bieden om zich dieper over dit mysterie te buigen, en zich met nieuwe inzet te wijden aan haar opdracht om Jezus Christus beter door allen te doen kennen. Tijdens de viering van de gedenkwaardige tiende Wereldjongerendagen, twee maanden na de publicatie van *Tertio millennio adveniente*, heb ik in een toespraak tot de zesde voltallige Vergadering van de Federatie van de Bisschop-

penconferenties van Azië te Manilla, op de Filipijnen, de bisschoppen erop gewezen dat “wil de Kerk in Azië haar providentiële taak vervullen, aan de evangelisatie als vreugdevolle, geduldige en voortgaande prediking van de heilbrengende dood en verrijzenis van Jezus Christus absolute prioriteit moet worden gegeven”.³

De positieve reactie van de kant van bisschoppen en particuliere Kerken op het vooruitzicht van een Speciale Vergadering voor Azië is gedurende de gehele voorbereidingstijd heel duidelijk gebleken. De bisschoppen hebben in iedere fase openhartig hun wensen en inzichten naar voren gebracht, en gaven daarbij blijk van een grondige kennis van het continent. Ze hebben dit gedaan in het volle besef van de band van *communio* die zij met de universele Kerk delen. In de lijn van de grondgedachte van *Tertio millennio adveniente* en mij aansluitend bij de voorstellen van de presynodale Raad die de inzichten van bisschoppen en de particuliere Kerken op het Aziatisch continent heeft bekeken, heb ik als thema voor de Synode gekozen: *Jezus Christus, de Heiland en zijn zending van liefde en dienst in Azië: ‘... opdat ze leven mogen bezitten, en wel in overvloed’* (Joh 10,10). Door het thema op deze bijzondere wijze te formuleren wenste ik dat de Synode “de leer over Christus als enige Middelaar tussen God en de mensen en als enige Verlosser van de wereld zou verhelderen en verdiepen, waarbij Hij duidelijk onderscheiden wordt van de stichters van de andere grote godsdiensten”.⁴ Nu het Grote Jubileum nabij is, moet de Kerk in Azië met nieuwe kracht kunnen verkondigen: *Ecce natus est nobis Salvator mundi*, ‘heden is ons de Redder van de wereld geboren’, ... geboren in Azië!

De viering van de Speciale Vergadering

3. Met Gods genade heeft de Speciale Ver-

1. Johannes Paulus II, *Toespraak* tot de zesde voltallige Vergadering van de Federatie van Bisschoppenconferenties van Azië (FABC) (Manilla 15 januari 1995), 11, in: *Insegnamenti XVIII*, 1 (1995), 159 (verder aangeduid als *Toespraak Manilla 1995*).

2. Johannes Paulus II, apostolische Brief *Tertio millennio adveniente* (10 november 1994), 38.

3. *Toespraak Manilla 1995*, 11.

4. *Tertio millennio adveniente*, 38.

gadering voor Azië van de Bisschoppensynode van 18 april tot 14 mei in het Vaticaan plaats gehad. Ze kwam na de Speciale Vergaderingen voor Afrika (1994) en Amerika (1997) en werd tegen het einde van het jaar gevolgd door de Speciale Vergadering voor Oceanië (1998). Een maand lang kwamen de synodevaders en andere deelnemers bijeen rond Petrus' opvolger, deelden in de gave van de hiërarchische *communio* en gaven de Kerk in Azië een concrete stem en gestalte. Voorzeker een bijzonder genadenrijke tijd!⁵ Voorafgaande bijeenkomsten van de bisschoppen van Azië hadden bijgedragen tot de voorbereiding van de Synode en een sfeer van intense kerkelijke en broederlijke *communio* mogelijk gemaakt. In het bijzonder werd hiertoe bijgedragen doordat op initiatief van de Federatie van de Bisschoppenconferenties van Azië en haar administratieve diensten voltallige Vergaderingen en Congressen plaats vonden waar talrijke bisschoppen uit Azië regelmatig bijeenkwamen, en waardoor zowel op persoonlijk als ambtelijk vlak het ontstaan van onderlinge banden bevorderd werd. Ik had het voorrecht sommige van deze bijeenkomsten bij te wonen, waarbij ik soms bij de opening of sluiting voorging in de plechtige eucharistievieringen.

Bij die gelegenheden heb ik met eigen ogen kunnen waarnemen hoe de particuliere Kerken, met inbegrip van de oosterse Kerken, in de persoon van de geestelijke herders elkaar in *onderling gesprek ontmoetten*. Deze bijeenkomsten en andere regionale vergaderingen van de bisschoppen van Azië hebben providentieel als verwijderde voorbereiding gediend op de Synodale Vergadering.

De viering van de Synode zelf was een bevestiging van het belang van de dialoog als een kenmerkende karaktertrek van het leven van de Kerk in Azië. Een oprechte en eerlijke uitwisseling van ervaringen, ideeën

en voorstellen bewees de juiste weg te zijn naar een waarachtige geestelijke ontmoeting, naar een onderlinge eenheid van verstand en hart die in liefde de verschillen respecteert en overstijgt. Bijzonder ontroerend was de ontmoeting van de nieuwe kerken met de oude kerken die dateren uit de tijd der apostelen. Met onuitsprekelijke vreugde zagen we de bisschoppen van de particuliere Kerken in Myanmar, Vietnam, Laos, Cambodja, Mongolië, Siberië, en de nieuwe republieken van Centraal Azië, naast hun broeders zitten die al sinds lang ernaar verlangden hen te ontmoeten en met hen in gesprek te gaan. Toch was er ook een gevoel van verdriet omdat de geestelijke herders van continentaal China er niet bij konden zijn. Hun afwezigheid herinnerde voortdurend aan de heldhaftige offers en het lijden dat de Kerk in grote delen van Azië nog steeds heeft te verduren.

De ontmoeting in dialoog tussen de bisschoppen en de opvolger van Petrus, die tot taak heeft zijn broeders te sterken (vgl. Lc 22,32), was werkelijk een bevestiging in geloof en zending. Iedere dag opnieuw waren er in de Synodezaal en de ontmoetingsruimten tal van verhalen over diep geloof, over zelfopofferende liefde, onwankelbare hoop, durende inzet bij beproevingen, volhardende moed en edelmoedige vergiffenis: uit dit alles bleek hoe waar Jezus' woord was: "Ik ben met jullie, alle dagen" (Mt 28,20). De Synode was een genadenrijke tijd omdat ze een ontmoeting was met de Heiland die in zijn Kerk voortleeft door de heilige Geest wiens kracht wordt ervaren in de broederlijke dialoog van het leven, in de onderlinge verbondenheid en in de zending.

Doen delen in de vruchten van de Speciale Vergadering

4. Door middel van deze postsynodale apostolische Exhortatie wil ik de Kerk in Azië en over de hele wereld doen delen in

5. Vgl. Speciale Vergadering voor Azië van de Bisschoppensynode, *Slotboodschap*, 2.

de vruchten van de Speciale Vergadering. Dit document tracht de rijkdom over te dragen van dit groot spiritueel gebeuren van *communio* en collegialiteit onder bisschoppen. De Synode was *een vierend herinneren* aan de Aziatische wortels van het christendom. De synodevaders hebben herinnerd aan de eerste christengemeenschap, de oerkerk, de kleine kudde van Jezus op dit onmetelijke continent (vgl. Lc 12,32). Ze hebben gewezen op hetgeen de Kerk vanaf den beginne ontvangen en gehoord heeft (vgl. Apk 3,3), en na daaraan te hebben herinnerd hebben ze de "rijkdom aan goedheid" (Ps 145,7) van God verheerlijkt die nooit zal ontbreken. De Synode was ook een gelegenheid om haar respect uit te spreken voor de oude religieuze tradities en beschavingen, de diepzinnige wijsgerige stelsels en de wijsheid, die Azië gemaakt hebben tot wat het nu is. Bovenal is erop gewezen dat de volkeren van Azië zelf de ware rijkdom en de hoop voor de toekomst zijn van het continent. Tijdens de Synode waren de daar aanwezigen getuigen van een uiterst vruchtbare ontmoeting tussen de oude en de nieuwe culturen en beschavingen van Azië, die in hun verscheidenheid en overeenkomsten zo'n prachtige aanblik boden, met name wanneer bij het begin en het einde van de eucharistievieringen symbolen, liederen, dansen en kleuren tot een harmonieuze eenheid samenvloeiden rond de Tafel des Heren.

De Synode werd niet gehouden uit trots over menselijke prestaties, maar was een viering in het besef van wat de Allerhoogste voor de Kerk in Azië deed (vgl. Lc 1,49). Door te wijzen op de bescheiden situatie van de katholieke gemeenschap en het geringe aantal van haar leden was de Synode ook een *oproep tot bekering*, opdat zo de Kerk in Azië zich meer en meer de vele genaden waardig zou kunnen tonen die God niet ophoudt te schenken.

De Synode was niet alleen een gedenken en een viering maar ook een *virige geloofsbelijdenis in Jezus Christus de Heiland*. In dankbaarheid voor de gave van het geloof hebben de synodevaders geen betere manier gevonden om dit geloof te vieren dan door het onverkort te beamen en zich erop te bezinnen in samenhang met de situatie waarin het in deze tijd in Azië verkondigd en beleden moet worden. Meerdere malen hebben ze erop gewezen dat het geloof reeds moedig en met vertrouwen in het continent wordt verkondigd, zelfs temidden van grote moeilijkheden. In naam van miljoenen mannen en vrouwen in Azië hebben de synodevaders beleden: "Wij geloven vast en zeker dat u de heilige van God bent" (Joh 6,69). Geconfronteerd met de vele smartelijke kwesties van lijden, geweld, discriminatie en armoede waaraan de meeste volkeren van Azië zijn blootgesteld, baden zij: "Ik heb vertrouwen. Kom mijn gebrekkig vertrouwen te hulp" (Mc 9,24).

In 1995 heb ik de in Manilla verzamelde bisschoppen van Azië gevraagd "de poorten van Azië wijd open te zetten voor Christus".⁶ Vertrouwend op het geheim van de *communio* met de talloze en vaak naamloze mensen die in Azië omwille van het geloof de marteldood stierven, en door de blijvende aanwezigheid van de heilige Geest bevestigd in hetgeen zij verhoopten, hebben de synodevaders het aangedurfd om alle volgelingen van Christus op te roepen tot een nieuwe *inzet voor de missie*. Tijdens de Vergadering hebben de bisschoppen en de andere deelnemers blijk gegeven van een stoutmoedigheid, geestelijke vurigheid en ijver die van Azië een akker zullen maken welke in het komende millennium een rijke oogst zal voortbrengen.

6. Toespraak Manila 1995, 10.

Hoofdstuk I

De achtergrond van Azië

Azië, geboorteplaats van Christus en van de Kerk

5. De menswording van Gods Zoon, die de gehele Kerk plechtig zal herdenken gedurende het grote Jubileum van het jaar 2000, had plaats in een duidelijk omschreven historisch en geografisch kader. Dit kader heeft een grote invloed uitgeoefend op het leven en de zending van de Verlosser als mens. "God heeft in Jezus van Nazaret de kenmerkende eigenschappen aangenomen van de menselijke natuur, ook het voor de mens onontkoombaar toebehoren tot een bepaald volk en een bepaald land. ... Het concrete fysieke land en de ligging daarvan op de aardbol zijn onafscheidelijk verbonden met de werkelijkheid van het door het Woord aangenomen menselijk lichaam."⁷ Vandaar dat de kennis van de wereld waarin de Heiland "onder ons zijn tent is komen opslaan" (Joh 1,14) een belangrijk middel is om het plan van de eeuwige Vader en diens mateloze liefde voor ieder schepsel beter te doorgronden: "Zoveel immers heeft God van de wereld gehouden, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft geschonken, zodat iedereen die in Hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven bezit" (Joh 3,16).

Op gelijke wijze leeft de Kerk in concrete omstandigheden van tijd en plaats en vervult zij daar haar zending. Wil het volk van God in Azië door middel van de nieuwe evangelisatie gehoor geven aan hetgeen God eraan vraagt, dan is het absoluut noodzakelijk een scherp oog te hebben voor de zeer verscheiden en complexe werkelijkheid op dit continent. De synodevaders hebben met klem betoogd dat de zending van liefde en dienstbetoon van de Kerk in Azië door twee factoren bepaald wordt: enerzijds,

door haar zelfverstaan als gemeenschap van volgelingen van Jezus Christus rond hun geestelijke herders, en anderzijds door alles wat zich in Azië op het gebied van maatschappij, politiek, religie, cultuur en economie afspeelt.⁸ De situatie in Azië is tijdens de Synode tot in detail bestudeerd door mensen die dagelijks te maken hebben met de zeer bonte verscheidenheid aan verschijnselen die zich in dit immense continent voordoen. Het hierna volgende is een samenvatting van de opmerkingen van de synodevaders.

Religieuze en culturele gegevens

6. Azië is het meest uitgestrekte continent op de aarde en wordt bewoond door ongeveer tweederde van de wereldbevolking, terwijl in China en India bijna de helft woont van de totale bevolking op de aardbol. Het opvallendste kenmerk van het continent is de grote verscheidenheid van zijn volkeren, "erfgenamen van oude culturen, godsdiensten en tradities".⁹ Een gevoel van verbijstering is onontkoombaar bij het zien van de indrukwekkende omvang van de bevolking van Azië en het ingewikkeld mozaïek van de daar voorkomende rijkdom aan culturen, talen, vormen van geloof en tradities, die een belangrijk onderdeel vormen van de geschiedenis en het erfgoed van het mensdom.

Azië is ook de bakermat van de grootste godsdiensten op aarde – jodendom, christendom, islam en hindoeïsme. Ook heeft daar de wieg gestaan van andere geestelijke tradities zoals boeddhisme, taoïsme, confucianisme, zoroastrisme, jainisme, sikhisme en shintoïsme. Miljoenen anderen zijn ook aanhanger van de traditionele of stamgebonden godsdiensten met een verscheidenheid aan vaste rituelen en officiële religieuze leer. De Kerk heeft het diepste respect voor deze tradities en ze tracht met de aanhangers daarvan een oprechte dialoog aan

7. Johannes Paulus II, *Brief over de bedevaart naar de plaatsen die verbonden zijn met de heilsgeschiedenis* (29 juni 1999), 3, in: *L'Osservatore Romano* (30 juni/1 juli 1999), 8.

8. Vgl. *Propositie* (aanbeveling van de Speciale Vergadering van de Bisschoppen-synode voor Azië) 3.

9. *Propositie* 1.

te gaan. De door hen onderwezen religieuze waarden wachten op hun voltooiing in Jezus Christus.

De volken van Azië zijn trots op hun religieuze en culturele waarden, zoals hun liefde voor stilte en beschouwing, eenvoud, harmonie, onthechting, geweldloosheid, arbeidszin, discipline, sobere levenswijze, dorst naar kennis en wijsgerige beschouwing.¹⁰ Zij koesteren waarden als eerbied voor het leven, meevoelen met alle levende wezens, contact met de natuur, kinderlijke eerbied voor hun ouders, voor oude mensen en voor hun voorouders; het gemeenschapsgevoel is bij hen sterk ontwikkeld.¹¹ Heel in het bijzonder beschouwen zij het gezin als een vitale krachtbron, als een innig met elkaar verbonden gemeenschap met een sterk solidariteitsgevoel.¹² De volken van Azië staan bekend om hun geest van godsdienstige verdraagzaamheid en vreedzaam samenwonen. Ondanks scherpe spanningen en felle conflicten kan men zeggen dat Azië vaak blij heeft gegeven van een opmerkelijk aanpassingsvermogen en natuurlijke openheid voor hetgeen de volkeren elkaar temidden van de veelheid aan godsdiensten en culturen hebben te bieden. Hoewel beïnvloed door modernisering en secularisatie geven de Aziatische godsdiensten ook blij van grote vitaliteit: ze zijn tot vernieuwing in staat, zoals men heeft kunnen constateren bij hervormingsbewegingen binnen verschillende religieuze groeperingen. Velen, met name onder de jongeren, verlangen vurig naar geestelijke waarden, hetgeen blijkt uit het stijgend aantal nieuwe religieuze bewegingen.

Dit alles duidt op een aangeboren geestelijk besef en op zedelijke wijsheid in het hart van de Aziaat, en daaromheen groeit in toenemende mate het gevoel 'Aziaat te zijn'. Niet door zich tegen anderen af te zetten maar eerder doordat men ernaar zoekt onderling elkaar aan te vullen en harmo-

nieus met elkaar om te gaan, wordt dat besef 'Aziaat te zijn' uitgedragen en versterkt. Waar mensen elkaar op die wijze aanvullen en harmonieus samenleven, kan de Kerk het evangelie brengen op een manier die zowel bij haar eigen traditie als bij het hart van de Aziaat past.

Economische en sociale gegevens

7. Wat de economische ontwikkeling betreft is op het Aziatisch continent een sterk uiteenlopende situatie die zeer moeilijk onder één noemer te brengen is. Er zijn hoog ontwikkelde landen, andere landen waar dankzij een doeltreffende economische politiek vooruitgang geboekt wordt, en weer andere landen waar nog steeds een bittere armoede heerst, en die behoren tot de armste volken van de wereld. In het ontwikkelingsproces is er een groeiende invloed van materialisme en secularisatie, met name in stedelijke gebieden. Deze ideologieën ondermijnen de traditionele sociale en religieuze waarden, en dreigen de culturen van Azië opmerkelijke schade te berokkenen.

De synodevaders hebben de snelle veranderingen besproken die zich voltrekken binnen de verschillende Aziatische samenlevingen, alsmede de positieve en negatieve kanten van die veranderingen. Daaronder is er het verschijnsel van de verstedelijking en het ontstaan van immense stedelijke conglomeraties, vaak met grote achterstandswijken waarin georganiseerde misdaad, terrorisme, prostitutie en uitbuiting van de zwakste groepen uit de samenleving welig tieren. Ook emigratie is een belangrijk maatschappelijk verschijnsel waarbij miljoenen mensen in financieel, cultureel en moreel opzicht bloot worden gesteld aan moeilijke situaties. Bevolkingsgroepen emigreren binnen Azië, en buiten Azië naar andere werelddelen, en daarvoor zijn vele redenen, waaronder armoede, oorlog, etni-

10. Vgl. Speciale Vergadering voor Azië van de Bisschoppensynode, *Lineamenta*, 3 (verder aangeduid als *Lineamenta*).

11. Vgl. *t.a.p.*

12. Vgl. *Propositie* 32.

sche conflicten, beknotting van hun mensenrechten en fundamentele vrijheden. Een andere oorzaak van interne en externe migratie gepaard met desastreuze gevolgen voor het leven en de waarden van het gezin is de bouw van reusachtige industriële complexen. Ook werd de bouw gemeld van kerncentrales, waarbij aan kosten en efficiency buitengewone zorg werd besteed, maar met de veiligheid van de mensen en met het milieu weinig rekening werd gehouden.

Ook het toerisme verdient speciale aandacht. Het is weliswaar een legitieme bedrijfstak met eigen culturele en vormende waarden, maar in sommige gevallen worden veel Aziatische landen in moreel en fysiek opzicht erdoor ondermijnd, zoals blijkt uit de verloedering van jonge vrouwen en zelfs van kinderen door de prostitutie.¹³ De pastoraal voor migranten en ook voor toeristen is moeilijk en ingewikkeld, met name in Azië waar heel vaak basisstructuren voor een dergelijke pastoraal ontbreken. Bij het opzetten van de pastoraal op alle niveaus moet met deze feitelijkheden rekening worden gehouden. Daarbij mogen de migranten uit de oosterse katholieke kerken niet worden vergeten, voor wie een pastoraal nodig is die afgestemd is op hun eigen kerkelijke tradities.¹⁴

Sommige landen in Azië hebben te maken met problemen die samenhangen met hun groeiend aantal inwoners, hetgeen niet “enkel een demografisch en economisch maar met name een moreel vraagstuk is”.¹⁵ Er is een duidelijk en nauw verband tussen het bevolkingsvraagstuk en menselijke vooruitgang, maar er zijn talrijke verkeerde oplossingen die een bedreiging vormen voor de waardigheid en onschendbaarheid van het leven, en een bijzondere uitdaging betekenen voor de Kerk in Azië. Het is misschien goed om hier erop te wijzen hoezeer de Kerk tot de verdediging en het bevorde-

ren van het leven heeft bijgedragen, evenzeer op het gebied van de gezondheidszorg als op het terrein van sociale ontwikkeling of op dat van onderwijs en opvoeding, tot welzijn van de mensen, met name van de armen. Terecht bracht de Speciale Vergadering voor Azië hulde aan wijlen moeder Teresa van Calcutta “die over de hele wereld bekend was vanwege haar liefde en belangeloze zorg voor de allerarmsten onder de armen”.¹⁶ Zij blijft een voorbeeld hoe de Kerk in Azië het leven wil dienen, in moedige tegenstelling met talrijke boze krachten die in de samenleving werkzaam zijn.

Een aantal synodevaders heeft gewezen op de van elders komende invloeden die hun stempel op de Aziatische culturen drukken. Onder de zeer sterke invloed van allerlei media en soorten literatuur, muziek en films die het continent overspoelen treden er veranderingen op in het gedragspatroon van de mensen. Zonder te willen ontkennen dat de sociale communicatiemiddelen een belangrijke invloed ten goede kunnen uitoefenen,¹⁷ kan men toch niet voorbijgaan aan het negatief effect dat ze vaak hebben. De gunstige effecten kunnen soms teniet worden gedaan door de wijze waarop die middelen gecontroleerd en gebruikt worden door mensen met dubieuze politieke, economische en ideologische belangen. Het gevolg daarvan is dat de negatieve kanten van media en vermaakindustrie een bedreiging vormen voor de traditionele waarden, met name voor de onaantastbaarheid van het huwelijk en de hechtheid van het gezin. Het effect van de beelden van geweld, hedonisme, individualisme en ongebreideld materialisme “treft het hart van de Aziatische culturen, het religieus karakter van volk, gezinnen en hele samenlevingen”.¹⁸ Deze situatie vormt een grote uitdaging voor de Kerk en voor de verkondiging van haar boodschap.

De alsmaar voortdurende armoede en

13. Vgl. Speciale Vergadering voor Azië van de Bisschoppensynode, *Instrumentum laboris*, 9 (verder aangeduid als *Instrumentum laboris*).

14. Vgl. *Proposities* 36 en 50.

15. *Propositie* 44.

16. *Propositie* 27.

17. Vgl. *Propositie* 45.

18. *Instrumentum laboris*, 9.

uitbuiting van mensen zijn redenen tot de grootst mogelijke bezorgdheid. Er zijn in Azië miljoenen onderdrukte mensen, die eeuwenlang economisch, cultureel en politiek aan de rand van de samenleving zijn gehouden.¹⁹ In hun beschouwing over de situatie van de vrouwen in de samenlevingen van Azië hebben de synodevaders opgemerkt dat “weliswaar het ontwakend bewustzijn bij de vrouwen van hun waardigheid en rechten een van de belangrijkste tekenen is van onze tijd, maar dat de armoede en uitbuiting van vrouwen toch in heel Azië nog steeds een ernstig probleem vormen”.²⁰ Veel meer vrouwen dan mannen kunnen lezen noch schrijven; kinderen van het vrouwelijk geslacht dreigen eerder geaborteerd of zelfs meteen na de geboorte gedood te worden. Ook zijn er door heel Azië heen miljoenen mensen van inheemse of autochtone oorsprong die in vergelijking met de overheersende bevolking in een sociaal, cultureel en politiek isolement leven.²¹ Het gaf moed, de bisschoppen op de Synode te horen zeggen dat men in een aantal gevallen tegenwoordig op nationaal, regionaal en internationaal niveau aan deze problemen grotere aandacht schenkt, en dat de Kerk zich actief met deze ernstige situatie tracht bezig te houden.

De synodevaders hebben erop gewezen dat deze noodzakelijkerwijs korte beschouwing over hetgeen op economisch en sociaal gebied in Azië aan de orde is, onvolledig zou zijn als niet tegelijk erkend zou worden dat in de laatste decennia bij talrijke Aziatische samenlevingen de economie zeer sterk is gegroeid: er is een groeiende nieuwe generatie van vaklieden, wetenschappers en technici, en dit grote aantal doet een gunstige ontwikkeling van Azië verhoppen. Niettemin is deze vooruitgang niet in alle opzichten even hecht of stabiel: dat is duidelijk gebleken tijdens de recente ernstige financiële crises die veel landen in Azië hebben

getroffen. Azië's toekomst is in samenwerking gelegen, binnen Azië en met de landen van de andere werelddelen, maar altijd op basis van hetgeen de volkeren van Azië zelf doen met het oog op hun eigen ontwikkeling.

Politieke feitelijkheden

8. De Kerk dient steeds een juiste kennis te bezitten van de politieke situatie in de landen waarin zij haar missie wil vervullen. In deze tijd is er een grote verscheidenheid aan politieke situaties in Azië; men treft er allerlei ideologieën, die gaan van democratische tot theocratische vormen van bestuur. Er zijn talrijke militaire dictaturen en goddeloze ideologieën. Sommige landen hebben een officiële staatsgodsdienst terwijl aan minderheden of aanhangers van andere godsdiensten weinig of geen godsdienstvrijheid wordt gelaten. Andere staten zijn misschien niet uitdrukkelijk theocratisch van aard, maar maken toch de minderheden tot tweederangs burgers met weinig waarborgen voor hun fundamentele mensenrechten. Op sommige plaatsen hebben de christenen niet het recht om hun geloof vrij te belijden of Jezus Christus aan hun medemensen te verkondigen.²² Ze worden vervolgd en de hun toekomstige plaats in de maatschappij wordt hun ontzegd. De synodevaders hebben speciaal melding gemaakt van het Chinese volk, en de vurige hoop uitgesproken dat op een dag het voor hun Chinese katholieke broeders en zusters mogelijk zal zijn om hun godsdienst in vrijheid uit te oefenen, en openlijk hun volledige *communio* met de Stoel van Petrus te belijden.²³

Hoewel de synodevaders grote waardeering betoonden voor de vooruitgang die in veel Aziatische landen onder uiteenlopende regeringssystemen geboekt wordt, hebben ze ook gewezen op de wijdverspreide corruptie binnen allerlei lagen van de regeringen en de samenleving.²⁴ Te vaak schijnen

19. Vgl. *Propositie* 39.

20. *Propositie* 35.

21. Vgl. *Propositie* 38.

22. Vgl. *Propositie* 22.

23. Vgl. *Propositie* 52.

24. Vgl. *Lineamenta*, 6.

mensen niet in staat zich te verdedigen tegen politici, rechterlijke macht, corrupte ambtenarij en bureaucratie. Niettemin groeit in Azië het besef dat mensen in staat zijn om onrechtvaardige structuren te veranderen. Men ziet thans de roep om grotere maatschappelijke gerechtigheid, grotere betrokkenheid bij bestuur en economie, gelijke kansen bij het onderwijs en een billijke verdeling van de rijkdommen van het land. De mensen worden zich steeds sterker bewust van hun menselijke waardigheid en hun rechten, en komen daar meer vastberaden voor op. Etnische, culturele en sociale minderheidsgroepen, die lange tijd niet van zich hebben laten horen, zoeken naar wegen om zelf aan hun eigen maatschappelijke vooruitgang te werken. Gods Geest helpt en ondersteunt het streven van de volkeren naar omvorming van de samenleving op zodanige wijze dat het verlangen van de mens naar een volwaardiger leven bevredigd kan worden zoals God wil (vgl. Joh 10,10).

De Kerk in Azië, verleden en heden

9. De geschiedenis van de Kerk in Azië is even oud als de Kerk zelf; immers, in Azië stortte Jezus de heilige Geest uit over zijn leerlingen en zond Hij hen tot aan de uiteinden der aarde om de Blijde Boodschap te verkondigen en gelovige gemeenschappen bijeen te brengen. “Zoals de Vader Mij gezonden heeft, zo zend Ik jullie” (Joh 20,21; zie ook Mt 28,18-20; Mc 16,15-18; Lc 24,47; Hnd 1,8). Gehoor gevend aan de opdracht van de Heer predikten de apostelen het Woord en stichtten zij kerken. Het is goed om te herinneren aan enige elementen van die boeiende en complexe geschiedenis.

Vanuit Jeruzalem breidde de Kerk zich uit naar Antiochië, Rome en daarbuiten. Ze bereikte Ethiopië in het Zuiden, Scythië in het Noorden en Indië in het Oosten, waarheen Thomas zich volgens de overlevering

in het jaar 52 begaf en er de kerken stichtte van Zuid-Indië. De gemeenschap van Oost-Syrië in de derde en vierde eeuw, met Edessa als centrum, muntte uit door missionaire geest. De ascetische gemeenschappen in Syrië betekenden een geweldige kracht voor de evangelieprediking in Azië vanaf de derde eeuw en daarna. Zij waren bron van geestelijke energie voor de Kerk, vooral in tijden van vervolging. Armenië was het eerste land dat in zijn geheel het christendom omhelsde tegen het einde van de derde eeuw, en het maakt zich thans op voor de viering van de 1.700ste verjaardag van zijn doopsel. Reeds tegen het eind van de vijfde eeuw had de christelijke boodschap de Arabische vorstendommen bereikt, maar vanwege talrijke redenen, waaronder de verdeeldheden onder de christenen, kreeg deze boodschap geen vaste voet onder deze volken.

Perzische kooplieden brachten de Blijde Boodschap naar China in de vijfde eeuw. De eerste christelijke Kerk werd er in het begin van de zevende eeuw gesticht. Tijdens de T'ang-dynastie (618-907) leidde de Kerk ongeveer twee eeuwen een bloeiend bestaan. De neergang van deze vitale Kerk in China tegen het einde van het eerste millennium is een van de droevigste hoofdstukken uit de geschiedenis van het volk van God op het continent.

In de dertiende eeuw werd de Blijde Boodschap verkondigd aan de Mongolen, aan de Turken en opnieuw aan de Chinezen. Maar het christendom is in die streken bijna verdwenen vanwege allerlei redenen, zoals de opkomende islam, de verre afstand, het ontbreken van een goede aanpassing aan de plaatselijke cultuur, en misschien vooral omdat men niet voorbereid was op de ontmoeting met de grote godsdiensten van Azië. Tegen het einde van de veertiende eeuw had er een drastische inkrimping plaats van de Kerk in Azië, met

uitzondering van de geïsoleerde gemeenschap in Zuid-Indië. De Kerk in Azië zou moeten wachten op een nieuw tijdperk van missionaire inspanning.

Dankzij de apostolische arbeid van Franciscus Xaverius, de stichting van de Congregatie *de Propaganda Fide* door paus Gregorius XV, en de aan de missionarissen gegeven richtlijnen dat ze de cultuur ter plaatse moesten respecteren en waarderen, werden positievere resultaten behaald in de zestiende en zeventiende eeuw. In de negentiende eeuw werd de missieactiviteit weer opgenomen. Verschillende congregaties van religieuzen wijdde zich van ganser harte aan dit werk. *Propaganda Fide* werd gereorganiseerd. Er werd meer nadruk gelegd op het stichten van plaatselijke kerken. De prediking van het evangelie ging gepaard met werken van onderwijs en caritas. Dientengevolge bereikte de Blijde Boodschap steeds meer mensen, met name onder armen en mensen in nood, maar soms ook onder de maatschappelijke en intellectuele elite. Er werd opnieuw getracht de Blijde Boodschap te incultureren, hoewel dit totaal onvoldoende bleek. Ondanks haar eeuwenlange aanwezigheid en haar talrijke apostolische ondernemingen werd de Kerk op veel plaatsen nog steeds als buitenstaander beschouwd, en in het denken van de mensen vaak geassocieerd met de koloniale machten.

Zo was de situatie op de vooravond van het Tweede Vaticaans Concilie; maar dankzij de door het Concilie gegeven aanzet zag een nieuwe opvatting over missie het daglicht en daagden daarmee grote verwachtingen. De universaliteit van Gods heilsplan, het missionair karakter van de Kerk en de verantwoordelijkheid voor die opdracht van alle kerkleden, zo sterk benadrukt door het conciliedecreet over de missieactiviteit van de Kerk *Ad gentes divinitus*, werden het kader voor een nieuw elan. Gedurende de

Speciale Vergadering hebben de synodevaders getuigd van de recente aanwas van de kerkelijke gemeenschap bij talrijke volken in uiteenlopende gebieden van het continent, en opgeroepen tot nieuwe missionaire krachtsinspanningen in de komende jaren, met name omdat er nieuwe mogelijkheden zijn om het evangelie te verkondigen in Siberië en in de landen van Centraal Azië die sinds kort onafhankelijk zijn geworden, zoals Kazachstan, Uzbekistan, Kirghizstan, Tadjikistan en Turkmenistan.²⁵

Laat men zijn blik weiden over de katholieke gemeenschappen in Azië, dan ziet men hoe ze een bonte verscheidenheid vertonen vanwege hun historische oorsprong en ontwikkeling, maar ook vanwege de verschillende spirituele en liturgische tradities van de verschillende riten. Toch zijn alle één in de verkondiging van de Blijde Boodschap van Jezus Christus door middel van het christelijk getuigenis, de werken van caritas en menselijke solidariteit. Sommige kerken vervullen hun zending in vrede en vrijheid, andere leven in situaties van geweld en conflict of voelen zich door allerlei groepen om godsdienstige of andere redenen bedreigd. In de zeer verscheiden culturele wereld van Azië staat de Kerk voor allerlei filosofische, theologische en pastorale uitdagingen. Haar taak is temeer zo moeilijk omdat ze een minderheid is. De enige uitzondering hierop zijn de Filippijnen waar de katholieken in de meerderheid zijn.

Hoe de omstandigheden ook mogen zijn, de Kerk in Azië leeft temidden van volken die blijik geven van een intens verlangen naar God. De Kerk weet dat deze dorst alleen door Jezus Christus, de Blijde Boodschap van God voor alle naties, geheel gelest kan worden. De synodevaders hebben uitdrukkelijk gewild dat de voorliggende postsynodale apostolische Exhortatie dit verlangen centraal zou stellen en de Kerk in

25. Vgl. *Propositie* 56.

Azië zou aansporen om met kracht, in woord en daad, te verkondigen dat *Jezus de Heiland* is.

De Geest van God die steeds aan het werk is in de geschiedenis van de Kerk in Azië, blijft haar leiden. De talrijke positieve elementen die in de lokale kerken worden aangetroffen en waarop veelvuldig tijdens de Synode is gewezen, versterken onze verwachting van een “nieuwe lente in het christelijk leven”.²⁶ Een serieuze reden om te mogen hopen is het toenemend aantal beter opgeleide, enthousiaste en van de Geest vervulde leken- en gelovigen, die zich in toenemende mate bewust zijn van hun eigen roeping binnen de kerkelijke gemeenschap. Onder hen verdienen de leken-catechisten bijzondere erkentelijkheid en lof.²⁷ Ook de charismatische en apostolische bewegingen zijn een gave van de Geest; ze zijn een bron van nieuwe energie en leven bij de vorming van mannelijke en vrouwelijke leken, gezinnen en jonge mensen.²⁸ De kerkelijke verenigingen en bewegingen die zich erop toelagen de waardigheid van de mens en de gerechtigheid te bevorderen, maken tastbaar en duidelijk dat de evangelische boodschap van onze aanname tot kinderen van God voor iedereen geldt (vgl. Rom 8,15-16).

Tegelijk zijn er ook kerken die in zeer moeilijke omstandigheden leven en “zwaar beproefd worden bij de beleving van hun geloof”.²⁹ De synodevaders waren diep onder de indruk door wat er verteld werd over het heldhaftig getuigenis, de onwankelbare volharding en de constante groei van de katholieke Kerk in China, over de inspanningen van de Kerk in Zuid Korea om aan de inwoners van Nood Korea hulp te bieden, over de simpele vastberadenheid van de katholieke gemeenschap in Vietnam, over het isolement van de christenen in gebieden als Laos en Myanmar, over het moeizaam samenleven met de meerderheid in overheersend islamitische landen.³⁰ De Synode besteedde

speciale aandacht aan de situatie van de Kerk in het Heilige Land en de heilige stad Jeruzalem, “het hart van het christendom”,³¹ de stad die zo dierbaar is aan alle kinderen van Abraham. De synodevaders zeiden ervan overtuigd te zijn dat de vrede in dat gebied en zelfs in de wereld voor een groot deel afhangt van de vrede en verzoening die sinds zo lang reeds in Jeruzalem nog steeds een dode letter zijn.³²

Ik mag dit korte, noodgedwongen niet volledige, overzicht over de situatie van de Kerk in Azië niet besluiten zonder de heiligen en martelaren van Azië te vermelden, zowel de officieel als zodanig erkende als zij die alleen door God zijn gekend, en wier voorbeeld een bron is “van geestelijke rijkdom en een krachtig middel voor evangelisatie”.³³ Zonder woorden maar op zeer duidelijke wijze getuigen zij hoe belangrijk het is een heilig leven te leiden en bereid te zijn leven te offeren voor het evangelie. Ze zijn de leraren, beschermers en roem van de Kerk in Azië bij haar evangelisatieopdracht. Samen met de gehele Kerk bid ik de Heer veel werkers te willen zenden om de oogst aan zielen binnen te halen die ik in overvloed zie klaar liggen (vgl. Mt 9,37-38). Graag wil ik herinneren aan hetgeen ik schreef in *Redemptoris missio*: “God opent voor de Kerk de horizonen van een mensheid die meer voorbereid is op de uitzaaiing van het evangelie.”³⁴ Het perspectief van een nieuwe en veelbelovende horizon zie ik in Azië in vervulling gaan, waar Jezus werd geboren en het christendom zijn aanvang nam.

26. *Tertio millennio adveniente*, 18.

27. Vgl. *Propositie* 29.

28. Vgl. *Propositie* 29 en 31.

29. *Propositie* 51.

30. Vgl. *Propositie* 51, 52, 53.

31. *Propositie* 57.

32. Vgl. *t.a.p.*

33. *Propositie* 54.

34. Johannes Paulus II, Encycliek *Redemptoris missio* (7 december 1990), 3.

Hoofdstuk II

Jezus de heiland: een gave voor Azië

De gave van het geloof

10. Op de Synode werd het tijdens de discussies over de complexe gegevens van Azië voor allen meer en meer duidelijk dat de heel eigen bijdrage van de Kerk aan de volken op het continent de verkondiging was van Jezus Christus, waarlijk God en waarlijk mens, de ene en enige Heiland van alle volken.³⁵ Wat de Kerk van andere godsdienstige gemeenschappen onderscheidt, is het geloof in Jezus Christus, en zij mag dit kostbaar licht van het geloof niet voor zich onder de korenmaat houden (vgl. Mt 5,15), want zij heeft de opdracht het met allen te delen. “Het nieuwe leven dat [de Kerk] in Jezus Christus heeft gevonden, wil zij aanbieden aan alle volken van Azië die op zoek zijn naar de volheid van leven zodat zij tot dezelfde *communio* kunnen komen met de Vader en met zijn Zoon in de kracht van de heilige Geest.”³⁶ Dit geloof in Jezus Christus is de inspiratiebron van het evangelisatiewerk in Azië, dat vaak in moeilijke en soms zelfs gevaarlijke omstandigheden wordt verricht. De synodevaders wezen erop dat de verkondiging van Jezus als enige Heiland in hun culturen bijzondere moeilijkheden met zich kan meebrengen, aangezien veel godsdiensten in Azië leren dat ze zelf heilbrengende manifestaties zijn van God. De uitdagingen waarmee de synodevaders geconfronteerd worden bij hun inspanningen om het evangelie te brengen hebben hen geenszins ontmoedigd maar zijn integendeel een sterke prikkel geweest voor hun bekommernis om “het geloof over te dragen dat de Kerk in Azië van de apostelen heeft ontvangen en waaraan zij met de Kerk van alle geslachten en plaatsen vasthoudt”.³⁷ Zij hebben daarom hun overtuiging uitgespro-

ken dat “het hart van de Kerk in Azië geen rust zal kennen totdat heel Azië rust in de vrede van Christus, de verrezen Heer”.³⁸

Het geloof in Jezus is een gave die zij ontvangen heeft en waarin zij moet doen delen; het is de grootste gave die de Kerk aan Azië te bieden heeft. De waarheid over Jezus Christus met anderen delen is de veel-eisende plicht van allen die de gave van het geloof hebben ontvangen. In de Encycliek *Redemptoris missio* schreef ik: “De Kerk – en iedere christen in haar – kan deze nieuwheid en rijkdom, die ontvangen is van de goddelijke goedheid om aan alle mensen meegedeeld te worden, niet verbergen en voor zichzelf houden.”³⁹ En verderop: “Zij die ingelijfd zijn in de katholieke Kerk moeten zich bevoorrecht voelen en juist hierom meer verplicht om te *getuigen van het geloof en het christelijke leven* als dienst aan de broeders en als aan God verschuldigd antwoord.”⁴⁰

De synodevaders waren hiervan diep overtuigd, en ze beseften ook zelf de plicht te hebben om door studie, gebed en overpeinzing door te dringen in de eeuwige waarheid van Jezus Christus, om met de kracht en vitaliteit van deze waarheid de tegenwoordige en toekomstige uitdagingen voor de evangelisatie in Azië te doorgloeien.

Jezus Christus, de Godmens die redt

11. Uit de Schrift blijkt dat Jezus werkelijk als mens heeft geleefd. Deze Jezus, die wij als enige Heiland verkondigen, heeft over de aarde rondgetrokken als Godmens die volledig de menselijke natuur bezat. Geboren uit een maagdelijke moeder in het nederige Betlehem was Hij even weerloos als ieder ander kind, en werd zelfs banneling om te ontkomen aan de toorn van een wrede heerser (vgl. Mt 2,13-15). Hij was zijn menselijke ouders onderdanig; ze begrepen Hem niet altijd maar schonken Hem volle-

35. Vgl. *Propositie* 5.

36. Speciale Vergadering voor Azië van de Bisschoppensynode, *Rapport voorafgaand aan de discussie*, 16, in: *L'Osservatore Romano* (22 april 1998), 5 (verder aangeduid als *Rapport voorafgaand aan de discussie*).

37. Speciale Vergadering voor Azië van de Bisschoppensynode, *Rapport na de discussie*, 3 (verder aangeduid als *Rapport na de discussie*).

38. *Propositie* 8.

39. *Redemptoris missio*, 11.

40. *T.a.p.*

dig vertrouwen, en Hij gehoorzaamde hen van harte (vgl. Lc 2,41-52). Voortdurend in gebed verzonken leefde Hij in innige vereniging met God die Hij aansprak met *Abba*, “Vader”, tot grote verwondering van hen die het hoorden (vgl. Joh 8,34-59).

De armen, de verlatenen, de geringen was Hij nabij, en Hij verklaarde dat zij waarlijk gelukkig waren, omdat God met hen was. Hij zat aan tafel met zondaars en verzekerde hen dat aan de tafel van de Vader er ook voor hen plaats was, indien zij zich afwendden van hun zondig gedrag en tot Hem terugkeerden. Hij weende over een gestorven vriend, aan een weduwe gaf Hij haar overleden zoon terug, Hij liet kinderen bij zich komen, Hij waste de voeten van zijn leerlingen. Nooit was het goddelijk mededogen zo tastbaar nabij.

Zieken, lammen, blinden, doven en stommen, allen kregen door zijn aanraking genezing en vergiffenis. Als gezellen en naaste medewerkers koos Hij een vreemd allegaartje van zondaars, tollenaars, zeloten en mensen zonder kennis van de wet, en ook vrouwen. Zo ontstond er een nieuwe familie die bijeen werd gehouden door de hartelijke en verrassende liefde van de Vader. Jezus predikte heel eenvoudig; wanneer Hij over de liefde van God en over zijn Rijk sprak, gebruikte Hij voorbeelden die aan het leven van alledag waren ontleend; het volk erkende dat Hij met gezag sprak.

En toch werd Hij ervan beschuldigd de heilige wet te schenden, een godslasteraar, een openbare onruststoker te zijn die uit de weg moest worden geruimd. Na een proces dat op een vals getuigenis berustte (vgl. Mc 14,56) werd Hij veroordeeld om als een misdadiger te sterven aan het kruis, vernederd en van iedereen verlaten, als was Hij verslagen. Hij werd haastig begraven in een geleend graf. Maar op de derde dag na zijn dood werd ondanks het toezicht van de wachters het graf leeg aangetroffen. Na uit

de doden te zijn verreezen verscheen Jezus aan zijn leerlingen, alvorens terug te keren tot de Vader van Wie Hij was uitgegaan.

Samen met alle christenen geloven wij dat dit bijzondere leven, in zekere zin zo gewoon en eenvoudig, en van de andere kant zo totaal onvoorstelbaar en geheimvol, het Rijk van God deed binnentreden in de geschiedenis van de mensheid, en “de kracht daarvan in alle aspecten van het leven van de mens en de door zonde en dood getekende samenleving liet doordringen”.⁴¹ Door zijn woorden en daden, met name door zijn lijden, dood en verrijzenis heeft Jezus de wil van de Vader vervuld, dat namelijk heel de mensheid in Hem verzoend zou worden, nadat door de oerzonde een breuk was ontstaan in de relatie tussen de Schepper en zijn schepping. Op het kruis nam Hij de zonden van de wereld uit verleden, heden en toekomst op zich. Paulus herinnert ons eraan dat wij omwille van onze zonden dood waren, en dat zijn dood ons het leven heeft teruggegeven: God heeft u “weer levend gemaakt met Hem! Hij heeft ons al onze overtredingen vergeven. Hij heeft de oorkonde met al haar bepalingen, die in ons nadeel was en tegen ons getuigde, verscheurd. Hij heeft haar uit ons midden weggenomen en aan het kruis genageld” (Kol 2,13-14). Zo is het heil eens en altijd bezegeld. Jezus is onze Heiland in de meest volle betekenis van het woord, omdat zijn woorden en werken, met name zijn opstanding uit de dood, geopenbaard hebben dat Hij de Zoon was van God, het van eeuwigheid bestaande Woord, die voor eeuwig heerst als Heer en Messias.

De persoon en zending van de Zoon van God

12. Het “schandaal” van het christendom is te geloven dat God, de Hoogheilige, de Almachtige, de Alwetende, onze menselijke natuur heeft aangenomen en lijden en dood

41. *Rapport na de discussie*, 3.

heeft ondergaan om het heil te verwerven voor alle volkeren (vgl. 1 Kor 1,23). Het geloof dat wij hebben ontvangen leert dat Jezus het plan van de Vader om de wereld en de gehele mensheid te redden, geopenbaard en verwezenlijkt heeft krachtens “*hetgeen Hij is*” en krachtens “*hetgeen Hij tot stand brengt omwille van wat Hij is*”. “*Hetgeen Hij is*” en “*hetgeen Hij doet*” krijgen alleen binnen het mysterie van de Drie-ene God hun volle betekenis. Een van de constante zorgen van mijn pontificaat was de gelovigen te wijzen op de levensgemeenschap van de gezegende Drie-eenheid, en de eenheid van de drie goddelijke Personen in het plan van de schepping en de verlossing. In de encyclieken *Redemptor hominis*, *Dives in misericordia* en *Dominum et vivificantem* staan de Zoon, de Vader en de heilige Geest centraal, alsmede de rol van ieder van Hen in het goddelijk heilsplan. Toch mogen we niet de ene Persoon afzonderen of scheiden van de andere, want ieder van hen openbaart zich slechts binnen de gemeenschap van leven en handelen van de Drie-eenheid. Jezus’ heilswerk komt voort uit de onderlinge eenheid van de goddelijke Personen, en het opent voor allen die in Hem geloven de weg om intiem verbonden te worden met de Drie-eenheid en met de afzonderlijke Personen in de Drie-eenheid.

“Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien,” zegt Jezus (Joh 14,9). In Jezus Christus alleen woont lijfelijk de godheid in heel haar volheid (vgl. Kol 2,9), en maakt Hem tot Woord van God, enige en absolute Heiland (vgl. Heb 1,1-4). Als beslissend Woord van de Vader maakt Jezus God en zijn heilswil op de meest volmaakte wijze bekend. “Alleen door Mij heeft men toegang tot de Vader,” zegt Jezus (Joh 14,6). Hij is “de weg, en de waarheid en het leven” (Joh 14,6), want Hij verklaart zelf: “het zijn de daden van de Vader, die in Mij blijft” (Joh 14,10). Alleen in de persoon van Jezus ver-

schijnt het heilswoord van God in zijn volheid en leidt het einde der dagen in (vgl. Heb 1,1-2). Zo kon reeds in de eerste dagen van de Kerk Petrus verkondigen dat “er onder de hemel geen andere naam aan mensen is gegeven waardoor wij ons kunnen laten redden” (Hnd 4,12).

De zending van de Heiland bereikt haar hoogtepunt in het Paasgeheim. Op het kruis, toen “Hij met wijd gestrekte armen het onverwoestbaar teken opgericht heeft van het verbond tussen de hemel en de aarde”⁴² smeekte Hij met een laatste kreet zijn Vader de zonden te vergeven van de mensheid: “Vader, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen” (Lc 23,34). Jezus heeft de zonde vernietigd door de kracht van zijn liefde voor zijn Vader en voor het mensengeslacht. Hij heeft alle wonden op zich genomen die de zonde aan de mensheid had toegebracht, en Hij bood bevrijding door middel van bekering. De eerste vruchten daarvan ziet men in de moordenaar die naast Hem aan een ander kruis hing en die tot inkeer kwam (vgl. Lc 23,34). Zijn laatste woorden waren de kreet van de trouwe Zoon: “Vader, in uw handen beveel Ik mijn geest” (Lc 23,46). Met deze hoogste uiting van liefde legde Hij heel zijn leven en zending in de handen van zijn Vader die Hem had gezonden. Op dat moment gaf Hij heel de schepping en ook de gehele mensheid terug aan zijn Vader opdat Hij ze weer in genadevolle liefde zou aanvaarden.

Alles wat de Zoon is en gedaan heeft, wordt door de Vader aanvaard, en Deze kan het dan als gave aan de wereld aanbieden op het moment dat Hij Jezus uit de dood doet opstaan en Hem doet plaats nemen aan zijn rechterhand, daar waar zonde en dood geen macht meer hebben. Door middel van het Paasoffer van Jezus *biedt de Vader de wereld definitief verzoening en volheid van leven aan*. Deze buitengewone gave kon alleen door tussenkomst van de welbeminde

42. *Romeins missaal*, Eucharistisch gebed VII (voor de verzoening I).

Zoon worden geschonken, want deze was de enige die volledig kon beantwoorden aan de door de zonde afgewezen liefde van de Vader. In Jezus Christus leren we door de kracht van de heilige Geest inzien dat God niet ver weg is, boven en buiten de mens, maar dat Hij heel dichtbij is, dat Hij werkelijk in alle omstandigheden van het leven met ieder individu en met heel de mensheid verenigd is. Dat is de boodschap die het christendom aan de wereld brengt, een boodschap die voor alle gelovigen een bron van onvergelijkelijke troost en verwachting is.

Jezus Christus, de Waarheid van de mensheid

13. Hoe kunnen Jezus' mensheid en het onuitsprekelijk geheim van de menswording van de Zoon van de Vader het menselijk bestaan verhelderen? De mensgeworden Zoon van God heeft niet alleen de Vader en zijn heilsplan volkomen geopenbaard, maar ook "maakt (Hij) de mens ten volle aan de mens zelf duidelijk".⁴³ Zijn woorden en hetgeen Hij doet, vooral zijn dood en opstanding, openbaren wat de diepe betekenis is van mens te zijn. Door Jezus kan de mens uiteindelijk de waarheid over zichzelf leren kennen. Het volmaakt menselijke leven van Jezus, dat geheel gewijd was aan de liefde en dienst van zijn Vader en van de mensheid, toont aan dat iedere mens geroepen is liefde te ontvangen en daarvoor liefde terug te schenken. In Jezus zien we met verrukking hoe onuitputtelijk het vermogen van het mensenhart is om God en mens lief te hebben, zelfs als dat misschien groot lijden met zich meebrengt. Vooral op het kruis vernietigt Jezus de macht van het zichzelf vernietigend verzet tegen de liefde, waaronder wij door de zonde gebukt gaan. Van zijn kant reageert de Vader door Jezus te doen opstaan als de eerstgeborene van hen die Hij heeft voorbestemd gelijkvormig te wor-

den aan het beeld van zijn Zoon (vgl. Rom 8,29). Op dat moment is Jezus eens en voorgoed de openbaring en vervulling geworden van een mensheid die volgens Gods plan herschapen en vernieuwd is. In Jezus zien wij de luister en waardigheid van iedere mens in het hart van God, die de mens schiep naar zijn beeld (vgl. Gn 1,26), en ontdekken we de oorsprong van de nieuwe schepping die door zijn genade heeft plaatsgevonden.

Het Tweede Vaticaans Concilie leerde dat "Hij zich, als Zoon van God, door zijn menswording in zekere zin met iedere mens heeft verenigd".⁴⁴ In deze diepe waarheid zagen de synodevaders de uiteindelijke bron van hoop voor de volken van Azië bij hun strijd en onzekerheden. Wanneer mannen en vrouwen met een levend geloof ingaan op de liefdesgave van God, brengt zijn aanwezigheid liefde en vrede, en bewerkt een inwendige omvorming in het mensenhart. In de Encycliek *Redemptor hominis* schreef ik: "De verlossing van de wereld – dit ontzagwekkend mysterie van de liefde waarin de schepping wordt vernieuwd – is in haar diepste wezen de volheid van de gerechtigheid in het hart van de mens: in het hart van de eerstgeboren Zoon, opdat zij de gerechtigheid zou kunnen worden in het hart van vele mensen die, in deze eerstgeboren Zoon, van alle eeuwigheid zijn voorbestemd kinderen van God te worden en die geroepen zijn tot genade en liefde."⁴⁵

Zo heeft de zending van Jezus de gemeenschap tussen God en de mensheid hersteld; ook heeft zij een nieuwe onderlinge verbondenheid tot stand gebracht tussen de mensen die van elkaar door de zonde vervreemd waren. Alle verdeeldheden ten spijt maakt Jezus het aan alle volken mogelijk te leven als broeders en zusters die één Vader erkennen die in de hemel is (vgl. Mt 23,9). In Hem is een nieuwe harmonie verschenen waar "er geen Jood of Griek meer

43. Johannes Paulus II, Encycliek *Redemptor hominis* (4 maart 1979), 10.

44. Tweede Vaticaans Concilie, pastorale Constitutie over de Kerk in de wereld van deze tijd *Gaudium et spes*, 22.

45. *Redemptor hominis*, 9.

is, geen slaaf of vrije, het is niet man en vrouw: u bent allemaal één in Christus Jezus” (Gal 3,28). Jezus is onze vrede, “Hij die de twee werelden één gemaakt heeft, en de scheidsmuur heeft neergehaald, door in zijn vlees de vijandschap te vernietigen” (Ef 2,14). Bij alles wat Hij zei en deed, was Jezus de stem, de handen en armen van zijn Vader, alle kinderen van God verzamelend tot één familie van liefde. Hij bad dat zijn leerlingen op dezelfde wijze in onderlinge verbondenheid zouden mogen leven als Hij zelf één is met de Vader (vgl. Joh 17,11). Bij zijn laatste woorden hoorden wij Hem zeggen: “Met de liefde die de Vader Mij heeft toegedragen, heb Ik jullie liefgehad. Blijf in die liefde met Mij verbonden. ... Dit is mijn opdracht: dat jullie elkaar liefhebben met de liefde die Ik jullie heb toegedragen” (Joh 15,9.12). Daar Jezus gezonden is door de God van de communio, en werkelijk God en werkelijk mens is, heeft Hij de communio tussen hemel en aarde in zijn persoon tot stand gebracht. Wij geloven dat “in Hem heel de volheid heeft willen wonen om door Hem alles met zich te verzoenen en vrede te stichten door het bloed, aan het kruis vergoten, om alle wezens in de hemel en op de aarde door Hem te verzoenen” (Kol 1,19-20). Het heil is te vinden in de persoon van de mensgeworden Zoon van God en in de zending die alleen aan Hem als Zoon werd toevertrouwd, een zending van dienstbaarheid en liefde terwille van het leven van allen. Samen met de Kerk van de gehele wereld verkondigt de Kerk in Azië de geloofswaarheid: “God is één; één is ook de middelaar tussen God en de mensen, de mens Christus Jezus. Hij heeft zichzelf gegeven als losprijs voor allen” (1 Tim 2,5-6).

Het uniek en universeel karakter van het heil in Jezus

14. De synodevaders hebben erop gewezen dat het van eeuwigheid bestaande Woord,

de enige en eeuwige Zoon van God, “reeds aanwezig was in de Schepping, in de geschiedenis en in ieder menselijk wezen dat naar het goede streeft”.⁴⁶ Door het Woord, dat reeds vóór de menswording aanwezig was in de kosmos, kwam de wereld tot bestaan (vgl. Joh 1,1-4.10; Kol 1,15-20). Maar als mensgeworden Woord dat heeft geleefd, en gestorven en verrezen is, wordt Jezus Christus thans verkondigd als de vervulling van heel de schepping, van heel de geschiedenis, van ieder mens die naar de volheid van leven verlangt.⁴⁷ Uit de doden opgestaan is Jezus Christus “op nieuwe en geheimzinnige wijze aanwezig bij allen en in geheel de schepping”.⁴⁸ “De authentieke waarden van alle godsdienstige en culturele tradities zoals barmhartigheid, onderwerping aan Gods wil, mededogen en rechtschapenheid, geweldloosheid en oprechtheid, kinderlijke genegenheid en harmonie met de schepping, worden in Hem op volmaakte wijze gerealiseerd.”⁴⁹ Vanaf het begin tot aan het eind der tijden is Jezus de éne universele Middelaar. Ook voor hen die niet uitdrukkelijk belijden dat ze in Hem als Heiland geloven, komt het heil als een genade van Jezus Christus door de mededeling van de heilige Geest.

Wij geloven dat Jezus Christus, waarlijk God en waarlijk mens, de enige Heiland is omdat Hij alleen – de Zoon – het universele heilsplan van de Vader tot uitvoering kon brengen. Als uiteindelijke zichtbaarwording van het liefdesgeheim van de Vader jegens allen is Jezus inderdaad uniek en “het is juist deze unieke bijzonderheid van Christus die Hem een absolute en universele betekenis verleent, waardoor Hij, terwijl Hij in de geschiedenis staat, het centrum en het doel van deze geschiedenis is”.⁵⁰

Er is geen mens, geen volk, geen cultuur waarin Jezus’ uitnodiging niet kan doordringen; Hij spreekt immers vanuit het hart van het menselijk bestaan. “Zijn leven zelf

46. *Rapport na de discussie*, 3.

47. Vgl. *t.a.p.*

48. *T.a.p.*

49. *Propositie 5*.

50. *Redemptoris missio*, 6.

spreekt, zijn mens-zijn, zijn trouw aan de waarheid, zijn liefde die allen omvat. En ook zijn kruisdood spreekt, met andere woorden de onpeilbare diepte van zijn lijden en verlatenheid.”⁵¹ In de beschouwing van zijn menselijke natuur vinden de volken van Azië het antwoord op hun diepste vragen, zien zij hun verwachtingen in vervulling gaan, hun waardigheid verheven en hun wanhoop overwonnen worden. In alle tijden en op alle plaatsen is Jezus de Blijde Boodschap voor mannen en vrouwen die zoeken naar de zin van het bestaan en naar wat hun mens-zijn werkelijk betekent.

Hoofdstuk III

De heilige Geest: heer die leven schenkt

De Geest van God in de schepping en de geschiedenis

15. Als het waar is dat de heilbrengende betekenis van Jezus alleen in samenhang met zijn openbaring van het heilsplan van de Drie-eenheid begrepen kan worden, dan volgt daaruit dat de heilige Geest een absoluut vitaal deel is van het Jezus-mysterie en van het heil dat Hij brengt. De synodevaders hebben vaak verwezen naar de rol van de heilige Geest in de heilsgeschiedenis, en opgemerkt dat, wanneer ten onrechte een scheiding zou worden gemaakt tussen de Verlosser en de heilige Geest, dit een aantasting zou betekenen van de waarheid dat Christus de enige Heiland is van allen.

In de christelijke traditie is de heilige Geest altijd in verband gebracht met leven en de gave van leven. Het Credo van Nicea-Constantinopel noemt de heilige Geest Hem “die Heer is en het leven geeft”. Het is dan ook niet vreemd dat bij veel uitleg over het

scheppingsverhaal uit het boek Genesis, in de wind die over de wateren gaat de heilige Geest gezien wordt (vgl. Gn 1,2). Hij is aanwezig vanaf het eerste moment van de schepping, eerste zichtbaarwording van de liefde van de Drie-ene God, en Hij is steeds aanwezig in de wereld als haar levengevende kracht.⁵² Aangezien de schepping het begin is van de geschiedenis, is de Geest in zekere zin een verborgen kracht die in de geschiedenis werkzaam is en haar over de wegen van waarheid en goedheid leidt.

De openbaring van de persoon van de heilige Geest, wederzijdse liefde van Vader en Zoon, is eigen aan het Nieuwe Testament. In het christelijk denken wordt Hij beschouwd als de bron van leven voor alle schepselen. De schepping is de vrije mededeling van Gods liefde, die uit het niets alles tot het bestaan roept. Alles wat bestaat, is vervuld van de nooit ophoudende uitwisseling van liefde die kenmerkend is voor het inwendig leven van de Drie-eenheid, dat wil zeggen overvol van de heilige Geest: “De geest van de Heer vervult het aardrijk” (W 1,7). In al het bestaande verwekt de aanwezigheid van de Geest in de schepping orde, harmonie en onderlinge afhankelijkheid.

Naar Gods beeld geschapen, worden de mensen op een nieuwe manier woning van de Geest doordat ze verheven worden tot de waardigheid van aangenomen kinderen (vgl. Gal 4,5). Herboren door het doopsel ervaren zij de aanwezigheid en kracht van de Geest niet alleen als Schepper van leven maar ook als degene die zuivert en redt, en vruchten voortbrengt, namelijk “liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, vertrouwen, zachtmoedigheid, zelfbeheersing” (Gal 5,22-23). En deze vruchten van de Geest zijn teken dat “Gods liefde in ons hart is uitgestort door de heilige Geest die ons werd geschonken” (Rom 5,5). Als deze liefde vrij wordt aanvaard, maakt hij de mensen tot zichtbare instru-

51. *Redemptor hominis*, 7.

52. Vgl. Johannes Paulus II, Encycliek *Dominum et vivificantem* (18 mei 1986), 54.

menten van het steeds voortgaand handelen van de onzichtbare Geest. Vóór alles is het dit nieuw vermogen om liefde te ontvangen en te geven, dat getuigt van de inwendige aanwezigheid en de kracht van de heilige Geest. Ten gevolge van de omvorming en herschepping die Hij in hart en geest van de mensen bewerkt, beïnvloedt de heilige Geest samenlevingen, culturen en godsdiensten.⁵³ “De Geest staat inderdaad aan de oorsprong van de edele idealen en de goede initiatieven van de mensheid die onderweg is. ‘In wonderlijke voorzienigheid regelt Hij de loop der tijden en vernieuwt Hij het aangezicht van de aarde.’”⁵⁴

In navolging van het Tweede Vaticaans Concilie hebben de synodevaders het vele en veelsoortige handelen benadrukt van de Geest die voortdurend onder alle volkeren, en ook in hun godsdiensten, culturen en wijsgerige stelsels de kiemen uitzaait van de waarheid.⁵⁵ Dat betekent dat hun godsdiensten, culturen en stelsels de mensen individueel en gezamenlijk kunnen helpen om tegen het kwaad te strijden en om dienstbaar te zijn aan het leven en aan alles wat goed is. De krachten van de dood vervreemden volkeren, samenlevingen en godsdienstige gemeenschappen van elkaar, en zijn oorzaak van allerlei achterdocht en rivaliteit die tot botsingen leiden. De heilige Geest daarentegen sterkt de volken bij hun zoeken naar wederzijds begrip en aanvaarding. Terecht dus zag de Synode in de Geest van God de hoofdrolspeler in de dialoog van de Kerk met de volken, culturen en godsdiensten.

De heilige Geest en de menswording van het Woord

16. Naar het eeuwig plan van de Vader ontvouwt zich onder leiding van de Geest de heilsgeschiedenis op het toneel van de wereld en zelfs van de kosmos. Dit plan dat vanaf het eerste moment van de schepping

in gang is gezet, is reeds aanwezig in het Oude Testament en is tot vervulling gebracht door de genade van Jezus Christus; door dezelfde heilige Geest gaat het voort in de nieuwe schepping totdat de Heer in zijn glorie weerkeert aan het einde der tijden.⁵⁶ De menswording van Gods Zoon is het meest verheven werk van de heilige Geest. “De ontvangenis en de geboorte van Jezus Christus zijn het grootste werk, dat de heilige Geest verricht heeft in de geschiedenis van de schepping en van het heil: de hoogste genade – *gratia unionis* (genade van vereniging), bron van alle genaden.”⁵⁷ De menswording is het gebeuren waardoor God niet alleen de mensen maar ook de gehele schepping en heel de geschiedenis in een nieuwe en definitieve eenheid met zich verenigt.⁵⁸

Door de kracht van de heilige Geest in de schoot van de maagd Maria ontvangen (vgl. Lc 1,35; Mt 1,20) werd Jezus van Nazaret, Messias en enige Heiland, vervuld van de heilige Geest. Deze daalde op Hem neer bij het doopsel (vgl. Mc 1,10) en voerde Hem naar de woestijn om Hem voorafgaand aan zijn openbaar optreden te sterken (vgl. Mc 1,12; Lc 4,1; Mt 4,1). In de synagoge van Nazaret begon Jezus zijn profetische zending, waarbij Hij het visioen van Jesaja op zichzelf van toepassing verklaarde over de zalving met de heilige Geest die Hem brengt tot het verkondigen van de Blijde Boodschap aan de armen, van bevrijding aan de gevangenen en van een genadejaar van de Heer (vgl. Lc 4,18-19). Door de kracht van de Geest geneest Jezus zieken en drijft Hij duivels uit, als teken dat het Rijk Gods gekomen was (vgl. Mt 12,28). Na zijn opstanding uit de dood schonk Hij aan de leerlingen de heilige Geest, die Hij beloofd had te zullen uitstorten over de Kerk als Hij naar de Vader zou zijn wedergekeerd. (vgl. Joh 20,22-23).

Dit alles toont aan dat de heilbrengende

53. Vgl. a.w., 59.

54. *Redemptoris missio*, 28; vgl. *Gaudium et spes*, 26.

55. Vgl. *Propositie 11*; Tweede Vaticaans Concilie, Decreet over de missieactiviteit van de Kerk *Ad gentes divinitus*, 4 en 15; Tweede Vaticaans Concilie, dogmatische Constitutie over de Kerk *Lumen gentium*, 17; *Gaudium et spes*, 11, 22 en 38; *Redemptoris missio*, 28.

56. *Rapport voorafgaand aan de discussie*, 13.

57. *Dominum et vivificantem*, 50; vgl. Thomas van Aquino, *Summa theologiae* III, 2, 10-12; 6, 6; 7, 13.

58. Vgl. *Dominum et vivificantem*, 50.

zending van Jezus het duidelijke stempel draagt van de aanwezigheid van de Geest: het leven, het *nieuwe* leven. Tussen *de zending van de Zoon* door de Vader en *de zending van de Geest* door de Vader en de Zoon is een nauw en vitaal verband.⁵⁹ Het handelen van de Geest in schepping en geschiedenis van de mens krijgt bij zijn handelen in het leven en de zending van Jezus een totaal nieuwe betekenis. De door de Geest uitgezaaide “kiemen van het Woord” bereiden heel de schepping, de geschiedenis en de mens voor op de volle rijpheid in Christus.⁶⁰

De synodevaders hebben hun zorg uitgesproken over de tendens om het handelen van de heilige Geest los te maken van dat van Jezus de Heiland; in antwoord op hun zorg herhaal ik wat ik reeds schreef in de Encycliek *Redemptoris missio*: “(De Geest) is geen alternatief voor Christus en vult niet een soort leegte op die er zou bestaan tussen Christus en de Logos, zoals soms verondersteld wordt. Al wat de Geest bewerkt in het hart van de mensen en in de geschiedenis van de volkeren, in de culturen en de godsdiensten, vervult een rol van voorbereiding op het evangelie en verwijst naar Christus, het Woord dat vlees is geworden door de werking van de Geest, ‘zodat Het als de volmaakte mens allen kon redden en alles in zich recapituleren’.”⁶¹

De universele aanwezigheid van de heilige Geest kan dus niet als verontschuldiging dienen, wanneer wordt nagelaten Jezus Christus uitdrukkelijk als ene en enige Heiland te verkondigen. Van de andere kant is de universele aanwezigheid van de heilige Geest onafscheidelijk verbonden met het universele heil in Jezus. De tegenwoordigheid van de Geest in schepping en geschiedenis voert tot Jezus Christus, in Wie schepping en geschiedenis verlost zijn en hun vervulling vinden. De aanwezigheid en het handelen van de Geest, of dat nu is bij de

menswording of op het hoogtepunt van het Pinkstergebeuren, zijn steeds gericht op Jezus en op het heil dat Hij brengt. Daarom kan de universele aanwezigheid van de Geest nooit worden losgemaakt van zijn handelen binnen het Lichaam van Christus, de Kerk.⁶²

De heilige Geest en het Lichaam van Christus

17. De heilige Geest houdt de band van verbondenheid tussen Jezus en zijn Kerk vast in stand. Hij woont in de Kerk als in een tempel (vgl. 1 Kor3, 16), en leidt haar vóór alles tot de volle waarheid over Jezus. Het is de Geest die aan de Kerk de kracht schenkt om Jezus’ zending voort te zetten, waarbij Hij allereerst hulde brengt aan Jezus zelf, en vervolgens alles in vervulling doet gaan wat Jezus voor zijn dood en verrijzenis beloofd had, namelijk de Geest te zullen zenden aan zijn leerlingen opdat ze van Hem zouden getuigen (vgl. Joh 15,26-27). Ook is het werk van de Geest, te getuigen dat de gelovigen aangenomen kinderen zijn van God, voorbestemd om het heil, de door Hem beloofde volledige gemeenschap met de Vader, tot erfdeel te ontvangen (vgl. Rom 8,15-17). De Geest begiftigt de Kerk met allerlei gaven en charisma’s en doet haar in een eenheid groeien, als één lichaam dat uit allerlei delen is opgebouwd (vgl. 1 Kor 12,4; Ef 4,11-16). De Geest brengt allerlei soorten mensen in eenheid tezamen, met hun zeden en gewoonten, hun mogelijkheden en talenten, en maakt de Kerk tot een teken van verbondenheid van de gehele mensheid met Christus als Hoofd.⁶³ De Geest maakt van de Kerk een gemeenschap van getuigen die door haar kracht hulde brengt aan Jezus de Heiland (vgl. Hnd 1,8). In die zin is de heilige Geest de eerste evangelisator. Uit dit alles hebben de synodevaders kunnen concluderen dat, zoals het dienstwerk van Jezus op aarde zich heeft voltrokken door de kracht

59. Vgl. a.w., 24.

60. Vgl. *Redemptoris missio*, 28.

61. A.w., 29; vgl. *Gaudium et spes*, 45.

62. Vgl. *Redemptoris missio*, 29.

63. Vgl. *Lumen gentium*, 13.

van de heilige Geest, op die zelfde wijze “dezelfde Geest met Pinksteren door de Vader en de Zoon aan de Kerk is geschonken om Jezus’ zending van liefde en dienst in Azië te voltooien”.⁶⁴

Het plan van de Vader voor het heil van de mens eindigt niet bij de dood en opstanding van Jezus; door de gave van Christus’ Geest worden de vruchten van de heilszending door tussenkomst van de Kerk aangeboden aan alle volkeren van alle tijden door middel van de verkondiging van het evangelie en de liefhebbende dienst van de mensenfamilie. Zoals het Tweede Vaticaans Concilie zegt: “Door de Geest wordt [de Kerk] tot medewerking gedrongen, opdat het heilsbestel van God, die Christus als heilbeginsel voor de gehele wereld heeft aangesteld, metterdaad in vervulling zou gaan.”⁶⁵ Daar de Kerk van de Geest de kracht heeft ontvangen om het heil van Christus op aarde tot voltooiing te brengen, is zij de kiem van het Rijk van God en ziet zij verlangend uit naar de uiteindelijke komst ervan. Haar identiteit en zending zijn onlosmakelijk verbonden met het Rijk van God dat Jezus heeft aangekondigd en ingeluid door al wat Hij heeft gedaan, met name door zijn dood en verrijzenis. De Geest herinnert de Kerk eraan dat zij geen doel in zich is; in alles wat zij is en in alles wat zij doet, bestaat zij om Christus en het heil van de wereld te dienen. In dit heilsbestel maken de werken van de heilige Geest in schepping, geschiedenis en Kerk alle deel uit van het éne en eeuwige plan van de Drie-eenheid betreffende al het bestaande.

De heilige Geest en de zending van de Kerk in Azië

18. De Geest die in Azië werkzaam was in de tijd van de aartsvaders en profeten, en nog krachtiger in de tijd van Jezus Christus en de oerkerk, is in deze tijd werkzaam bij de christenen van Azië, en bevestigt hun

geloofsgetuigenis onder de volkeren, culturen en godsdiensten van het continent. Zoals de grote liefdesdialoog tussen God en mens voorbereid werd door de heilige Geest en plaats vindt op Aziatische bodem in het mysterie van Christus, zo gaat nu de dialoog tussen de Heiland en de volkeren van het continent verder door de kracht van diezelfde Geest die werkzaam is in de Kerk. In dit gebeuren hebben de bisschoppen, priesters, godgewijde mensen, mannelijke en vrouwelijke leken een wezenlijke rol te vervullen, volgens de woorden van Jezus die zowel een belofte als een opdracht zijn: “Wanneer de heilige Geest over jullie komt, zullen jullie kracht ontvangen en mijn getuigen zijn in Jeruzalem, in heel Judea en Samaria, en tot het uiteinde van de aarde” (Hnd 1,8).

De Kerk is ervan overtuigd dat diep in mensen, culturen en godsdiensten van Azië een dorst leeft naar “levend water” (vgl. Joh 4,10-15), een dorst die de Geest zelf heeft verwekt en die alleen volledig geleest kan worden door Jezus de Heiland. De Kerk wendt zich tot de heilige Geest opdat Hij doorgaat de volkeren van Azië voor te bereiden op de heilbrengende dialoog met de Verlosser van alle mensen. De Kerk die bij haar opdracht om te dienen en lief te hebben geleid wordt door de Geest, kan een ontmoeting tot stand brengen tussen Jezus Christus en de volkeren van Azië, want zij zoeken naar de volheid van leven. Alleen in die ontmoeting kan het levend water gevonden worden dat opborrelt tot het eeuwige leven, de kennis namelijk van de éne ware God en van Christus die Hij heeft gezonden (vgl. Joh 17,3).

De Kerk weet zeer goed dat zij haar opdracht alleen door te gehoorzamen aan de ingevingen van de heilige Geest kan vervullen. Zij is geroepen om waarachtig teken en instrument te zijn van het werken van de Geest in alles wat er in Azië gebeurt; ze moet in de verschillende omstandigheden

64. *Propositie 12.*

65. *Lumen gentium*, 17.

van het continent de oproep van de Geest weten te verstaan om op nieuwe en doeltreffende wijze van Jezus de Heiland te getuigen. De volle waarheid over Jezus en het heil dat Hij voor ons heeft verdiend is altijd een geschenk, en nooit het resultaat van menselijk streven. “De Geest zelf bevestigt het getuigenis van onze geest dat wij kinderen zijn van God. Maar als wij kinderen zijn, dan zijn wij ook erfgenamen, en wel erfgenamen van God tezamen met Christus” (Rom 8,16-17). Daarom houdt de Kerk niet op luid te bidden: “Kom heilige Geest! Vervul de harten van uw gelovigen! Ontsteek in hen het vuur van uw liefde!” Dat is het vuur dat Jezus op aarde heeft doen neerdalen, en de Kerk in Azië deelt het vurig verlangen dat dit vuur nu zou worden ontstoken (vgl. Lc 12,49). Bezield door dit vurig verlangen hebben de synodevaders willen nagaan welke de voornaamste gebieden zijn voor de zending voor de Kerk in Azië, terwijl zij zich opmaakt om het nieuwe millennium binnen te gaan.

Hoofdstuk IV

Jezus de heiland: de gave verkondigen

Het primaat van de verkondiging

19. Op de vooravond van het derde millennium weerklinkt de stem van de verrezen Christus opnieuw in het hart van iedere christen: “Mij is alle macht gegeven in de hemel en op aarde. Ga, en maak alle volkeren tot leerling; doop hen in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest, en leer hun alles onderhouden wat Ik jullie geboden heb. Weet wel, Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voleinding van de wereld” (Mt 28,18-20). Zeker als zij waren van de onfeilbare steun van Jezus zelf en

van de tegenwoordigheid en kracht van zijn Geest, begonnen de apostelen meteen na Pinksteren met de uitvoering van deze opdracht: “zij trokken eropuit om overal de boodschap uit te dragen, terwijl de Heer meewerkte” (Mc 16,20). Hun boodschap kan worden samengevat met de woorden van Paulus: “Wij verkondigen immers niet onszelf, maar wij verkondigen Jezus Christus als de Heer en onszelf als uw dienaren omwille van Jezus” (2 Kor 4,5). Gezegend met de gave van het geloof gaat de Kerk na tweeduizend jaar nog steeds naar de volkeren van de wereld toe om hen te doen delen in de Blijde Boodschap van Jezus Christus. Ze is een gemeenschap die brandt van missie-ijver opdat Jezus bekend, bemind en gevolgd moge worden.

Er kan geen werkelijke evangelisatie plaats vinden zonder de uitdrukkelijke verkondiging dat Jezus de Heer is. Als reactie op een zekere verwarring aangaande de ware natuur van de zending van de Kerk hebben het Tweede Vaticaans Concilie en daarna het Leergezag vele malen er met nadruk op gewezen dat bij alle evangelisatiearbeid de verkondiging van Jezus Christus voorop dient te staan. Paulus VI heeft hierover uitdrukkelijk geschreven dat “er geen echte evangelisatie bestaat tenzij de naam en de leer, het leven en de beloften, het rijk en het mysterie van Jezus van Nazaret, de Zoon Gods worden verkondigd”.⁶⁶ Generaties lang hebben christenen dit in de loop der eeuwen gedaan. Met begrijpelijke trots hebben de synodevaders eraan herinnerd dat “talrijke christelijke gemeenschappen in Azië door de eeuwen heen hun geloof ondanks grote beproevingen bewaard hebben, en met heldhaftige standvastigheid gehecht zijn gebleven aan dit geestelijk erfgoed. Deze immense schat is voor hen een bron van grote vreugde en een prikkel.”⁶⁷

Tegelijk hebben de deelnemers aan de

66. Paulus VI, apostolische Exhortatie *Evangelii nuntiandi* (8 december 1975), 22.

67. *Propositie 8*.

Speciale Vergadering bij herhaling uitgesproken dat een nieuwe inzet gevraagd wordt om Jezus Christus te verkondigen, juist op dit continent waar tweeduizend jaar geleden deze verkondiging een aanvang heeft genomen. De woorden van de apostel Paulus krijgen een nog actuelere betekenis als men denkt aan de vele miljoenen mensen die op dit continent nooit duidelijk en bewust de persoon van Jezus ontmoet hebben: “Iedereen die de naam van de Heer aanroept, zal gered worden. Maar hoe kunnen zij iemand aanroepen in wie zij niet geloven? Hoe kunnen ze in iemand geloven zonder van Hem te hebben gehoord? Hoe kunnen ze over iemand horen, als niemand Hem verkondigt?” (Rom 10,13-14). De Kerk in Azië staat op het ogenblik voor de grote vraag *op welke wijze* we met onze Aziatische broeders en zusters de gave kunnen delen die wij met grote zorg bewaren omdat ze iedere andere gave bevat, de Blijde Boodschap namelijk van Jezus Christus.

Jezus Christus verkondigen in Azië

20. De Kerk in Azië is zeer gaarne tot verkondiging bereid, want ze weet dat “er door de werking van de Geest in de afzonderlijke personen en in de volkeren reeds een, wellicht onbewust, verlangen is om de waarheid te kennen over God, over de mens en over de weg die naar de bevrijding uit zonde en dood leidt”.⁶⁸ Dit benadrukken van de verkondiging komt niet voort uit sektarische aandrift of uit een geest van proselytisme, en evenmin uit een soort superioriteitsgevoel. De Kerk verkondigt het evangelie uit gehoorzaamheid aan het gebod van Christus, wetend dat iedere mens er recht op heeft, de Blijde Boodschap te vernemen van God, die zich in Christus openbaart en schenkt.⁶⁹ Getuigenis afleggen van Jezus Christus is de grootste dienst die de Kerk aan de volkeren van Azië kan bieden, want dit beantwoordt aan hun diepe verlangen

naar wat volkomen is, en ontsluit voor hen waarheden en waarden die een waarborg zijn voor hun gehele ontwikkeling als mens.

Terwijl de Kerk diep beseft hoe ingewikkeld het probleem is van de zo uiteenlopende situaties in Azië, en zij “de waarheid spreekt in liefde” (Ef 4,15) verkondigt de Kerk de Blijde Boodschap met warme hoogachting en respect voor hen die ernaar luisteren. Verkondiging die het recht van de gewetens eerbiedigt is geen aantasting van de vrijheid, want het geloof vereist steeds een vrij antwoord van de kant van de mensen.⁷⁰ Maar eerbiediging ontslaat niet van de plicht, het evangelie uitdrukkelijk en volledig te verkondigen. Waar er met name in Azië een zo grote verscheidenheid aan culturen en godsdiensten is, dient men te beseffen dat “noch de eerbied en het respect voor die godsdiensten noch de ingewikkeldheid van de problemen de Kerk ertoe kunnen brengen de boodschap van Jezus Christus voor de niet-christenen te verzwijgen”.⁷¹ Bij mijn bezoek aan India in 1986 heb ik duidelijk gesteld dat “de Kerk de andere godsdiensten met waarachtig respect tegemoet treedt ... Dit respect heeft twee kanten: respect voor de mens bij zijn zoeken naar een antwoord op zijn diepste levensvragen, en respect voor het werken van de Geest in de mens.”⁷² Inderdaad hebben de synodevaders gaarne het werken erkend van de Geest in de Aziatische samenlevingen, culturen en godsdiensten waardoorheen de Vader de harten van Azië’s volkeren voorbereidt op de volheid van leven in Christus.⁷³

Reeds voordat de bisschoppen van Azië als voorbereiding op de Synode geraadpleegd werden, hebben velen van hen gewezen op *de moeilijkheden om het geloof in Jezus als enige Heiland te verkondigen*. Tijdens de Vergadering werd de situatie als volgt beschreven: “Zonder enig probleem aanvaarden sommigen onder de aanhangers

68. *Redemptoris missio*, 45.

69. Vgl. *a.w.*, 46.

70. Vgl. *Dignitatis humanae*, 3-4; *Redemptoris missio*, 39; *Propositie* 40.

71. *Evangelii nuntiandi*, 53.

72. Johannes Paulus II, Toespraak tot de vertegenwoordigers van de niet-christelijke godsdiensten (Madras, 5 februari 1986), 2, in: *AAS* 78 (1986), 767.

73. Vgl. *Proposities* 11 en 12; *Redemptoris missio*, 28.

van de grote Aziatische godsdiensten Jezus als manifestatie van de Godheid of van het Absolute, of als een 'verlicht wezen'. Maar zij vinden het moeilijk Hem te beschouwen als de enige manifestatie van de Godheid.⁷⁴ Inderdaad gaat het streven om te doen delen in de gave van het geloof in Jezus als enige Heiland, gepaard met allerlei filosofische, culturele en theologische moeilijkheden, met name gezien de geloofsovertuiging van de grote godsdiensten in Azië, die nauw samenhangt met culturele waarden en met een bepaald zicht op de wereld.

Volgens de synodevaders wordt de moeilijkheid nog versterkt doordat men Jezus vaak ziet als een vreemdeling in Azië. Het is een paradox dat veel Aziaten geneigd zijn om Jezus die op Aziatische bodem is geboren, meer als een Westering dan als een Aziatische figuur te beschouwen. Onvermijdelijk stond de verkondiging door missionarissen uit het Westen sterk onder invloed van de cultuur waaruit zij afkomstig waren, en het valt niet te ontkennen dat hun werk soms gepaard ging met een zekere bekrompenheid van geest, met een verdedigende houding en met gebrek aan tact. De synodevaders hebben dit geconstateerd als een feit dat in de geschiedenis van de verkondiging verdisconteerd moet worden, en ze hebben de missionarissen niet botweg veroordeeld vanwege de "Westerse gestalte" van Jezus. Tegelijk hebben ze de gelegenheid te baat genomen om "op heel bijzondere wijze hun dank uit te spreken jegens alle mannelijke en vrouwelijke, uit het buitenland afkomstige of inheemse missionarissen, religieuzen en leken, die de boodschap van Jezus Christus en de gave van het geloof zijn komen brengen. Ook moet speciale dankbaarheid worden uitgesproken jegens alle Kerken die missionarissen naar Azië hebben uitgezonden en dit nog steeds doen."⁷⁵

De verkondigers van het evangelie kun-

nen steunen op de ervaring van Paulus die in gesprek ging met de filosofische, culturele en godsdienstige waarden van zijn toehoorders (vgl. Hnd 14,13-17; 17,22-31). Ook de grote oecumenische Concilies van de Kerk hebben zich bij het formuleren van de geloofsleer moeten bedienen van de taal-kundige, filosofische en culturele middelen die hun ten dienste stonden. Deze middelen worden vervolgens het bezit van de gehele Kerk en stellen haar in staat om haar christologische leer op geschikte en universele wijze te verwoorden. Ze zijn een wezenlijk onderdeel van het geloofsgoed dat men zich dient eigen te maken en dat men constant in de ontmoetingen met de verschillende culturen moet doorgeven.⁷⁶ Niettemin is het een enorme uitdaging om Jezus zó te verkondigen dat de volkeren van Azië zich in Hem kunnen herkennen terwijl ze zowel aan de theologische leer van de Kerk en tegelijk ook aan hun Aziatische afkomst trouw blijven.

Wil men Jezus voorhouden als enige Heiland, dan dient men een zodanige *pedagogie* te hanteren dat de mensen stap voor stap ertoe gebracht worden zich het mysterie eigen te maken. Het is duidelijk dat de eerste evangelisatie van niet-christenen, en in tweede instantie, de verkondiging van Jezus aan gelovigen, op verschillende wijzen dient te worden aangepakt. In de eerste evangelisatie kan bijvoorbeeld "Jezus worden voorgehouden als de vervulling van de verlangens die in de mythologieën en in folklore van de Aziatische volkeren hun neerslag hebben gevonden".⁷⁷ In het algemeen verdienen de verhalende methodes de voorkeur; daarmee zijn Aziatische cultuurvormen vertrouwd. De verkondiging van Jezus Christus kan doeltreffender gebeuren als men Zijn levensgang vertelt zoals het evangelie dit doet. De ontologische begrippen, die bij het spreken over Jezus altijd voorondersteld en uitgesproken moeten

74. *Rapport voorgaand aan de discussie*, 19.

75. *Propositie* 58.

76. Vgl. Johannes Paulus II, Encycliek *Fides et ratio* (14 september 1998), 72.

77. *Rapport na de discussie*, 15.

worden, kunnen vergezeld gaan van meer relationele, historische en zelfs kosmische perspectieven. Met de woorden van de synodevaders: “de Kerk moet openstaan voor nieuwe en verrassende manieren waarop het gelaat van Christus in Azië getoond kan worden.”⁷⁸

De Synode geeft als aanbeveling dat de toekomstige vormen van catechese “een beeldende didactiek volgen welke gebruik maakt van verhalen, parabels en symbolen die zo kenmerkend zijn voor de Aziatische methode van onderricht”.⁷⁹ Jezus’ eigen optreden toont duidelijk aan hoe belangrijk *persoonlijk contact* is; deze vraagt van de evangelieverkondiger zich in te leven in de situatie van de toehoorder, zijn verkondiging aan te passen aan diens rijpheidsniveau, en zich te bedienen van geschikte methodes en taalgebruik. In dit verband hebben de synodevaders herhaaldelijk gewezen op de noodzaak het evangelie te verkondigen op een manier die rekening houdt met de gevoeligheden van de Aziatische volkeren, en voor Jezus beelden te gebruiken die verstaanbaar zijn voor de Aziatische mentaliteit en cultuur, en tegelijk trouw zijn aan de Heilige Schrift en de Traditie. Als dergelijke beelden noemden zij: “Jezus Christus als Leraar der Wijsheid, Geneesheer, Bevrijder, Geestelijke Leidsman, Verlicht Persoon, meevoelende Vriend van de armen, Barmhartige Samaritaan, Goede Herder, de Gehoorzame.”⁸⁰ Jezus zou moeten worden voorgehouden als mensgeworden Wijsheid van God waarvan de genade de “kiemen” van de goddelijke Wijsheid doet rijpen die reeds aanwezig zijn in het leven, de godsdiensten en bij de volkeren van Azië.⁸¹ Waar de volkeren van Azië zoveel leed te verduren hebben, zou het goed zijn Hem te verkondigen als de Redder “die zin kan geven aan allen die onzegbaar veel leed en pijn te verduren hebben”.⁸²

Het geloof dat de Kerk aan haar zonen

en dochters van Azië als een gave schenkt, mag niet beperkt blijven binnen de grenzen van het verstaan en de vormgeving van een bepaalde menselijke cultuur; het geloof overstijgt immers deze twee, en wekt in feite iedere cultuur op om op te klimmen tot nieuwe hoogten van verstaan en vormgeving. Tegelijk beseften de synodevaders heel goed dat het voor de plaatselijke Kerken in Azië een gebiedende eis is, het Christusgeheim aan hun volkeren zo voor te houden dat hun culturele criteria en wijze van denken daarbij meespelen. Ook benadrukten zij dat deze inculturatie van het geloof op het continent moet leiden tot de herontdekking van het Aziatisch gelaat van Jezus, en dat men dankzij deze inculturatie wegen moet vinden om de Aziatische culturen de universele en heilbrengende betekenis te doen begrijpen van het mysterie van Jezus en van zijn Kerk.⁸³ Het scherpe inzicht in volkeren en culturen waarvan, om maar enkelen te noemen, mensen als Giovanni da Montecorvino, Matteo Ricci en Roberto de Nobili zo voorbeeldig blijk hebben gegeven, moet in onze tijd een nieuwe impuls krijgen.

De uitdaging van de inculturatie

21. De cultuur is de levensruimte waarbinnen de mens geconfronteerd wordt met het evangelie. Cultuur is het resultaat van leven en handelen van een groep mensen; op dezelfde wijze wordt het doen en denken van de mensen die deel uitmaken van die groep voor een groot deel bepaald door de cultuur waarin zij leven. Zoals mensen en samenlevingen veranderen, zo verandert daarmee ook de cultuur. En als een cultuur een andere vorm krijgt, gebeurt dat tegelijk ook met mensen en samenlevingen. Zo wordt de nauwe betrokkenheid op elkaar van evangelisatie en inculturatie begrijpelijker. Natuurlijk mogen evangelie en evangelisatie niet aan de cultuur gelijkgesteld worden, en zijn ze er onafhankelijk van. En

78. *T.a.p.*

79. *T.a.p.*

80. *Propositie 6.*

81. *Vgl. Rapport na voorafgaand aan de discussie, 6.*

82. *T.a.p.*

83. *Vgl. Rapport voorafgaand aan de discussie, 19.*

toch komt het Rijk van God tot mensen die diep geworteld staan in een bepaalde cultuur, en bij het bouwen aan dit Rijk van God is het niet te vermijden dat men gebruik zal maken van elementen uit menselijke culturen. Vandaar dat Paulus VI de breuk tussen het evangelie en de cultuur het drama van onze tijd heeft genoemd met grote gevolgen voor zowel evangelisatie als culturen.⁸⁴

In het ontmoetingsproces met de verschillende culturen van de wereld draagt de Kerk niet alleen haar waarheden en waarden over, en vernieuwt ze de culturen van binnen uit, maar neemt ze ook de reeds aanwezige positieve elementen daaruit over. Wanneer de evangelieverkondigers het christelijk geloof voorhouden zijn ze verplicht zo te werk te gaan, en dienen zij het geloof geheel te integreren in het cultureel erfgoed van de volken. Van de andere kant: als in het licht van het evangelie de verschillende culturen vervolmaakt en vernieuwd zijn, kunnen ze een werkelijke uitdrukking worden van het éne christelijk geloof. “Door de inculturatie toont de Kerk op meer begrijpelijke wijze wat zij is en wordt zij een meer geschikt werktuig voor de missie.”⁸⁵ Dit verband met de culturen heeft in de gang van de Kerk door de tijden altijd bestaan, maar is nu bijzonder noodzakelijk in Azië met zijn vele volkeren, godsdiensten en culturen, waar het christendom nog al te vaak als wezensvreemd wordt beschouwd.

Het is nuttig hier te herhalen wat vele malen op de Synode is gezegd, dat namelijk de heilige Geest als eerste de inculturatie van het christelijk geloof in Azië bewerkt.⁸⁶ De Geest zelf, die ons tot de volle waarheid leidt, maakt een vruchtbare dialoog mogelijk met de culturele en godsdienstige waarden van de verschillende volkeren; onder deze is Hij tot op zekere hoogte aanwezig, geeft Hij aan mensen met een oprecht hart

de kracht om het kwaad en de listen van de Boze te bestrijden, en biedt Hij werkelijk aan eenieder de mogelijkheid om te delen in het paasmysterie op een wijze die alleen bij God bekend is.⁸⁷ Dankzij de tegenwoordigheid van de Geest kan er een waarachtige, oprechte, bescheiden en respectvolle dialoog plaats vinden.⁸⁸ “Wanneer de Kerk anderen de Blijde Boodschap van de verlossing aanbiedt, streeft zij ernaar hun cultuur te begrijpen. Ze tracht geest en hart van haar toehoorders te leren kennen, hun waarden en gewoonten, hun kwesties en moeilijkheden, wat zij hopen en waarvan zij dromen. Wanneer ze dan deze verschillende aspecten van de cultuur heeft leren kennen en verstaan, kan zij met de heilsdialoog een aanvang maken; met respect maar duidelijk en met overtuiging kan ze dan de Blijde Boodschap van de verlossing aanbieden aan al diegenen die vrij daarnaar willen luisteren en erop ingaan.”⁸⁹ Ondertussen kunnen de volkeren van Azië, die juist als Aziaten zich tot het christelijk geloof willen bekenen, er zeker van zijn dat hun verwachtingen, zorgen en lijden niet alleen door Jezus op zich worden genomen, maar ook het punt worden waarop de gave van het geloof en de kracht van de Geest diep in hun leven binnendringen.

De geestelijke herders moeten krachtens hun charisma deze dialoog in wijsheid voeren. Zo is bij het inculturatieproces ook voor de deskundigen op het gebied van gewijde en profane wetenschappen een belangrijke rol weggelegd. Maar *bij dit inculturatieproces moet het gehele volk van God worden betrokken*, want het leven van de Kerk als geheel moet het geloof dat ze verkondigt en aanhangt, zichtbaar maken. Om er zeker van te zijn dat dit grondig wordt gedaan, hebben de synodevaders enige terreinen aangegeven die bijzondere aandacht vragen: theologische reflectie, liturgie, vorming van priesters en religieu-

84. Vgl. *Evangelii nuntiandi*, 20.

85. *Redemptoris missio*, 52.

86. Vgl. *Rapport na de discussie*, 9.

87. Vgl. *Gaudium et spes*, 22; *Redemptoris missio*, 28.

88. Vgl. *Redemptoris missio*, 56.

89. Johannes Paulus II, Homilie tijdens de Mis te Calcutta (4 februari 1986), 3, in: *Insegnamenti IX*, 1 (1986), 314.

zen, catechese en spiritualiteit.⁹⁰

Terreinen die bepalend zijn voor de inculturatie

22. De Synode heeft de *theologen* bemoeidigd in hun veeleisende opdracht om een geïncultureerde theologie te ontwikkelen, met name op het gebied van de christologie.⁹¹ Er werd gezegd dat “men moedig door moet gaan met deze manier van beoefening der theologie in trouw aan de Schrift en de Traditie van de Kerk, in oprechte volgzzaamheid aan het leergezag, en met kennis van de pastorale situaties”.⁹² Van mijn kant vraag ook ik de theologen in eenheid met de geestelijke herders en met het volk te werken: in eenheid met elkaar en nooit van elkaar gescheiden “weerspiegelen ze de echte geloofszin, die nooit uit het oog verloren moet worden”.⁹³ Leidraad bij de theologische arbeid moet altijd eerbied zijn voor de gevoeligheid van de christenen, zodat een geleidelijke groei naar een geïncultureerde verwoording van het geloof de mensen niet in verwarring brengt of choqueert. De inculturatie, gericht op de versterking van het geloof van het volk, dient steeds verenigbaar te zijn met het evangelie, en door de verbondenheid met het geloof van de universele Kerk, geheel overeen te stemmen met de Traditie van de Kerk.⁹⁴ Of een inculturatie deugdelijk is, zal blijken als het volk zich meer betrokken toont bij het christelijk geloof omdat het dit geloof duidelijker met de ogen van zijn cultuur ziet.

De *liturgie* is van het leven en de zending van iedere christen bron en hoogtepunt.⁹⁵ Het is een fundamenteel evangelisatiemiddel, met name in Azië waar de eredienst, de godsdienstige feesten en de volksdevoties zulk een grote aantrekkingskracht uitoefenen op de aanhangers van de verschillende godsdiensten.⁹⁶ Door eeuwenlange wederzijdse beïnvloeding met de omringende cultuur is de liturgie van de

Oosterse Kerken in de meeste gevallen succesvol geïncultureerd; door wijs en efficiënt gebruik te maken van elementen uit de cultuur ter plaatse dienen de meer recent gestichte kerken de liturgie in nog sterkere mate voor hun gelovigen tot een bron te maken van geestelijk voedsel. Maar liturgische inculturatie vraagt méér dan dat men alle aandacht besteedt aan traditionele culturele waarden, rituelen en symbolen. Er moet ook rekening worden gehouden met de veranderingen in geweten en gedrag die het gevolg zijn van de opkomende secularisatie en de drang naar bezit; deze zijn van invloed op de Aziatische gevoeligheid voor eredienst en gebed. Ook mogen bij een waarachtige inculturatie van de liturgie in Azië de eigen behoeften niet vergeten worden van armen, migranten, vluchtelingen, jonge mensen en vrouwen.

De nationale en regionale Bisschoppenconferenties moeten nauwer samenwerken met de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Discipline van de Sacramenten, om na te gaan hoe in de Aziatische situatie doeltreffend geschikte vormen van eredienst bevorderd kunnen worden.⁹⁷ Een dergelijke samenwerking is van wezenlijk belang, want de heilige liturgie is uitdrukking en viering van het éne, door allen beleiden geloof, en daar zij het erfgoed is van de gehele Kerk, kan ze niet door lokale Kerken apart, buiten de universele Kerk om, worden vastgesteld.

De synodevaders hebben met nadruk erop gewezen hoe belangrijk het woord van de bijbel is bij de overdracht van de boodschap aan de volkeren van Azië; bij deze volkeren speelt het over te dragen woord een grote rol bij het beschermen en doorgeven van het godsdienstig gebeuren.⁹⁸ Daarom moet er een doeltreffend bijbels apostolaat worden ontwikkeld, om er zeker van te zijn dat de gewijde tekst onder de leden van de Kerk in Azië op grotere schaal verspreid

90. Vgl. *Propositie* 43.

91. Vgl. *Propositie* 7.

92. *T.a.p.*

93. *Redemptoris missio*, 54.

94. Vgl. *t.a.p.*

95. Vgl. Tweede Vaticaans Concilie, Constitutie over de heilige liturgie *Sacrosanctum concilium*, 2; *Rapport na de discussie*, 14.

96. Vgl. *Rapport na de discussie*, 14.

97. Vgl. *Propositie* 43.

98. Vgl. *Rapport na de discussie*, 13.

en meer intens en in een geest van gebed gebruikt wordt. De synodevaders wezen op de absolute noodzaak de bijbel als uitgangspunt te nemen bij iedere missionaire verkondiging, catechese, prediking en vorm van spiritualiteit.⁹⁹ Ook moet alle streven om de bijbel in de plaatselijke talen te vertalen ondersteund en aangemoedigd worden. Men dient de bijbelse vorming te zien als een belangrijk middel om mensen in het geloof op te voeden en hen voor te bereiden op de taak van de verkondiging. In de vormingsprogramma's voor de geestelijkheid, de godgewijde mannen en vrouwen en de leken moeten lessen worden opgenomen over de Schrift die gericht zijn op de pastoraal, en waarin vooral aandacht wordt besteed aan het op de complexe levensomstandigheden in Azië toepassen van hetgeen de Schrift leert.¹⁰⁰ Ook zou het goed zijn de heilige Schrift onder de aanhangers van andere godsdiensten bekend te maken; het Woord van God heeft van binnenuit de kracht het mensenhart te treffen, want door dit Woord openbaart de Geest van God het goddelijk heilsplan voor de wereld. Bovendien is de verhaaltrant die men in veel bijbelboeken aantreft, sterk verwant aan de voor Azië typerende godsdienstige teksten.¹⁰¹

De vorming van evangelieverkondigers is een ander kernpunt voor de inculturatie, waarvan de toekomst voor een groot deel afhankelijk is. In het verleden heeft men vaak de stijl, de methodes en de programma's gevolgd die uit het Westen afkomstig waren; met erkentelijkheid voor de door dit soort vorming bewezen diensten hebben de synodevaders als een positieve ontwikkeling geconstateerd dat de laatste tijd men ernaar streeft de verschillende culturele situaties in Azië te betrekken bij de vorming van de evangelieverkondigers. Naast een degelijke bagage op het gebied van bijbel en patristiek, moeten de seminaristen een uitgebrei-

de en beproefde kennis verwerven van het theologisch en filosofisch erfgoed van de Kerk, zoals ik in mijn Encycliek *Fides et ratio* heb uiteengezet.¹⁰² Uitgaande van deze voorbereiding zullen ze hun voordeel kunnen doen met het contact met de wijsgerige en godsdienstige tradities van Azië.¹⁰³ Ook spoorden de synodevaders de seminarieprofessoren en hun medewerkers aan om te streven naar een diep verstaan van de voor de geest van de Azaat typerende elementen van spiritualiteit en gebed, en meer intens mee te gaan met de zoektocht van de volkeren in Azië naar een voller leven.¹⁰⁴ Daartoe stelden zij voor, een nieuw centraal instituut in Azië op te richten dat bestemd zou zijn voor de vorming van het lerarenkorps in de seminaries.¹⁰⁵ De synode heeft ook haar bekommernis uitgesproken aangaande de vorming van de godgewijde mannen en vrouwen, en duidelijk verklaard dat uit hun spiritualiteit en stijl van leven dient te blijken dat zij oog hebben voor het religieus en cultureel erfgoed van de mensen onder wie zij leven en die zij dienen; natuurlijk wordt daarbij altijd verondersteld dat men eerst heeft nagegaan wat wel en wat niet strookt met het evangelie.¹⁰⁶ Aangezien de inculturatie van het evangelie heel het volk van God aangaat, is daarnaast ook de rol van de leken van fundamenteel belang. In samenwerking met de bisschoppen, de geestelijkheid en de religieuzen hebben de leken, meer dan alle anderen, de opdracht de samenleving om te vormen, door de mentaliteit, de zeden en gewoonten, de wetten en structuren van de seculiere wereld waarin ze leven, te doordringen van de "geest van Christus".¹⁰⁷ Een grotere inculturatie van het evangelie in alle lagen van de samenleving in Azië zal voor een groot deel afhangen van de geëigende vorming die de plaatselijke kerken aan de leken zullen weten te bieden.

99. Vgl. *Propositie* 17.

100. Vgl. *Propositie* 18.

101. Vgl. *Propositie* 17.

102. *Fides et ratio*, 60, 62, 105.

103. Vgl. *Propositie* 24.

104. Vgl. *Propositie* 25.

105. *T.a.p.*

106. Vgl. *Propositie* 27.

107. Vgl. *Propositie* 29.

Het christelijk leven als verkondiging

23. Naarmate de christelijke gemeenschap dieper geworteld is in de Godservaring welke voortkomt uit een levend geloof, zal ze anderen op geloofwaardiger wijze kunnen verkondigen dat het Rijk van God in Jezus Christus in vervulling is gegaan. Dat zal gebeuren door getrouw te luisteren naar het Woord van God, door gebed en beschouwing, door viering van Jezus' geheim in de sacramenten, met name in de eucharistie, en door het voorbeeld te geven van een ware verbondenheid in leven en oprechte liefde. Centraal in het hart van de particuliere Kerk moet de beschouwing staan van Jezus Christus, mensgeworden God; constant moet ze streven naar inniger eenheid met Hem wiens zending zij voortzet. *Missie is een beschouwend handelen en een actieve beschouwing.* Maar een missionaris die geen diepe Godservaring bezit in gebed en beschouwing zal weinig geestelijke invloed of missionair succes hebben. Deze opmerking ontleen ik aan mijn eigen ervaring als priester; zoals ik elders heb geschreven, hebben mijn contacten met vertegenwoordigers van niet-christelijke geestelijke tradities mij gesterkt in de overtuiging dat de toekomst van de missie grotendeels afhangt van de contemplatie.¹⁰⁸ In Azië, thuisland van grote godsdiensten, waar mensen en hele volkeren dorsten naar het goddelijke, is het de roeping van de Kerk een Kerk van gebed te zijn, door en door spiritueel te zijn, ook al is ze betrokken bij de menselijke en sociale zorgen van iedere dag. Iedere christen heeft behoefte aan een echte missionaire spiritualiteit van gebed en contemplatie.

In Azië wordt iemand die werkelijk godsdienstig is, gemakkelijk gerespecteerd en gevolgd. Men heeft er grote hoogachting voor gebed, vasten en verschillende vormen van ascese. Zelfverloochening, onthechting, nederigheid, eenvoud en zwijgen worden

door de aanhangers van alle godsdiensten als grote waarden beschouwd. Opdat het gebed niet losgemaakt wordt van de zorg voor de mensen hebben de synodevaders erop gewezen dat "het werk van gerechtigheid, naastenliefde en mededogen nauw verbonden is met een oprecht leven van gebed en beschouwing, en dat deze spiritualiteit bovendien de bron zal zijn van heel onze evangelisatiearbeid".¹⁰⁹ In de volle overtuiging van het belang van een waarachtig getuigenis bij de evangelisatie van Azië hebben de synodevaders verklaard: "De Blijde Boodschap van Jezus Christus kan alleen worden verkondigd door mensen die gegrepen zijn en geïnspireerd worden door de in Jezus Christus zichtbaar geworden liefde van de Vader voor zijn kinderen. Deze verkondiging is een opdracht waarvoor heilige mannen en vrouwen nodig zijn die door hun leven de Heiland doen kennen en liefhebben. Vuur kan alleen worden ontstoken door iets dat zelf brandt. Zo kan de Blijde Boodschap in Azië alleen dan met succes verkondigd worden indien bisschoppen, priesters, religieuzen en leken zelf verteerd worden van liefde voor Christus en branden van ijver om Hem steeds meer te doen kennen, intenser te doen liefhebben en inniger te doen volgen."¹¹⁰ De christenen die over Christus spreken moeten de boodschap die zij verkondigen in hun leven gestalte geven.

Wat dit betreft vraagt een bijzondere omstandigheid in de situatie van Azië onze aandacht. De Kerk weet dat het *zwijgend getuigenis van het leven* ook nu nog het enige middel blijft om het Rijk van God te verkondigen in veel gebieden van Azië waar openlijke verkondiging verboden is en geen of slechts systematisch beperkte godsdienstvrijheid heerst. De Kerk doorleeft dit soort van getuigenis bewust, en ziet daarin het middel om "haar kruis" op zich te nemen (vgl. Lc 9,23); toch blijft ze onvermoeibaar

108. Vgl. *Redemptoris missio*, 91.

109. *Propositie* 19.

110. *Propositie* 8.

de regeringen erop wijzen dat de godsdienstvrijheid een fundamenteel mensenrecht is, en vraagt ze hun dit te erkennen. Het is goed hier te herinneren aan hetgeen het Tweede Vaticaans Concilie heeft gezegd: “De menselijke persoon heeft recht op godsdienstvrijheid. Deze vrijheid bestaat hierin, dat alle mensen vrij moeten zijn van dwang, of die nu door enkelingen, door sociale groepen, of door enige menselijke macht wordt uitgeoefend, en wel zo, dat in godsdienstige aangelegenheden niemand wordt gedwongen te handelen tegen zijn geweten in, noch wordt belemmerd om, binnen passende grenzen, privé of publiek, alleen of samen met anderen volgens zijn geweten te handelen.”¹¹¹ In sommige Aziatische landen moet dit beginsel nog erkend en in praktijk gebracht worden.

Het is dus duidelijk dat de verkondiging van Jezus Christus in Azië zowel wat inhoud als methode betreft veel complexe aspecten heeft. De synodevaders waren zich zeer wel bewust van de gewettigde verscheidenheid aan manieren om Jezus te verkondigen, steeds echter op voorwaarde dat wanneer het geloof wordt overgedragen, dit geloof in volle omvang gerespecteerd wordt. De Synode heeft erop gewezen dat “de evangelisatie tegenwoordig een rijk en dynamisch gebeuren is. Het heeft verscheidene kanten en elementen: getuigenis, dialoog, verkondiging, catechese, bekering, doopsel, opname in de kerkelijke gemeenschap, vestiging van de Kerk, inculturatie en de integrale ontwikkeling van de mens. Sommige van deze elementen staan met elkaar in verband, andere zijn opeenvolgende fasen van het totale evangelisatieproces.”¹¹² Maar wat in het totale missiewerk verkondigd moet worden is *de volledige waarheid van Jezus Christus*. Om iemand geleidelijk Christus te leren kennen is het geoorloofd en noodzakelijk bepaalde aspecten van het ondoorgroendelijke geheim van

Jezus te benadrukken, maar in geen enkel opzicht mag daarbij het geloof worden aangetast. Als iemand het geloof aanvaardt moet dit uiteindelijk berusten op het volledig verstaan van de persoon van Jezus Christus, de Heer van allen die “dezelfde is, gisteren, vandaag en tot in eeuwigheid” (Heb 13,8), zoals de Kerk overal en te allen tijde heeft geleerd.

Hoofdstuk V

Communio en dialoog voor de missie

Communio en dialoog gaan hand in hand

24. Voorzien vanaf het begin van de wereld, voorbereid in het Oude Testament, gesticht door Christus Jezus en op de Pinksterdag in de wereld tegenwoordig gesteld door de heilige Geest, zet de Kerk overeenkomstig het eeuwig plan van God “dwars door de vervolgingen van de kant van de wereld en de vertroosting van de kant van God heen haar pelgrimstocht voort”,¹¹³ terwijl ze op weg is naar de voltooiing in de hemelse heerlijkheid. Omdat God verlangt dat “heel het menselijk geslacht één volk van God vormt, tot één lichaam van Christus samengroeit en tot één tempel van de heilige Geest wordt opgebouwd”¹¹⁴ is de Kerk in de wereld “het zichtbare teken van de liefde van God voor de mensheid, het sacrament der redding”.¹¹⁵ Ze mag dus niet louter als een maatschappelijke organisatie of een instantie van maatschappelijk hulpbetoon worden beschouwd. Hoewel ze uit zondige mensen bestaat, moet ze worden gezien als de plaats bij uitstek waar God de mens ontmoet, waar Hij het geheim van zijn intieme leven wil openbaren en waar Hij zijn heilsplan voor de wereld ten uitvoer brengt.

Het geheim van Gods liefdesplan wordt

111. Tweede Vaticaans Concilie, Verklaring over de godsdienstvrijheid *Dignitatis humanae*, 2.

112. *Propositie 6*.

113. Augustinus, *De Civitate Dei*, XVIII, 51, 2, in: *PL* 41, 614; vgl. *Lumen gentium*, 8.

114. *Ad gentes divinitus*, 7; vgl. *Lumen gentium*, 17.

115. Paulus VI, *Toespraak tot het kardinalencollege* (22 juni 1973).

aanwezig gesteld en ontplooit zich in de gemeenschap van de mannen en vrouwen die met Christus door het doopsel in de dood zijn begraven, zodat ook zij, zoals Christus door de heerlijkheid van de Vader uit de doden is opgestaan, een nieuw leven kunnen leiden (vgl. Rom 6,4). Centraal in het mysterie van de Kerk staat de band van *communio* die Christus de Bruidegom verenigt met alle gedoopten. Vanwege deze levende en levenwekkende liefdesband “behoren de christenen niet zichzelf toe, maar zijn eigendom van Christus”.¹¹⁶ Met de Zoon verenigd door de liefdesband van de Geest, zijn ze verenigd met de Vader, en uit deze gemeenschap vloeit de onderlinge gemeenschap voort die ze door Christus in de heilige Geest met elkaar delen.¹¹⁷ Het eerste doel van de Kerk is dus sacrament te zijn van de *intieme vereniging van de mens met God*, en omdat de onderlinge verbondenheid van mensen geworteld is in de vereniging met God, is de Kerk ook het sacrament van de *eenheid van het menselijk geslacht*.¹¹⁸ In haar heeft deze eenheid reeds een aanvang genomen; tegelijkertijd is de Kerk “teken en instrument” van de volledige verwezenlijking van deze eenheid die nog moet komen.¹¹⁹

Het is een wezenlijke eis van het leven in Christus dat alwie met de Heer een liefdesband aangaat, vrucht moet dragen: “Alleen wie met Mij verbonden blijft – zoals Ik met hem – draagt rijkelijk vrucht” (Joh 15,5); dit is temeer waar, omdat wie geen vrucht draagt, niet met Hem verbonden blijft: “als één van mijn ranken geen vrucht draagt snoeit [de Vader] die weg” (Joh 15,2). Verbondenheid met Jezus, die de bron is van de onderlinge gemeenschap van de christenen met elkaar, is absolute voorwaarde om vrucht te dragen; en de gemeenschap met de anderen, gave van Christus en van de Geest, is de schoonste vrucht die de ranken kunnen voortbrengen. In die zin zijn

communio en missie onafscheidelijk met elkaar verbonden; ze “doordringen elkaar en sluiten elkaar in, zozeer dat de gemeenschap tegelijk de bron en de vrucht van de zending vormt: de gemeenschap is missionair en de zending is voor de gemeenschap”.¹²⁰

Uitgaande van de theologie over de *communio* heeft het Tweede Vaticaans Concilie de Kerk kunnen beschrijven als het pelgrimerende volk van God, waarmee in zekere zin alle volkeren verbonden zijn.¹²¹ Daarvan uitgaande hebben de synodevaders de mysterieuze band benadrukt tussen de Kerk en de aanhangers van de andere godsdiensten in Azië, en opgemerkt dat “deze op verschillende wijzen en in verschillende mate met haar [de Kerk] in betrekking staan”.¹²² Onder zo uiteenlopende volkeren, culturen en godsdiensten is “het leven van de Kerk als gemeenschap uiterst belangrijk”.¹²³ Inderdaad is de dienst der eenheid van de Kerk van bijzonder belang in Azië waar zoveel spanningen, verdeeldheden en conflicten zijn tengevolge van de verschillen op etnisch gebied en op het gebied van maatschappij, cultuur, economie, taal en godsdienst. In een dergelijke complexe situatie is het noodzakelijk dat de plaatselijke kerken in Azië, in verbondenheid met Petrus’ opvolger, nauwer met elkaar samenwerken, en zo een diepere eenheid van geest en hart bevorderen. Ook de betrekkingen met de andere kerken en christelijke kerkelijke gemeenschappen alsmede met de aanhangers van de andere godsdiensten zijn voor haar evangelisatieopdracht van vitaal belang.¹²⁴ Met nieuw elan wil daarom volgens de Synode de Kerk in Azië zich wijden aan haar opdracht om zowel haar oecumenische betrekkingen als de interreligieuze dialoog te verbeteren, in het besef dat het bouwen aan de eenheid, het werken aan verzoening, het aanknopen van banden van solidariteit, het bevorderen van de dialoog

116. Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie *Christifideles laici* (30 december 1988), 18.

117. Vgl. *t.a.p.*; *Lumen gentium*, 4.

118. Vgl. *Katechismus van de Katholieke Kerk*, 775.

119. Vgl. *t.a.p.*

120. *Christifideles laici*, 32.

121. Vgl. *Lumen gentium*, 16.

122. *Propositie* 13.

123. *T.a.p.*

124. *Rapport voorafgaand aan de discussie*, 25.

tussen godsdiensten en culturen, het wegnemen van vooroordelen en het wekken van vertrouwen onder volkeren van wezenlijk belang zijn voor de evangelisatieopdracht van de Kerk op het continent. Dat alles vraagt van de katholieke gemeenschap een oprecht gewetensonderzoek, de moed om te streven naar verzoening en een hernieuwde betrokkenheid bij de dialoog. Op de vooravond van het derde millennium is het duidelijk dat, wil de Kerk in staat zijn het evangelie te verkondigen, men met kracht ernaar moet streven de eenheid in haar volle omvang te dienen, aangezien onderlinge gemeenschap en missie hand in hand gaan.

Onderlinge eenheid in de Kerk

25. Zoals de bisschoppen van de Speciale Vergadering voor Azië rondom de opvolger van Petrus bijeen waren en samen werkten en baden, waren zij als het ware de belichaming van hoe de *communio* van de Kerk zou moeten zijn in heel de rijke verscheidenheid van de particuliere Kerken waaraan zij in liefde leiding geven. Mijn eigen aanwezigheid bij de algemene zittingen van de Synode was een goede gelegenheid om de vreugden en verwachtingen, de moeilijkheden en zorgen van de bisschoppen te delen, en tegelijk ook een intense, diep beleefde uitoefening van mijn ambt. Het universeel gezag van Petrus' opvolger straalt juist het duidelijkst in het perspectief van de kerkelijke *communio*, niet op de eerste plaats als een gezag van rechtswege over de plaatselijke kerken, maar allereerst als een pastoraal primaat in dienst van de eenheid van geloof en leven van geheel het volk van God. In het diepe besef dat het "Petrusambt als unieke functie heeft de eenheid van de Kerk te waarborgen en te bevorderen"¹²⁵ hebben de synodevaders hun erkentelijkheid uitgesproken voor de dienst die de Dicasteria van de Romeinse Curie en de diplomatieke dienst van de Heilige Stoel in

een geest van *communio* en collegialiteit aan de plaatselijke Kerken bewijzen.¹²⁶ Een wezenlijk kenmerk van die dienst is het respect en de fijngevoeligheid die deze naaste medewerkers van Petrus' opvolger betonen jegens de gewettigde verscheidenheid van de lokale Kerken en de waaier van culturen en volkeren waarmee zij in contact zijn.

Iedere particuliere Kerk moet gegrondvest zijn op het getuigenis van de kerkelijke *communio* waardoor zij zich Kerk mag weten. De synodevaders hebben het diocees willen beschrijven als *een rond hun geestelijke herder verzamelde communio van gemeenschappen*, waarin de priesters, de godgewijden en de leken verwickeld zijn in een "dialoog van leven en van hart" die door de heilige Geest ondersteund wordt.¹²⁷ Het is op de eerste plaats in het diocees dat deze zienswijze van een *communio* van gemeenschappen werkelijkheid kan worden binnen de zo complexe situaties in Azië op politiek, maatschappelijk, godsdienstig, economisch en cultureel gebied. De kerkelijke *communio* houdt in dat iedere lokale Kerk een "participerende Kerk" wordt, zoals de synodevaders haar genoemd hebben, dat wil zeggen een Kerk waarin eenieder zijn eigen roeping beleeft en zijn specifieke taak vervult. Om de "gemeenschap voor de zending" en de "zending voor de gemeenschap" op te bouwen moet het eigen charisma van ieder lid erkend, ontwikkeld en efficiënt gebruikt worden.¹²⁸ Met name dienen de leken en de godgewijden door middel van inspraakstructuren zoals pastorale raden en parochievergaderingen, nauwer betrokken te worden bij het opstellen van pastorale plannen en bij het besluitvormingsproces.¹²⁹

In ieder diocees blijft de *parochie* de gebruikelijke plaats waar de gelovigen bijeen komen om in het geloof te groeien, het mysterie van de kerkelijke gemeenschap te beleven, en deel te nemen aan de zending

125. *Propositie 13*; vgl. *Lumen gentium*, 22.

126. Vgl. *Propositie 13*.

127. Vgl. *Propositie 15*; Congregatie voor de Geloofsleer, Brief aan de bisschoppen van de katholieke Kerk over enkele aspecten van de Kerk als 'communio' *Communio notio* (28 mei 1992), 3-10.

128. Vgl. *Propositie 15*.

129. Vgl. *t.a.p.*

van de Kerk. De synodevaders hebben daarom de geestelijke herders dringend gevraagd te zoeken naar nieuwe en doeltreffende wegen bij het geven van pastorale leiding aan de gelovigen, zodat eenieder, met name de armen, zich werkelijk mondig lid voelt van de parochie en van het gehele volk van God. De inbreng van de leken bij het opzetten van een pastoraal plan zou een normale praktijk moeten zijn in alle parochies.¹³⁰ De Synode heeft de jonge mensen omschreven als “degenen voor wie de parochie meer gelegenheden voor kameradschap en onderling verband zou moeten bieden ... door het organiseren van apostolische bezigheden van de jeugd en het opzetten van jeugdclubs”.¹³¹ Niemand mag *bij voorbaat* op grond van maatschappelijke, economische, politieke en opvoedkundige redenen uitgesloten worden van de volledige deelname aan het leven en de zending van de parochie. Iedere leerling van Christus heeft iets te bieden aan de gemeenschap, en zo moet ook de gemeenschap zich bereid tonen om ieders gave in ontvangst te nemen en ervan gebruik te maken.

In samenhang hiermee en zich beroepend op hun pastorale ervaring hebben de synodevaders gewezen op de betekenis van de *kerkelijke basisgemeenschappen* als een effectieve manier om de onderlinge eenheid en deelname in parochies en diocesen te bevorderen, en als een echte kracht voor de evangelisatie.¹³² Deze kleine groepen helpen de gelovigen om te leven als een gemeenschap van mensen die, zoals de eerste christenen, geloven, bidden en elkaar liefhebben (vgl. Hnd 2,44-47; 4,32-35). Ze willen hen ook het evangelie helpen beleven in een geest van hartelijke liefde en dienstbetoon; ze zijn dus een degelijk uitgangspunt voor de opbouw van een nieuwe samenleving die teken is van de *beschaving der liefde*. Mij aansluitend bij de Synode spoor ik de Kerk in Azië aan om overal waar dit mogelijk is,

deze basisgemeenschappen als een positief element te beschouwen voor het evangelisatiewerk van de Kerk. Tegelijk zullen deze gemeenschappen alleen dan werkelijk hun doel bereiken als, zoals Paulus VI schreef, ze leven in eenheid met de particuliere Kerk en de universele Kerk, in verbondenheid van hart met de geestelijke herders van de Kerk en het Leergezag, ze een missionair doel voor ogen houden, en zich niet afzonderen of door een of andere ideologie laten gebruiken.¹³³ De aanwezigheid van deze kleine gemeenschappen maakt de gevestigde instellingen of structuren niet overbodig; deze blijven noodzakelijk voor de Kerk om haar opdracht te vervullen.

De Synode heeft ook erkend dat de *vernieuwingsbewegingen* kunnen bijdragen tot de opbouw van de onderlinge eenheid, tot inniger ervaring van God door geloof en sacramenten, en tot een ommekeer in het leven.¹³⁴ De geestelijke herders moeten deze groepen leiding geven, begeleiden en stimuleren zodat ze goed kunnen worden geïntegreerd in leven en zending van de parochie en van het diocees. Zij die betrokken zijn bij verenigingen en bewegingen dienen de plaatselijke Kerk te steunen en mogen zich niet opwerpen als alternatieven voor dioceesane en parochiële structuren. De onderlinge eenheid wordt groter als de plaatselijke leiders van die bewegingen samenwerken met de geestelijke herders in een geest van liefde tot het heil van allen (vgl. 1 Kor 1,13).

De solidariteit onder de Kerken

26. Deze onderlinge verbondenheid *ad intra* draagt bij tot de *solidariteit onder de particuliere Kerken zelf*. Aandacht voor de plaatselijke noden is gerechtvaardigd en noodzakelijk, maar de onderlinge verbondenheid vraagt dat de particuliere Kerken open oog houden voor elkaar en onderling samenwerken, zodat ze in hun verscheidenheid duidelijk hun band van eenheid met de uni-

130. Vgl. *Propositie* 16.

131. *Propositie* 34.

132. Vgl. *Propositie* 30; *Redemptoris missio*, 51.

133. Vgl. *Evangelii nuntiandi*, 58; *Redemptoris missio*, 51.

134. Vgl. *Propositie* 31.

versele Kerk bewaren en tonen. De onderlinge eenheid vraagt wederzijds begrip en een gecoördineerde aanpak van de missie, zonder dat tekort wordt gedaan aan de autonomie van de Kerken of aan hun rechten volgens hun eigen theologische, liturgische en spirituele tradities. Toch blijkt uit de geschiedenis dat verdeeldheden vaak de onderlinge eenheid van de Kerken in Azië geschaad hebben. In de loop der eeuwen waren de betrekkingen tussen particuliere Kerken die van elkaar verschilden op het gebied van kerkelijke jurisdictie, liturgische traditie en wijze van missionering, soms gespannen en moeizaam. De op de Synode aanwezige bisschoppen hebben toegegeven dat ook in deze tijd in Azië binnen de particuliere Kerken en tussen deze onderling er soms betreuenswaardige verdeeldheden zijn die vaak te maken hebben met verschillen op ritueel, taalkundig, etnisch, ideologisch gebied en op verschil in kaste. Sommige wonden zijn voor een deel dichtgetrokken, maar nog niet geheel genezen. Erkennend dat wanneer de onderlinge eenheid is aangetast, dit schadelijk is voor het getuigenis van de Kerk en van de missiearbeid, hebben de synodevaders concrete maatregelen voorgesteld om de betrekkingen tussen de particuliere Kerken in Azië te verbeteren. Naast de noodzakelijke geestelijke vormen van ondersteuning en bemoeiding hebben zij een billijker verdeling voorgesteld van de priesters, een meer doeltreffende financiële solidariteit, uitwisselingen op het gebied van theologie en cultuur, en meer gelegenheden voor partnerschap tussen de diocesen.¹³⁵

Regionale en continentale verbanden van bisschoppen, met name de Raad van de katholieke Patriarchen van het Midden-Oosten en de Federatie van de Bisschoppenconferenties uit Azië, hebben tot het bevorderen van de eenheid onder de plaatselijke Kerken bijgedragen, en waren trefpunten

waar werd samengewerkt aan de oplossing van pastorale vraagstukken. Zo zijn er door heel Azië verspreid talrijke centra voor theologie, spiritualiteit en pastoraal die de onderlinge eenheid en concrete samenwerking bevorderen.¹³⁶ Allen moeten erop gespist zijn de ontwikkeling van deze veelbelovende initiatieven te bevorderen, tot heil zowel van de Kerk als van de samenleving in Azië.

De katholieke Oosterse Kerken

27. De situatie van de *katholieke Oosterse Kerken*, vooral in het Midden-Oosten en India, verdient een bijzondere aandacht. Vanaf de tijd der apostelen hebben zij een kostbaar geestelijk, liturgisch en theologisch erfgoed beheerd. Hun tradities en riten, vruchten van een diepgaande inculturatie van het geloof op de bodem van talrijk landen in Azië, verdienen het grootst mogelijke respect. Samen met de synodevaders vraag ik iedereen de gewettigde gewoonten en de vrijheid van deze Kerken in disciplinaire en liturgische zaken te erkennen, zoals is vastgelegd in de Codex van Canones van de Oosterse Kerken.¹³⁷ Volgens de leer van het Tweede Vaticaans Concilie is het dringend noodzakelijk over de angsten en misverstanden heen te komen die soms tussen de katholieke Oosterse Kerken en de Latijnse Kerk, en ook tussen die kerken zelf, aan de dag treden, met name met betrekking tot de pastorale zorg voor hun gelovigen, ook buiten hun eigen grondgebied.¹³⁸ Als kinderen van de éne Kerk, herboren tot het nieuwe leven in Christus, zijn de gelovigen geroepen alles tegemoet te treden met een gemeenschappelijk doel voor ogen, in een geest van vertrouwen en onwankelbare liefde. Men mag de conflicten niet laten uitgroeien tot verdeeldheid, maar men moet ermee in een geest van waarheid en respect omgaan, want er kan geen goeds bestaan zo het niet afkomstig is van de liefde.¹³⁹

135. Vgl. *Propositie* 14.

136. Vgl. *Rapport voorafgaand aan de discussie*, 25.

137. Vgl. *Propositie* 50.

138. Vgl. *Proposities* 36 en 50.

139. Vgl. Johannes Paulus II, *Toespraak tot de Bisschoppen-synode van de Syro-Malabaarse kerk* (8 januari 1996), 6, in: AAS 88 (1996), 41.

Deze eerbiedwaardige Kerken zijn rechtstreeks betrokken bij de oecumenische dialoog met de orthodoxe zusterkerken, en de synodevaders hebben hen aangespoord om op die weg door te gaan.¹⁴⁰ Kostbaar zijn ook hun ervaringen met de interreligieuze dialoog, met name met de islam. Dat kan voor andere Kerken in Azië en elders van nut zijn. Het is duidelijk dat de katholieke Oosterse Kerken een schat aan ervaringen en tradities bezitten waarvan heel de Kerk volop kan profiteren.

Hoop en lijden met elkaar delen

28. De synodevaders beseften ook de noodzaak van een daadwerkelijke verbondenheid en samenwerking met de plaatselijke Kerken uit de in Azië gelegen gebieden van de vroegere Sovjet Unie, die aan hun wederopbouw werken in moeilijke omstandigheden, erfenis van een donkere periode uit hun geschiedenis. De Kerk vergezelt hen met haar gebeden, en deelt in hun lijden en nieuwe verwachtingen. Ik spoor de gehele Kerk aan tot het verlenen van morele, geestelijke en materiële steun, en tot het hun ter beschikking stellen van kerkelijk en lekenpersoneel dat ze dringend nodig hebben, om die gemeenschappen te helpen bij hun taak om aan de daar levende volkeren de in Jezus Christus geopenbaarde liefde van God bekend te maken.¹⁴¹

In vele delen van Azië blijven onze broeders en zusters hun geloof beleven ondanks alle beperkingen van hun vrijheid of het totaal ontbreken daarvan. Jegens deze *lijdende leden van de Kerk* hebben de synodevaders hun bijzonder meelevende en zorg uitgesproken. Met de bisschoppen van Azië spoor ik de broeders en zusters uit die in moeilijke situaties verkerende Kerken aan om datgene wat ze te verduren hebben te verenigen met het lijden van onze gekruisigde Heer; zoals zij, weten wij immers dat alleen het kruis, mits in geloof en liefde

gedragen, de weg is naar de verrijzenis en een nieuw leven voor de mensheid. Ik doe een beroep op de verschillende nationale Bisschoppenconferenties in Azië, een dienst op te richten om die Kerken te helpen. Zij die omwille van hun geloof in Christus vervolging lijden mogen ervan verzekerd zijn dat de Heilige Stoel hen met volle aandacht en voortdurende zorg nabij is.¹⁴² Ik doe een beroep op de regeringen en regeringsleiders om een politiek beleid te voeren waarbij de vrijheid van godsdienst voor alle burgers gewaarborgd is.

Vele malen hebben de synodevaders hun gedachten laten gaan naar de katholieke Kerk in China; ze baden dat spoedig de dag zou mogen aanbreken waarop onze dierbare Chinese broeders en zusters in totale vrijheid hun geloof kunnen uitoefenen in volle verbondenheid met de Stoel van Petrus en de universele Kerk. Chinese broeders en zusters, ik doe een klemmend beroep op u om nooit uw afhankelijkheid aan Christus en uw liefde voor uw grote volk te laten lijden onder uw tranen en moeilijkheden.¹⁴³ De Synode heeft ook haar hartelijke solidariteit uitgesproken met de katholieke Kerk in Korea, en haar steun betuigd aan “het streven [van de katholieken] om hulp te bieden aan het volk van Noord-Korea, dat verstoken is van de eerste levensbehoeften, en om verzoening tot stand te brengen tussen twee landen met een en dezelfde bevolking, taal en cultureel erfgoed”.¹⁴⁴

Zo heeft de Synode ook vaak haar gedachten laten gaan naar de Kerk te Jeruzalem, die een heel eigen plaats inneemt in het hart van alle christenen. De woorden van de profeet Jesaja vinden over de hele wereld weerklank in het hart van miljoenen gelovigen voor wie Jeruzalem een heel bijzondere en dierbare plaats is: “Verheug u, samen met Jeruzalem, en juich om haar, u allen die haar liefhebben ... u mag met volle teugen drinken van haar volle moederborst”

140. Vgl. *Propositie* 50.

141. Vgl. *Propositie* 56.

142. Vgl. *Propositie* 51.

143. Vgl. *Propositie* 52.

144. *Propositie* 53.

(Js 66,10-11). Jeruzalem, de stad van verzoening van de mensen met God en met elkaar, was zo vaak een plaats van conflicten en verdeeldheden! De synodevaders hebben de particuliere Kerken opgeroepen hun solidariteit met de Kerk te Jeruzalem te tonen, door lijden te delen, door voor haar te bidden, en door met haar mee te werken aan het streven naar vrede en gerechtigheid, en naar verzoening tussen de twee volkeren en drie godsdiensten die in de Heilige Stad leven.¹⁴⁵ Ik herhaal het beroep dat ik vaak heb gedaan op de politieke en religieuze leiders en op alle mensen van goede wil, te zoeken naar wegen om de vrede en integriteit van Jeruzalem te bewaren. Ik schreef reeds dat ik vurig verlang er als pelgrim heen te gaan zoals mijn voorganger paus Paulus VI, om te bidden in de heilige stad waar Jezus Christus heeft geleefd, gestorven is en verrezen, en om de plaats te bezoeken van waaruit de apostelen uit kracht van de heilige Geest zijn uitgegaan om het evangelie van Jezus Christus aan de wereld te verkondigen.¹⁴⁶

Een opdracht tot dialoog

29. Het gemeenschappelijk onderwerp van de verschillende 'continentale' Synodes als voorbereiding op het grote Jubileum van het jaar 2000, is *de nieuwe evangelisatie*. Een nieuw tijdperk van evangelieverkondiging is van wezenlijk belang, niet alleen omdat na 2000 jaar het grootste deel van de mensheid Christus nog steeds niet kent, maar ook omdat de situatie waarin Kerk en wereld zich op de drempel van het nieuwe millennium bevinden bijzondere uitdagingen inhoudt voor het godsdienstig geloof en de daaruit afgeleide zedelijke waarheden. Bijna overal constateert men de tendens om aan vooruitgang en welvaart te werken zonder aan God te denken, en om de religieuze dimensie van de mens als een louter persoonlijke aangelegenheid te beschou-

wen. Wanneer de samenleving niet langer vasthoudt aan de meest fundamentele waarheden over de mens, namelijk zijn relatie tot de Schepper en tot de door Christus in de heilige Geest tot stand gebrachte Verlossing, zal ze zich steeds verder verwijderen van de ware bronnen van leven, liefde en geluk. Deze eeuw vol geweld die ten einde loopt, heeft op huiveringwekkende wijze laten zien wat er kan gebeuren als waarheid en goedheid de plaats moeten ruimen voor machtsbegeerte en zelfverheffing. Als uitnodiging tot bekering, tot genade en tot wijsheid is de nieuwe evangelisatie de enige waarachtige hoop op een betere wereld en een helderder toekomst. De vraag is niet óf de Kerk iets wezenlijks te zeggen heeft aan de mannen en vrouwen van deze tijd: de vraag is hóe dit helder en overtuigend te zeggen!

Ten tijde van het Tweede Vaticaans Concilie heeft mijn voorganger paus Paulus VI in de Encycliek *Ecclesiam suam* verklaard dat het probleem van de verhouding tussen de Kerk en de moderne wereld een van de belangrijkste aandachtspunten is van onze tijd. Hij schreef dat "de noodzaak dit probleem op te lossen zo'n druk op onze geest legt, een prikkel en als het ware een innerlijke drang".¹⁴⁷ Sinds het Concilie heeft de Kerk voortdurend laten zien dat ze deze relatie in een geest van dialoog wilde voortzetten. Het verlangen naar dialoog is echter niet alleen maar een strategie om te komen tot een vreedzame coëxistentie van volkeren; de dialoog is een wezenlijk onderdeel van de zending van de Kerk, omdat hij zijn oorsprong vindt in de heilbrengende liefdesdialoog van de Vader met de mensheid door de Zoon in de kracht van de heilige Geest. De Kerk kan haar zending alleen maar vervullen op een manier die aansluit bij de wijze waarop God in Jezus Christus te werk is gegaan: Hij is mensgeworden, Hij heeft ons mensenleven gedeeld en de taal

145. Vgl. *Propositie* 57.

146. Vgl. Johannes Paulus II, *Brief over de bedevaart naar de plaatsen die verbonden zijn met de heilsgeschiedenis* (29 juni 1999), 7, in: *L'Osservatore Romano* (30 juni/1 juli 1999), 9.

147. Paulus VI, Encycliek *Ecclesiam suam* (6 augustus 1964), § 'De drie-voudige zorg van de Kerk'.

van mensen gesproken om zijn heilsboodschap mee te delen. De door de Kerk voorgestelde dialoog is gebaseerd op de logica van de Incarnatie. Het is dus alleen uit vurige en belangeloze solidariteit dat de Kerk de dialoog aangaat met de mannen en vrouwen in Azië die zoeken naar de waarheid in de liefde.

Het is absoluut noodzakelijk dat de Kerk als sacrament van de eenheid van de gehele mensheid in gesprek gaat met alle volkeren, te allen tijde en overal. Beantwoordend aan de haar toevertrouwde zending durft zij naar de volkeren van de wereld toe te gaan, ook al beseft ze dat ze temidden van de ontelbare mensenmenigte een "kleine kudde" is (vgl. Lc 12,32), maar ook het gist in het deeg van de wereld (vgl. Mt 13,33). Ze wil op de eerste plaats de dialoog aangaan met hen die haar geloof delen in Jezus Christus, Heer en Heiland. Maar over de christelijke wereld heen wil ze deze dialoog ook aangaan met de aanhangers van andere godsdienstige tradities, daarbij uitgaande van de godsdienstige verwachtingen die in ieder mensenhart aanwezig zijn. De oecumenische dialoog en de interreligieuze dialoog zijn een werkelijke roeping van de Kerk.

Oecumenische dialoog

30. De oecumenische dialoog is een uitdaging en oproep tot bekering voor heel de Kerk, met name voor de Kerk in Azië, waar de mensen van de christenen een duidelijker teken van eenheid verwachten. Opdat alle volkeren gezamenlijk God dank brengen moet de verbondenheid hersteld worden tussen hen die in geloof Jezus Christus als Heer hebben aanvaard. Jezus heeft zelf gebeden om de zichtbare eenheid van zijn leerlingen en heeft daarom steeds opnieuw gevraagd opdat de wereld zou geloven dat de Vader Hem had gezonden (vgl. Joh 17,21).¹⁴⁸ Maar de wil van de Heer dat zijn

Kerk één zou zijn, vereist van zijn leerlingen een compleet en moedig antwoord.

Juist in Azië waar het aantal christenen naar verhouding gering is, wordt het missioneren door de verdeeldheid nog moeilijker. De synodevaders hebben geconstateerd dat "de ergernis van de verdeeldheid van de christenen een grote hinderpaal is voor de evangelisatie van Azië".¹⁴⁹ Voor velen in Azië, die langs de weg van hun eigen godsdienst en cultuur op zoek zijn naar harmonie en eenheid, betekent de verdeeldheid onder de christenen een negatief getuigenis van Jezus Christus. Vandaar dat de katholieke Kerk in Azië zich bijzonder gedreven voelt om te werken aan de eenheid met de andere christenen, wel beseffend dat bij het streven naar de volledige eenheid van ieder afzonderlijk liefde, onderscheiding, moed en hoop gevraagd worden. "Wil de oecumenische beweging waarachtig en vruchtbaar zijn, dan vraagt ze van de katholieke gelovigen op verschillend gebied een bepaalde instelling. Allereerst, liefde die blijkt uit een sympathieke opstelling tegenover de broeders en zusters van de andere kerken en kerkelijke gemeenschappen en het levendig verlangen om, waar mogelijk, met hen samen te werken. Op de tweede plaats, trouw aan de katholieke Kerk, zonder daarbij de ogen te sluiten voor de tekortkomingen in het gedrag van sommigen van haar leden of deze te ontkennen. Ten derde, weten te onderscheiden en waarderen wat goed en prijzenswaardig is. Tenslotte is een oprecht verlangen naar zuivering en vernieuwing vereist."¹⁵⁰

Weliswaar erkennen de synodevaders de nog bestaande moeilijkheden in de onderlinge betrekkingen tussen de christenen, waarbij er niet alleen uit het verleden geërfdde vooroordelen zijn maar ook op diepe overtuiging berustende oordelen die het geweten raken,¹⁵¹ maar toch hebben ze gewezen op de tekenen van verbeterde

148. Vgl. *Propositie* 42.

149. *T.a.p.*

150. Johannes Paulus II, *Toespraak bij de algemene audiëntie* (26 juli 1995), 4, in: *Insegnamenti XVIII*, 2 (1995), 138.

151. Vgl. Johannes Paulus II, *Toespraak bij de algemene audiëntie* (20 januari 1982), 2.

betrekkingen tussen sommige christelijke kerken en kerkelijke gemeenschappen in Azië. Vaak erkennen katholieken en orthodoxen bijvoorbeeld een onderlinge culturele eenheid, hebben ze het gevoel dat ze samen belangrijke elementen delen van een gemeenschappelijke kerkelijke traditie. Dat vormt een degelijke basis voor een vruchtbare oecumenische dialoog die ook in het komend millennium zal doorgaan en die, naar wij hopen en bidden, een eind zal maken aan de verdeeldheden van het binnenkort aflopend millennium.

Op praktisch niveau heeft de Synode voorgesteld dat de nationale Bisschoppenconferenties in Azië de andere christelijke kerken zouden uitnodigen tot een gezamenlijk proces van gebed en overleg, om na te gaan of men zou kunnen komen tot nieuwe oecumenische structuren en verenigingen ter bevordering van de eenheid van de christenen. Ook de suggestie van de Synode om meer werk te maken van de Bidweek voor de eenheid der christenen kan hiertoe bijdragen. De bisschoppen worden aangespoord oecumenische centra voor gebed en dialoog op te richten en te leiden; ook is het noodzakelijk dat tijdens de cursus op seminaries, vormingshuizen en instellingen van onderwijs een goede voorbereiding wordt gegeven op de oecumenische dialoog.

Interreligieuze dialoog

31. In de apostolische brief *Tertio millennio adveniente* heb ik aangegeven dat het op komst zijnde nieuwe millennium een gunstige gelegenheid betekent voor de interreligieuze dialoog en voor ontmoetingen met de leiders van de grote wereldgodsdiensten.¹⁵² Als een plicht en een uitdaging heeft het Tweede Vaticaans Concilie de gehele Kerk het contact, de dialoog en de samenwerking opgedragen met de aanhangers van de andere godsdiensten. De beginselen voor het zoeken naar een positieve verhouding

met de andere godsdienstige tradities zijn uiteengezet in de Verklaring van het Concilie *Nostra aetate* die op 28 oktober 1965 gepromulgeerd werd, en handvest is voor de interreligieuze dialoog in onze tijd. Vanuit christelijk standpunt is de interreligieuze dialoog meer dan een manier om elkaar beter te leren kennen en verrijken; ze is onderdeel van de evangelisatieopdracht van de Kerk, een vorm van de missie *ad gentes*.¹⁵³ Bij de interreligieuze dialoog brengen de christenen hun vaste overtuiging in dat de volheid van het heil alleen van Christus komt, en dat de kerkelijke gemeenschap waartoe zij behoren het *gebruikelijke middel* is voor het heil.¹⁵⁴ Ik herhaal hier hetgeen ik aan de vijfde voltallige Vergadering van de Federatie van Bisschoppenconferenties van Azië schreef: “Hoewel de Kerk met vreugde alles erkent wat waar en heilig is in de godsdienstige tradities van het boeddhisme, hindoeïsme en islam als een afspiegeling van die waarheid die alle mensen verlicht, wordt daardoor haar plicht niet geringer om zonder aarzelen Jezus Christus te verkondigen die ‘de weg, de waarheid en het leven’ is. ... Het feit dat de aanhangers van andere godsdiensten de genade van God kunnen ontvangen en door Christus gered kunnen worden buiten de door Hem ingestelde gebruikelijke middelen om, maakt de roeping tot geloof en doopsel niet ongedaan die God voor alle volkeren wil.”¹⁵⁵

Wat de wijze betreft waarop de dialoog gevoerd dient te worden schreef ik reeds in de Encycliek *Redemptoris missio*: “Men moet beslist niet verkeerdelijk toegeeflijk of irenisch zijn, maar voor elkaar getuigenis afleggen voor een gemeenschappelijke vooruitgang op de weg van het religieuze zoeken en ervaren en tevens voor het overwinnen van vooroordelen, onverdraagzaamheid en misverstanden.”¹⁵⁶ Alleen mensen met een rijp en overtuigd christelijk geloof zijn gerechtigd om een echte interre-

152. Vgl. *Tertio millennio adveniente*, 53.

153. *Redemptoris missio*, 55.

154. Vgl. *t.a.p.*

155. Johannes Paulus II, Boodschap aan de vijfde voltallige Vergadering van de Federatie van Bisschoppenconferenties van Azië (23 juni 1990), 4, in: *AAS* 83 (1991), 101 e.v.

156. *Redemptoris missio*, 56.

ligieuze dialoog aan te gaan. “Alleen christenen die diep doordrongen zijn van het mysterie van Christus en die zich thuis voelen in hun geloofsgemeenschap, kunnen zonder al te veel risico en met de verwachting van goede resultaten de interreligieuze dialoog aangaan.”¹⁵⁷ Het is dus voor de Kerk in Azië van belang te zorgen voor geschikte vormen van interreligieuze dialoog (evangelisatie in onderlinge dialoog en dialoog ten behoeve van de evangelisatie) en voor passende voorbereiding van hen die daar aan deelnemen.

Na erop gewezen te hebben dat een vast geloof in Christus bij de interreligieuze dialoog noodzakelijk is, spraken de synodevaders over de behoefte aan een *dialoog van leven en hart*. Wanneer de volgelingen van Christus de dialoog met anderen aangaan moeten zij zoals hun Meester nederig en zachtmoedig van harte zijn, en mogen zij zich nooit hoogmoedig of neerbuigend betonen (vgl. Mt 11,29). “De interreligieuze betrekkingen verlopen beter wanneer men open staat voor de andere gelovigen, bereid is te luisteren, verlangt de anderen in hun anderszijn te respecteren en begrijpen. Daartoe is genegenheid voor de anderen onmisbaar. Dat zou moeten leiden tot samenwerking, harmonie en wederzijdse verrijking.”¹⁵⁸

Om de deelnemers aan de interreligieuze dialoog een leidraad te bieden heeft de Synode voorgesteld daarvoor een directorium op te stellen.¹⁵⁹ Terwijl de Kerk nieuwe wegen verkent voor ontmoeting met de andere godsdiensten, wil ik wijzen op enige vormen van dialoog die al met goed succes gehanteerd worden, zoals uitwisselingen tussen deskundigen of officiële vertegenwoordigers van de godsdienstige tradities, samenwerking ten bate van alle facetten van het menszijn, verdediging van de godsdienstige en menselijke waarden.¹⁶⁰ Ik wil nog eens uitdrukkelijk wijzen op het belang

om in het dialoogproces voor gebed en beschouwing een belangrijke plaats in te ruimen. De godgewijden kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de interreligieuze dialoog door te laten zien hoe vitaal de grote christelijke tradities zijn op het gebied van ascese en mystiek.¹⁶¹

De gedenkwaardige ontmoeting op 27 oktober 1986 in Assisi, de stad van Franciscus, tussen de katholieke Kerk en de vertegenwoordigers van de andere wereldgodsdiensten toont aan dat godsdienstige mensen, zonder hun eigen traditie op te geven, toch van harte kunnen bidden en werken voor vrede en welzijn van de mensheid.¹⁶² De Kerk moet zich blijven inspannen om deze geest van contact en samenwerking met de andere godsdiensten op alle niveaus te behouden en bevorderen.

Verbondenheid en dialoog zijn twee wezenlijke aspecten van de zending van de Kerk; ze vinden hun alles overstijgend voorbeeld in het geheim van de Drie-eenheid, waar alle zending van uitgaat en waarnaar iedere zending moet terugkeren. Een van de grote ‘verjaardagscadeaus’ die de leden van de Kerk, met name de geestelijke herders, de Heer van de geschiedenis kunnen aanbieden bij deze tweeduizendste verjaardag van de menswording is het versterking van de geest van *eenheid en onderlinge verbondenheid* op alle niveaus van het kerkelijk leven, een hernieuwde ‘heilige trots’ op de constante trouw van de Kerk aan hetgeen haar geschonken is, een nieuw vertrouwen op de blijvende genade en zending, waardoor zij onder de volkeren van de wereld wordt uitgezonden om te getuigen van de heilbrengende liefde en barmhartigheid van God. Alleen wanneer het volk van God de gave erkent die het in Christus bezit, is het in staat deze mee te delen aan anderen door middel van *verkondiging* en *dialoog*.

157. *Propositie* 41.

158. *T.a.p.*

159. *Vgl. t.a.p.*

160. *Vgl. Redemptoris missio*, 57.

161. *Vgl. Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie Vita consecrata* (25 maart 1996), 8.

162. *Vgl. Johannes Paulus II, Encycliek Sollicitudo rei socialis* (30 december 1987), 47.

Hoofdstuk VI

Het dienen van de menselijke vooruitgang

De sociale leer van de Kerk

32. In dienst van de mensenfamilie richt de Kerk zich op alle mannen en vrouwen zonder onderscheid, en streeft zij ernaar om samen met hen een beschaving van liefde op te bouwen die berust op de universele waarden van vrede, gerechtigheid, solidariteit en vrijheid, die in Christus hun voltooiing vinden. Zoals het Tweede Vaticaans Concilie met gedenkwaardige woorden heeft gesteld “zijn vreugde en hoop, verdriet en angst van de mensen van vandaag, vooral van de armen en van hen die, hoe ook, te lijden hebben, evenzeer de vreugde en de hoop, het verdriet en de angst van de leerlingen van Christus: er is werkelijk niets bij mensen te vinden dat geen weerklank vindt in hun hart”.¹⁶³ Zo is de Kerk in Azië, waar zoveel armen en verdrukten zijn, geroepen tot een onderlinge verbondenheid die op bijzondere wijze zichtbaar maakt hoe zij aan arme en weerloze mensen in liefde dienstbaar is.

In de laatste jaren heeft het leergezag van de Kerk meer en meer gewezen op de noodzaak, de waarachtige en integrale ontwikkeling van de mens te bevorderen;¹⁶⁴ dat gebeurde als reactie op de reële situatie van de volkeren op de wereld, en op het groeiend besef dat niet alleen het doen en laten van individuen, maar ook de structuren van het maatschappelijk, politiek en economisch leven vaak vijanden zijn van het welzijn van de mens. Er is in toenemende mate een tegenstelling tussen mensen die profiteren van de groeiende welvaart in de wereld, en anderen aan wie de vooruitgang voorbij gaat. De onevenwichtigheden die daarvan het gevolg zijn, vragen om een radicale

mentaliteits- en structuurverandering *ten gunste van de mens*. Met betrekking tot de verdere groei staan de volkeren en de internationale gemeenschap voor de grote *morele uitdaging om de moed te hebben tot een nieuwe solidariteit* waardoor op vindingrijke en doeltreffende wijze vooruitgang geboekt kan worden en men de ‘onder’-ontwikkeling te boven kan komen die de mens in zijn wezen aantast, maar ook de ‘over’-ontwikkeling kan overwinnen die de mens tot een economisch radertje dreigt te maken in een steeds beklemmender consumptienetwerk. De Kerk zoekt wel deze omslag te bewerkstelligen, “kan geen technische oplossingen aanreiken”, maar “levert haar eerste bijdrage tot de oplossing van het dringende probleem van de ontwikkeling als zij de waarheid over Christus, over zichzelf en over de mens verkondigt en toepast op een concrete situatie”.¹⁶⁵ Uiteindelijk is menselijke ontwikkeling nooit een louter technisch of economisch probleem maar in wezen een *humane en morele kwestie*.

De sociale leer van de Kerk bevat een geheel van beginselen ter overweging, van criteria voor oordeelsvorming en richtlijnen voor het handelen,¹⁶⁶ en is op de eerste plaats bestemd voor de leden van de Kerk. Het is van wezenlijk belang dat de gelovigen die betrokken zijn bij de bevordering van het menselijk welzijn, goed inzicht hebben in dit kostbaar geheel van onderrichtingen en het beschouwen als een onlosmakelijk onderdeel van evangelisatieopdracht. De synodevaders hebben dan ook onderstreept dat overal waar onderwijs wordt gegeven, met name op de seminaries en in de vormingshuizen, aan de gelovigen een degelijke inleiding geboden dient te worden op de sociale leer van de Kerk.¹⁶⁷ De christelijke leiders in Kerk en maatschappij, met name de leken die in het openbare leven met verantwoordelijkheid zijn bekleed, dienen goed in deze leer gevormd te worden

163. *Gaudium et spes*, 1.

164. Vertrekpunt in veel opzichten was de encycliek *Rerum novarum* van Leo XIII (15 mei 1891). Deze was de eerste van een reeks plechtige verklaringen van de Kerk over verschillende aspecten van de sociale kwestie. Een daarvan is de encycliek *Populorum progressio* (26 maart 1967) die paus Paulus VI publiceerde als reactie op de onderrichtingen van het Tweede Vaticaans Concilie en op de veranderingen die zich in de wereld hadden voorgedaan. Bij gelegenheid van de twintigste verjaardag van dit document heb ik de encycliek *Sollicitudo rei socialis* geschreven (30 december 1987); in de lijn van hetgeen het leergezag in de voorafgaande jaren had gezegd heb ik in deze encycliek aan alle gelovigen gevraagd zich geroepen te weten tot een opdracht van dienstbetoon, die noodzakelijkerwijze ook de bevordering inhoudt van de integrale ontwikkeling van de mens.

165. *Sollicitudo rei socialis*, 41.

166. Vgl. Congregatie voor de Geloofsleer, Instructie *Christelijke vrijheid en bevrijding* (22 maart 1986), 72.

167. Vgl. *Propositie* 22.

zodat ze de burgermaatschappij en haar structuren met het zuurdeeg van het evangelie kunnen inspireren en bezielen.¹⁶⁸ De sociale leer van de Kerk zal deze christelijke leiders niet alleen herinneren aan hun plichten, maar ook aangeven op welke wijze zij de menselijke vooruitgang kunnen bevorderen, en ze zal hen bevrijden van onjuiste begrippen over de menselijke persoon en zijn handelen.

De waardigheid van de menselijke persoon

33. Ontwikkeling wordt allereerst door mensen bewerkt en is bedoeld voor mensen; rijkdom of technologie spelen daarbij een secundaire rol. Het soort ontwikkeling dat de Kerk wil bevorderen reikt dientengevolge veel verder dan vraagstukken van economie en technologie. Begin en eindpunt ervan zijn de volledige menselijke persoon, naar Gods beeld geschapen en toegerust met onvervreembare mensenrechten. De verschillende internationale verklaringen over de mensenrechten en de talrijke initiatieven die daaruit zijn gevolgd, zijn een teken van de groeiende aandacht op wereldniveau voor de waardigheid van de menselijke persoon. Helaas worden deze verklaringen in de praktijk vaak geschonden. Vijftig jaar na de plechtige afkondiging van de Universele Verklaring over de Rechten van de Mens, worden mensen nog steeds op vernederende wijze uitgebuit en gemanipuleerd zodat ze werkelijk slaaf zijn van wie over meer macht beschikt, van een ideologie, een economische macht, of van een politiek stelsel dat hen knecht, van wetenschappelijke technocratie, of van media die binnendringen in hun privé-leven.¹⁶⁹

De synodevaders beseften heel goed dat de mensenrechten voortdurend geschonden worden in talrijke delen van de wereld, en meer in het bijzonder in Azië, waar “miljoenen mensen slachtoffer zijn van discriminatie, uitbuiting, armoede en uitstoting uit de

samenleving”.¹⁷⁰ Zij stelden dat heel het volk van God in Azië duidelijk moet gaan inzien voor welke uitdagingen het onvermijdelijk gesteld wordt door de verdediging van de mensenrechten en de bevordering van gerechtigheid en vrede.

Voorkeursliefde voor de armen

34. Bij haar streven om de menselijke waardigheid te bevorderen toont de Kerk haar voorkeursliefde voor de armen en voor hen die geen stem hebben, omdat de Heer op speciale wijze zich met hen heeft vereenzelvigd (vgl. Mt 25,40). Deze liefde sluit niemand buiten, maar in deze voorkeur wordt zichtbaar waar, zoals uit de christelijke traditie blijkt, bij de dienstverlening het zwaartepunt is gelegen. “De voorkeursliefde met de daardoor geïnspireerde beslissingen moet nu ook de onmetelijke menigten omvatten van hen die honger lijden, van bedelaars, van daklozen, [van mensen] zonder medische verzorging en vooral zonder hoop op een betere toekomst; men moet nota nemen van het bestaan van deze realiteiten. Ze negeren zou ons gelijk maken aan de ‘rijke smulpaap’ die deed alsof hij de bedelaar Lazarus niet kende die voor de poort lag (vgl. Lc 16,19-31).”¹⁷¹ Dat gaat in het bijzonder op voor Azië, een continent, zo rijk aan grondstoffen en grote beschavingen, maar waar enkele van de allerarmste landen van de aarde te vinden zijn en meer dan de helft van de bevolking slachtoffer is van ontberingen, armoede en uitbuiting.¹⁷² Steeds zullen de armen uit Azië en de wereld vooral hoop putten uit het gebod van het evangelie elkaar lief te hebben zoals Christus ons heeft liefgehad (vgl. Joh 13,34). Voor de Kerk in Azië is het een onontkoombare plicht zich serieus in te spannen om dit gebod met woord en daad jegens de armen in praktijk te brengen.

De solidariteit met de armen wordt geloofwaardiger als de christenen zelf in

168. Vgl. *Propositie* 21.

169. Vgl. *Christifideles laici*, 5; *Evangelium vitae*, 18.

170. *Propositie* 22; vgl. *Propositie* 39.

171. *Sollicitudo rei socialis*, 42; vgl. *Libertatis conscientia*, 68.

172. Vgl. *Propositie* 44.

navolging van Jezus sober leven. Eenvoud van leven, diep geloof en oprechte liefde voor allen, met name voor de armen en uitgestoten, zijn lichtende tekenen van het evangelie in de praktijk. De synodevaders hebben de katholieken in Azië opgeroepen tot een stijl van leven die beantwoordt aan de leer van het evangelie, zodat ze de zending van de Kerk beter kunnen dienen en zodat de Kerk zelf een Kerk kan worden van en voor de armen.¹⁷³

Bij haar liefde voor de armen van Azië richt de Kerk zich in het bijzonder tot de migranten, de inheemse en oorspronkelijke bevolkingsgroepen, de vrouwen en kinderen, want zij zijn vaak slachtoffer van de ergste vormen van uitbuiting. Talloze mensen lijden ook onder discriminatie op grond van hun cultuur, huidskleur, ras, kaste, hun financiële situatie of hun wijze van denken. Daartoe behoren ook de mensen die gediscrimineerd worden omdat ze zich tot het christendom hebben bekeerd.¹⁷⁴ Ik sluit mij aan bij het beroep dat de synodevaders op alle volkeren hebben gedaan om het recht te erkennen op vrijheid van geweten en godsdienst evenals de andere fundamentele mensenrechten.¹⁷⁵

Als nooit tevoren trekken op het ogenblik vluchtelingen, asielzoekers, migranten en buitenlandse arbeiders door Azië. Vaak hebben deze mensen in de landen waar ze terecht komen geen vrienden, zijn ze in cultureel opzicht ontheemd, hebben zij een taalhandicap en zijn ze in financieel opzicht kwetsbaar. Ze hebben steun en aandacht nodig om hun menselijke waardigheid en hun culturele en godsdienstige traditie te kunnen bewaren.¹⁷⁶ Hoewel de Kerk in Azië slechts over beperkte middelen beschikt, tracht ze een gastvrij huis te zijn voor mensen die zwoegen en onder lasten gebukt gaan, want zij weet dat ze rust zullen vinden in het Hart van Jezus, waar niemand een vreemdeling is (vgl. Mt 11,28-29).

In bijna alle landen van Azië zijn er grote groepen van oorspronkelijke bewoners; sommige daarvan staan onderaan op de economische ladder. Verschillende keren heeft de Synode erop gewezen dat de inheemse en oorspronkelijke groepen van de bevolking zich voelen aangetrokken tot de persoon van Jezus Christus en tot de Kerk als gemeenschap van liefde en dienstbetoon.¹⁷⁷ Dit betekent voor de Kerk een enorm arbeidsveld van onderwijs en gezondheidszorg alsmede van de bevordering van deelname aan het maatschappelijk leven. De katholieke gemeenschap moet zich intenser toeleggen op de pastoraal bij die bevolkingsgroepen, en speciale aandacht besteden aan de zorgen en de kwesties op het gebied van de gerechtigheid waarmee ze te maken hebben. Dat veronderstelt een houding van groot respect voor hun traditionele godsdienst en waarden; bovendien veronderstelt dit dat men hen helpt te komen tot een zodanige zelfredzaamheid dat ze aan de verbetering van hun situatie kunnen werken en zelf hun cultuur en samenleving kunnen evangeliseren.¹⁷⁸

Niemand kan onbewogen blijven bij het leed van zoveel kinderen in Azië, slachtoffers van onduidelijke uitbuiting en geweld, waarvan de oorzaak niet alleen aan individuele personen moet worden toegeschreven, maar die vaak ook het rechtstreekse gevolg zijn van verdorven maatschappelijke structuren. De synodevaders hebben erop gewezen dat kinderarbeid, pedofilie en drugs de maatschappelijke kwalen zijn waardoor de kinderen het meest rechtstreeks worden getroffen, en ze hebben duidelijk aangegevoeld dat ze gepaard gaan met andere zoals armoede en slecht opgezette nationale ontwikkelingsprogramma's.¹⁷⁹ De Kerk moet doen wat in haar vermogen ligt om deze ellende een halt toe te roepen, om zich in te spannen voor hen die het meest uitgebuit worden en om te trachten de kinderen Jezus

173. Vgl. *t.a.p.*

174. Vgl. *Propositie 39.*

175. Vgl. *Propositie 22.*

176. Vgl. *Propositie 36.*

177. Vgl. *Propositie 38.*

178. Vgl. *t.a.p.*

179. Vgl. *Propositie 33.*

te leren liefhebben, want het Rijk van God behoort aan hen toe (vgl. Lc 18,16).¹⁸⁰

Speciale aandacht heeft de Synode besteed aan de vrouw: haar situatie is nog steeds een ernstig probleem in Azië, waar ze vaak op de plaats waar zij woont of werkt, en zelfs in het rechtssysteem, gediscrimineerd wordt en slachtoffer is van geweld. Zeer veel vrouwen kunnen lezen noch schrijven; velen worden louter gezien als middel voor prostitutie, toerisme en recreatie-industrie.¹⁸¹ In hun strijd tegen alle vormen van onrecht en discriminatie zouden de vrouwen een bondgenoot moeten vinden in de christelijke gemeenschap; daarom stelt de Synode voor dat, waar mogelijk, de plaatselijke Kerken acties ten behoeve van de voor vrouwen bestemde mensenrechten ondersteunen. Het doel moet zijn om door middel van een goed begrip van de rol die man en vrouw in gezin, samenleving en Kerk hebben, te komen tot een andere houding door beter te beseffen hoe man en vrouw elkaar op heel eigen wijze aanvullen, en door meer waardering voor het vrouwelijk element op alle gebieden van het menselijk leven. Al te vaak is hetgeen vrouwen doen onderschat of genegeerd, hetgeen een verarming betekende voor de mensheid. De Kerk in Azië zou duidelijker en doeltreffender de waardigheid en vrijheid van de vrouw kunnen ondersteunen door hun rol in het kerkelijk leven, ook op intellectueel gebied, te stimuleren, en hun vaker de gelegenheid te bieden actief deel te nemen aan de zending van liefde en dienstbetoon van de Kerk.¹⁸²

Het evangelie van het leven

35. Het dienstbetoon voor de menselijke vooruitgang begint met het dienen van het leven zelf dat een grote gave is van God. Het leven is een grote, door God aan ons toevertrouwde gave; het is ons als ontwerp en verantwoordelijkheid toevertrouwd. Wij

zijn dus de hoeders van het leven, niet heer en meester erover. Vrij ontvangen wij deze gave, en uit dankbaarheid zijn we gehouden het leven vanaf het begin tot het natuurlijk einde te eerbiedigen en te verdedigen. Vanaf het moment van de bevruchting brengt het leven van de mens noodzakelijk het schepend handelen met zich mee van God, en het heeft voorgoed een speciale band met de Schepper, bron van leven en enig eindpunt. Er bestaat geen werkelijke vooruitgang of echte burgermaatschappij, en nog veel minder werkelijke menselijke vooruitgang zonder respect voor het menselijk leven, met name het leven van hen die geen stem hebben om zich te verdedigen. Het leven van iedere mens, van een kind in de schoot van zijn moeder evenzeer als dat van een zieke, een gehandicapte of een bejaarde, is een gave voor alle mensen.

Zonder terughoudendheid hebben de synodevaders de leer bevestigd over de onaantastbaarheid van het menselijk leven zoals die wordt voorgehouden door het Tweede Vaticaans Concilie en de daaropvolgende uitspraken van het leergezag, met inbegrip van mijn Encycliek *Evangelium vitae*. Ik sluit mij bij hen aan en doe een beroep op de gelovigen van hun landen, waar het bevolkingsvraagstuk vaak wordt gebruikt als argument om abortuspraktijken en kunstmatige kinderbeperving in te voeren, zich te verzetten tegen deze “cultuur van de dood”.¹⁸³ De christenen kunnen hun trouw aan God en hun inzet voor werkelijke menselijke vooruitgang bewijzen door programma's ten gunste van het leven van de weerlozen te steunen en eraan mee te doen.

Gezondheidszorg

36. In navolging van Jezus Christus die deernis had met allen en die “elke ziekte en elke kwaal genas” (Mt 9,35) heeft de Kerk in Azië de opdracht zich steeds meer met de zorg voor de zieken bezig te houden, want

180. Vgl. *t.a.p.*

181. Vgl. *Propositie 35*.

182. Vgl. *t.a.p.*

183. *Propositie 32*.

dat is een wezenlijk onderdeel van haar opdracht, aan iedereen de heilbrengende genade van Christus te doen toekomen. Zoals de barmhartige Samaritaan uit de parabel (vgl. Lc 10,29-37) wil de Kerk concrete zorg verlenen aan zieken en gehandicapten,¹⁸⁴ met name daar waar mensen tengevolge van armoede of doordat men ze als tweederangsburgers beschouwt, van de meest elementaire medische zorg zijn verstoken.

Bij talrijke gelegenheden tijdens mijn bezoeken aan de Kerken in de verschillende delen van de wereld werd ik diep getroffen door het geweldig christelijk getuigenis, gegeven door religieuzen en godgewijden, door doktoren en verplegend personeel, en met name door hen die werken onder gehandicapten of terminale patiënten, of die vechten tegen de verspreiding van nieuwe ziekten zoals bijvoorbeeld AIDS. Steeds meer wordt van het christelijk personeel in de gezondheidszorg edelmoedigheid en belangeloosheid gevraagd bij de verzorging van de slachtoffers van drugs en AIDS, op wie de samenleving vaak neerkijkt en die ze aan hun lot overlaat.¹⁸⁵ Talrijke katholieke medische instellingen in Azië staan onder druk van een niet op christelijke beginselen gebaseerde gezondheidspolitiek, en vele hebben te kampen met steeds grotere financiële moeilijkheden. Ondanks deze problemen wordt, dankzij de voorbeeldige toewijding en deskundigheid van het personeel, door middel van dit werk een grote en gewaardeerde dienst verleend aan de gemeenschap, en een zeer zichtbaar en effectief teken gesteld van de nooit falende liefde van God. De mensen die in de gezondheidszorg werkzaam zijn dienen bemoedigd en gesteund te worden in hun arbeid. Hun constante en doeltreffende toewijding is de beste manier om het stelsel van gezondheidszorg op het continent diep te doordringen met de christelijke en ethi-

sche waarden en het van binnenuit om te vormen.¹⁸⁶

Onderwijs en opvoeding

37. In heel Azië is de Kerk sterk betrokken bij het onderwijs en de opvoeding. Deze betrokkenheid vormt dus een centraal element van haar tegenwoordigheid onder de volkeren van het continent. De katholieke scholen spelen in veel landen een belangrijke rol bij de evangelisatie; ze incultureren het geloof, leren openheid van geest en respect, bevorderen het onderling begrip van de godsdiensten voor elkaar. Voor meisjes, etnische minderheden, arme plattelanders en achterstandskinderen zijn de scholen van de Kerk vaak de enige mogelijkheid om onderwijs te volgen. De synodevaders zijn ervan overtuigd dat het onderwijsapostolaat in Azië uitgebreid en gestimuleerd dient te worden, met name voor de kansarmen, om hen zo te helpen de plaats te verwerven waar zij als volwaardige burgers in de samenleving recht op hebben.¹⁸⁷ Dit betekent, zoals door de synodevaders werd opgemerkt, dat het katholieke onderwijs zich nog duidelijker moet richten op de ontwikkeling van de leerlingen als mens, door een klimaat te scheppen waarin niet enkel formeel kennis wordt overgedragen, maar meer algemeen een alomvattende menselijke vorming wordt gegeven, gebaseerd op hetgeen Christus heeft geleerd.¹⁸⁸ De katholieke scholen zouden plaatsen moeten blijven waar het geloof onbelemmerd voorgehouden en ontvangen kan worden. Zo moeten de katholieke universiteiten niet alleen hun hoog wetenschappelijk niveau waarom ze bekend staan weten te bewaren, maar ook een duidelijke christelijke identiteit, zodat ze in de samenlevingen van Azië christelijk desem kunnen zijn.¹⁸⁹

Vredesopbouw

38. Aan het einde van de twintigste eeuw

184. Vgl. Johannes Paulus II, apostolische Brief *Salvifici doloris* (11 februari 1984), 28-29.

185. Vgl. *Propositie* 20.

186. Vgl. *t.a.p.*

187. Vgl. *Propositie* 21.

188. Vgl. *t.a.p.*

189. Vgl. *t.a.p.*

wordt de wereld nog steeds bedreigd door krachten die leiden tot botsingen en oorlogen, en Azië is daar zeker niet van verschoond gebleven. Onder die krachten vallen allerlei soorten van onverdraagzaamheid en uitsluiting op maatschappelijk, cultureel, politiek en ook op godsdienstig gebied. Iedere dag opnieuw worden individuen en hele volkeren geteisterd door nieuw geweld, en er ontstaat een cultuur van de dood, waarbij men op niet te rechtvaardigen wijze zijn toevlucht neemt tot geweld om spanningen op te lossen. In deze angstaanjagende situatie van conflicten in zoveel delen van de wereld dient de Kerk zich krachtig in te zetten voor het internationaal en interreligieus streven om vrede, gerechtigheid en verzoening te doen zegevieren. De Kerk blijft benadrukken dat conflicten door onderhandelen en niet door wapens moeten worden opgelost, en ze ziet uit naar de dag waarop de landen niet langer oorlog als middel zullen beschouwen om hun eisen te verwezenlijken of geschillen te slechten. Ze is ervan overtuigd dat oorlog meer problemen schept dan oplost, dat met elkaar praten de enige juiste en nobele methode is om tot overeenstemming en verzoening te komen en dat, waar men de kunst verstaat om geduldig en redelijk aan het bouwen van vrede te werken, dit heel bijzonder door God gezegend wordt.

Bijzonder verontrustend in Azië is de voortdurende aankoop van massavernietigingswapens, een immorele en nodeloze uitgave in de begroting van de naties, terwijl deze in sommige gevallen zelfs voor de meest elementaire behoeften van de bevolking niet toereikend is. Ook hebben de synodevaders gesproken over het grote aantal landmijnen in Azië waardoor honderdduizenden onschuldigen gedood of verminkt zijn, en vruchtbare gronden die voor voedselproductie hadden kunnen dienen, onbruikbaar zijn geworden.¹⁹⁰ Allen, met

name de regeringsleiders, hebben de plicht met grotere kracht aan ontwapening te werken. Tenslotte heeft de Synode gevraagd dat aan bouw, verkoop en gebruik van atoomwapens en van chemische en biologische wapens een eind zou worden gemaakt; ze heeft hen die landmijnen hebben gelegd, opgeroepen te helpen bij de opruimings- en herstelwerkzaamheden.¹⁹¹ Bovenal hebben de synodevaders God, die het diepste van ieder menselijk geweten kent, gesmeekt het verlangen naar vrede te willen wekken bij mensen die het liefst de weg van het geweld willen volgen, zodat het bijbels visioen in vervulling gaat: “Dan smeden zij hun zwaarden om tot ploegscharen en hun speerpunten tot sikkels. Geen volk heft het zwaard meer tegen een ander en oorlog leren ze niet meer” (Js 2,4).

De Synode heeft veel getuigenissen gehoord over het lijden van het Iraakse volk, en over het gegeven dat veel Irakezen, met name kinderen, gestorven zijn door gebrek aan geneesmiddelen en andere eerste levensbehoeften tengevolge van het nog steeds van kracht zijnde embargo. Samen met de synodevaders wil ik nogmaals mijn solidariteit uitspreken met het volk van Irak, en heel bijzonder leef ik biddend en hopen mee met de zonen en dochters van de Kerk in dat land. De Synode heeft God gebeden, geest en hart te verlichten van hen die geroepen zijn om een billijke oplossing te vinden voor de crisis zodat verder leed aan dit zwaar beproefde volk bespaard blijft.¹⁹²

Globalisering

39. Betreffende de kwestie van de welzijnsbevordering van de mensen in Azië hebben de synodevaders het belang erkend van de steeds verder gaande globalisering op economisch gebied. Ze constateerden dat deze veel positieve kanten heeft, maar brachten naar voren dat deze ten koste is gegaan van de armen,¹⁹³ want ze leidt ertoe dat de arm-

190. Vgl. *Propositie* 23.

191. Vgl. *t.a.p.*

192. Vgl. *Propositie* 55.

193. Vgl. *Propositie* 49.

ste landen in de internationale economische en politieke betrekkingen geen rol van betekenis meer spelen. Veel landen in Azië zijn niet bij machte een plaats te veroveren in wereldmarkteconomie. Een ander, wellicht belangrijker aspect is een door de moderne media mogelijk geworden *culturele* globalisering, waardoor de Aziatische samenlevingen snel terecht zijn gekomen in een over heel de wereld verspreide seculiere en materialistische consumptiecultuur. Het gevolg daarvan is de aantasting van het traditionele gezin en de maatschappelijke waarden waarop tot dan toe volkeren en samenlevingen steunden. Uit dat alles blijkt duidelijk dat *de ethische en morele kanten van de globalisering* de uitdrukkelijke aandacht eisen van de regeringsleiders en van de organisaties die zich met de welzijnsbevordering van de mensen bezighouden.

De Kerk benadrukt de noodzaak van een “globalisering zonder marginalisering”.¹⁹⁴ Samen met de synodevaders vraag ik de particuliere Kerken van de gehele wereld, met name die in de westerse landen, zich ervoor in te spannen dat de sociale leer van de Kerk de nodige aandacht krijgt bij het formuleren van de ethische en juridische normen die de vrije wereldmarkten en de communicatiemiddelen moeten regelen. Katholieke gezagdragers en deskundigen dienen druk uit te oefenen op regeringen en op instellingen voor financiën en handel om deze normen te erkennen en ernaar te handelen.¹⁹⁵

De buitenlandse schuld

40. Bij haar zoeken naar gerechtigheid in een wereld vol sociale en economische tegenstellingen kan de Kerk ook niet voorbijgaan aan de verpletterende schuldenlast van talrijke ontwikkelingslanden in Azië, en de gevolgen die dat heeft voor heden en toekomst. In veel gevallen moeten die landen snoeien in de uitgaven voor noodzake-

lijke zaken als voedsel, gezondheidszorg, huisvesting en onderwijs om de verplichtingen te kunnen nakomen die zijn aangegaan met internationale monetaire instellingen en banken. Dat betekent voor veel mensen dat ze in mensonwaardige omstandigheden moeten leven. Hoewel de Synode beseft hoe ingewikkeld dit vraagstuk is, heeft ze uitgesproken dat het kan dienen als toets voor de vraag in hoeverre volkeren, samenlevingen en regeringen in staat zijn rekening te houden met de mens als persoon en met het leven van miljoenen mensen, en in hoeverre ze financiële overwegingen en materiële voordelen daaraan ondergeschikt weten te maken.¹⁹⁶

Het op komst zijnde grote Jubileum van het jaar 2000 is voor de Bisschoppenconferenties van de wereld, met name voor die uit de rijke landen, een gunstig moment om de internationale monetaire instellingen en de banken ertoe te bewegen naar mogelijkheden te zoeken om de internationale schuldsituatie te verlichten. Tot de meest voor de hand liggende middelen hoort een heropening van de onderhandelingen over de schulden, met een aanzienlijke vermindering of een volledige kwijtschelding ervan; daarnaast ook financiële initiatieven en investeringen om de economie van de armste landen te ondersteunen.¹⁹⁷ Tegelijk hebben de synodevaders zich ook tot de schuldenlanden gewend en erop gewezen dat een nationaal verantwoordelijkheidsbesef dient te worden ontwikkeld, dat het opzetten van een gezond economisch systeem, duidelijkheid en goed management van belang zijn; ze hebben hen opgeroepen om vastberaden de strijd aan te binden tegen corruptie.¹⁹⁸ Ze hebben de christenen van Azië eraan herinnerd dat ze alle vormen van corruptie en het op grote schaal ontvreemden van publieke gelden door politieke machthebbers dienen te veroordelen.¹⁹⁹ De burgers van de schuldenlanden waren maar al te vaak slacht-

194. Johannes Paulus II, *Boodschap ter gelegenheid van de viering van de 31ste Internationale Dag voor de Vrede* (1 januari 1998), 3.

195. Vgl. *Propositie* 49.

196. Vgl. *Propositie* 48.

197. Vgl. t.a.p.; *Tertio millennio adveniente*, 51.

198. Vgl. *Propositie* 48.

199. Vgl. *Propositie* 22; *Sollicitudo rei socialis*, 44.

offer van spilzucht en gebrekkig beheer in eigen land voordat ze slachtoffer werden van de internationale schuldencrisis.

Het milieu

41. Wanneer de zorg voor de economische en technologische vooruitgang niet gepaard gaat met een zelfde aandacht voor het evenwicht in het ecosysteem, wordt onze aarde onvermijdelijk blootgesteld aan ernstige milieuschade, met heilloze gevolgen voor het welzijn van de mensen. Zolang de aarde en hetgeen zij aan mogelijkheden bezit, louter beschouwd wordt als iets dat dient voor onmiddellijk gebruik en consumptie, als iets waarmee je in de teugellose jacht naar gewin kan doen wat je wil, zolang zal het ook aan alle respect voor het natuurlijk milieu ontbreken.²⁰⁰ Christenen en zij die God zien als Schepper hebben de plicht het milieu te beschermen en weer een nieuw gevoel van eerbied bij te brengen voor alles wat God heeft geschapen. De Schepper wil dat de mens de natuur niet onbarmhartig uitbuit, maar haar als een verstandig rentmeester met verantwoordelijkheidsbesef beheert.²⁰¹ Met name hebben de synodevaders gepleit voor een groter verantwoordelijkheidsbesef bij de regeringsleiders, de wetgevers, zakenlieden en allen die rechtstreeks betrokken zijn bij het beheer van de schatten der aarde.²⁰² Vervolgens hebben ze erop gewezen dat de mensen, met name de jonge mensen, het besef moet worden bijgebracht dat ze verantwoordelijk zijn voor het milieu, en dat ze onderricht moeten worden in het door God aan de mens toevertrouwde rentmeesterschap over de schepping. Milieubescherming is niet alleen een *technische kwestie*, maar ook en vooral een *ethische kwestie*. Iedereen heeft de zedelijke plicht zorg te dragen voor het milieu, niet alleen voor eigen heil maar ook voor dat van de toekomstige generaties.

Tot slot van deze beschouwingen lijkt het nodig erop te wijzen dat, toen de synodevaders de christenen opriepen om zich in te zetten voor en te wijden aan het dienen van de menselijke ontwikkeling, zij uitgingen van de fundamentele waarden uit de traditie van bijbel en Kerk. Het oude Israël heeft hartstochtelijk de onverbrekelijke band benadrukt tussen de aan God gebrachte eredienst en de zorg voor de armen, die in de Schrift worden getypeerd als “de weduwe, de vreemdeling en de wees” (vgl. Ex 22,21-22; Dt 10,18; 27,19) voor wie in de toenmalige samenleving het gevaar van een onrechtvaardige behandeling het grootst was. Vele malen hebben we de profeten horen oproepen tot gerechtigheid, tot een rechtvaardige ordening van de menselijke samenleving, zonder welke geen ware eredienst jegens God mogelijk is (vgl. Js 1,10-17; Am 5,21-24). In de aansporingen van de synodevaders horen we dus een echo van de profeten die vervuld waren van de Geest van God die “barmhartigheid wil en geen brandoffers” (Hos 6,6). Jezus paste deze woorden op zichzelf toe (vgl. Mt 9,13) en zo deden ook de heiligen van alle tijden en van overal. Denken we maar aan de woorden van Johannes Chrysostomus: “Wil je het Lichaam van Christus eer bewijzen? Veracht Hem dan niet als Hij naakt is. Hier in de Kerk moet je Hem niet eren met zijden gewaden, terwijl je Hem buiten honger en koude laat lijden. Want Hij die zei: ‘Dit is mijn Lichaam’ ... zei ook: ‘Je zag dat Ik honger had en je hebt Mij niet te eten gegeven’. ... Wat voor zin heeft het dat de tafel van Christus beladen is met gouden vaatwerk terwijl Hij zelf sterft van honger? Geef eerst de hongerige overvloedig te eten en met wat ervan overblijft mag je zijn altaar opluisteren!”²⁰³ In de oproep van de Synode tot ontwikkeling van de mens en gerechtigheid in de menselijke betrekkingen, horen we een oud en tegelijk nieuw stemgeluid. Oud,

200. Vgl. *Redemptor hominis*, 15.

201. Vgl. *t.a.p.*

202. Vgl. *Propositie* 47.

203. Johannes Chrysostomus, *Homilie over het evangelie van Mattheüs*, 50, 3-4, in: *PG* 58, 508-509.

inzoverre het opklinkt vanuit de diepste christelijke traditie die gericht is op de door de Schepper gewilde nauwe harmonie onder mensen; nieuw, omdat het spreekt over de directe situatie van zeer veel mensen in het Azië van nu.

Hoofdstuk VII

Getuigen van het evangelie

Een Kerk die getuigenis aflegt

42. Het Tweede Vaticaans Concilie heeft duidelijk gesteld dat heel de Kerk missionair van aard is en dat voor het gehele volk van God evangelisatie een plicht is.²⁰⁴ Aangezien het volk van God in zijn geheel wordt uitgezonden om het evangelie te verkondigen is evangelisatie nooit het losstaande werk van de eenling; ze is steeds een opdracht van de Kerk die in verbondenheid met de gehele gelovige gemeenschap moet worden vervuld. Het is één zending want ze heeft één oorsprong en één doelstelling; maar daarbinnen zijn verschillende soorten van verantwoordelijkheden en activiteiten.²⁰⁵ In alle gevallen kan er natuurlijk alleen dan van waarachtige evangelieverkondiging sprake zijn, als de christenen tegelijkertijd ervan blijk geven te leven in overeenstemming met de boodschap die ze prediken: “De eerste vorm van getuigenis is het leven zelf van de missionaris, van het christelijke gezin en van de kerkelijke gemeenschap, dat een nieuwe wijze van gedragen zichtbaar maakt. ... Allen in de Kerk kunnen en moeten door hun inspanning om Christus na te volgen zo’n getuigenis afleggen, dat in vele gevallen de enige mogelijkheid is om missionaris te zijn.”²⁰⁶ Het authentieke christelijke getuigenis is in onze dagen bijzonder noodzakelijk, want “de mens van deze tijd

schenkt meer geloof aan getuigen dan aan leraren, meer aan de ervaring dan aan de leer, meer aan het leven en de feiten dan aan de theorieën”.²⁰⁷ Dat gaat geheel op voor de situatie in Azië, waar mensen gevoeliger zijn voor heiligheid van leven dan voor verstandelijke redeneringen. Het ervaren van het geloof en de gaven van de heilige Geest worden dus de grondslag van alle missionaire arbeid, of men nu werkt in stad of dorp, in scholen of ziekenhuizen, onder gehandicapten, migranten of bij in stamverband levende bevolkingsgroepen, of dat men zich wijdt aan de bevordering van gerechtigheid en mensenrechten. Iedere situatie is voor de christen een gelegenheid te tonen hoezeer de waarheid van Christus voor zijn leven een bron is geworden van kracht. Met het voorbeeld voor ogen van de vele missionarissen die temidden van de volkeren van het continent in het verleden heldhaftig getuigd hebben van Gods liefde, voelt de Kerk in Azië zich gedreven om met even grote toelag te getuigen van Christus en zijn evangelie. Christelijke missie vraagt niet minder dan dat.

In het besef van het wezenlijk missionaire karakter van de Kerk en de van hoop vervulde verwachting dat er een nieuwe uitstorting van de heilige Geest zal plaats vinden op het moment dat de Kerk het nieuwe millennium binnengaat, hebben de synodevaders gevraagd dat deze postsynodale apostolische Exhortatie enkele aanwijzingen en richtlijnen zou bieden voor hen die op de uitgestrekte akker van de evangelisatie in Azië werkzaam zijn.

De geestelijke herders

43. Dankzij de heilige Geest is de Kerk bij machte de haar door Christus toevertrouwde zending te vervullen. Alvorens zijn leerlingen uit te zenden om van Hem te getuigen, schonk Jezus hun de heilige Geest (vgl. Joh 20,22), die door hen zijn werk verrichtte en

204. Vgl. *Ad gentes*, 2; 35.

205. Vgl. *Redemptoris missio*, 31.

206. *A.w.*, 42.

207. *T.a.p.*

die in het hart van hun toehoorders een ingrijpende verandering teweeg bracht (vgl. Hnd 2,37). Zo gaat het ook met hen die Hij thans uitzendt. In zeker opzicht worden alle gedoopten uit kracht van het sacrament uitgezonden om de heilszending van Christus voort te zetten, en juist omdat door de hun geschonken heilige Geest de liefde van God in hun hart is uitgestort, kunnen zij die opdracht uitvoeren (vgl. Rom 5,5). Maar van de andere kant wordt deze gezamenlijke zending in de Kerk vervuld door middel van een grote verscheidenheid aan specifieke functies en charisma's. De eerste verantwoordelijkheid voor het zendingswerk van de Kerk is door Christus toevertrouwd aan de apostelen en aan hun opvolgers. Krachtens de bisschopswijding en de hiërarchische verbondenheid met het Hoofd van het Bisschoppencollege ontvangen de bisschoppen de volmacht en het gezag om het volk van God te onderrichten, te besturen en te heiligen. Uit kracht van Christus' wil zelf oefent de opvolger van Petrus – de rots waarop de Kerk gebouwd is (vgl. Mt 16,18) – een speciaal dienstwerk van eenheid uit. De bisschoppen moeten hun ambtswerk dus verrichten in eenheid met de opvolger van Petrus, die waarborg is voor de juistheid van hetgeen zij leren en voor hun volledige *communio* in de Kerk.

De priesters die in aansluiting bij de bisschoppen het evangelie verkondigen, hebben krachtens hun wijding de roeping om hun kudde te hoeden, de Blijde Boodschap te prediken en de sacramenten te bedienen. Om als gemachtigden van Christus de Kerk te kunnen dienen hebben bisschoppen en priesters een grondige en permanente vorming nodig; deze laatste moet hun de mogelijkheid bieden tot het opdoen van nieuwe krachten en inzichten op menselijk, geestelijk en pastoraal gebied, en tot het volgen van cursussen in theologie, spiritualiteit en menswetenschappen.²⁰⁸ De volken

in Azië moeten in de leden van de geestelijkheid niet alleen welzijnswerkers ontdekken of met gezag beklede ambtsdragers, maar ook mensen die met hart en geest diep geworteld staan in de dingen van de Geest (vgl. Rom 8,5). Het respect dat de Aziaten betonen voor gezagsdragers moet samengaan met duidelijke morele onkreukbaarheid bij hen die in de Kerk met ambtelijke verantwoordelijkheden bekleed zijn. Door hun gebedsleven, hun toegewijd dienstbetoon, hun voorbeeldige wijze van leven geven de priesters bij de gemeenschappen die zij in naam van Christus voorgaan een welsprekend getuigenis van het evangelie. Vurig bid ik dat de gewijde bedienaren van de Kerk in Azië mogen leven en werken in een geest van verbondenheid en samenwerking met de bisschoppen en met alle gelovigen, en dat ze zo mogen getuigen van de liefde die naar Jezus' woord het teken is van de ware leerling (vgl. Joh 13,35).

Ik wil bijzonder wijzen op de bekommernis van de Synode met betrekking tot de opleiding van hen die op de seminaries en theologische faculteiten met de leiding en het onderricht belast zullen worden.²⁰⁹ Na afronding van een gedegen onderricht in de gewijde wetenschappen en in hetgeen daarmee samenhangt, dienen ze een op hun toekomstig werk gerichte opleiding te ontvangen waarin de spiritualiteit van de priester centraal staat, alsmede de vaardigheid in het geven van geestelijke leiding en de andere aspecten van de moeilijke en veel-eisende taak die hun bij de opleiding van de toekomstige priesters te wachten staat. Het is een apostolaat dat van het grootste belang is voor het welzijn en de vitaliteit van de Kerk.

De instituten voor godgewijd leven en de missiegenootschappen

44. In de postsynodale apostolische Exhortatie *Vita consecrata* heb ik het nauwe ver-

208. Vgl. *Propositie* 25.

209. Vgl. *Propositie* 25.

band benadrukt dat er tussen godgewijd leven en missie bestaat. Onder de drie aspecten van *confessio Trinitatis*, *signum fraternitatis* en *servitium caritatis* maakt het godgewijd leven in de wereld de liefde van God zichtbaar door op eigen wijze te getuigen van de heilbrengende zending van Jezus die Hij vervuld heeft in zijn totale toewijding aan de Vader. In het besef dat al wat in de Kerk gebeurt ondersteund wordt door gebed en verbondenheid met God, heeft de Kerk in Azië groot respect en grote hoogachting voor de gemeenschappen van contemplatieve kloosterlingen, want ze beschouwt deze als een bron van inspiratie en als een bijzondere steun. In aansluiting bij de aanbevelingen van de synodevaders spoor ik dringend aan om, waar mogelijk, gemeenschappen te stichten van monniken en contemplatieven. Het Tweede Vaticaans Concilie wijst ons erop dat het werken aan de opbouw van de samenleving hier op aarde gefundeerd dient te zijn op de Heer en op Hem gericht, willen zij die zich met dit werk bezighouden niet tevergeefs zwoegen.²¹⁰

Zoeken naar God, gemeenschappelijk leven en dienst aan de naaste zijn de drie kenmerken van het godgewijd leven waarmee een christelijk getuigenis kan worden gegeven dat voor de volken in Azië aantrekkelijk is. De Speciale Vergadering voor Azië heeft met name aan de godgewijden gevraagd te getuigen van de voor iedereen geldende uitnodiging tot heiligheid, en zo voor christenen en niet-christenen een inspirerend voorbeeld te zijn van belangeloze zelfgave en liefde voor alle mensen, met name voor de geringsten onder hun broeders en zusters. In een wereld waar het besef van Gods aanwezigheid vaak verflauwd is, dienen de godgewijden overtuigend en profetisch te getuigen dat God en het eeuwige leven voor alles gaan. Door hun leven in gemeenschap getuigen deze mensen van de

waarden van christelijke broederschap en van de vernieuwende kracht van de Blijde Boodschap.²¹¹ Allen die het godgewijde leven op zich hebben genomen, zijn geroepen om voor te gaan bij het zoeken naar God, een zoektocht die het hart van de mens nooit met rust laat, en die met name in Azië heel duidelijk valt waar te nemen in de talrijke vormen van spiritualiteit en ascese.²¹² In de talrijke godsdienstige tradities in Azië genieten mannen en vrouwen die zich aan beschouwend en ascetisch leven wijden, groot aanzien en heeft hun getuigenis grote overtuigingskracht. Hun leven in gemeenschap kan door zijn stille en vreedzame getuigenis inspireren tot een harmonieuzer leven in de maatschappij. Niet minder mag worden verwacht van godgewijde mannen en vrouwen uit de christelijke traditie. Hun stille voorbeeld van armoede en soberheid, van zuiverheid en eenvoud, van gehoorzame overgave, kan een aansprekend getuigenis worden voor mensen van goede wil en zo leiden tot een vruchtbare dialoog met de hen omringende culturen en godsdiensten, evenzeer als met de armen en weerlozen. Daardoor wordt het godgewijde leven een uitstekend middel voor doeltreffende evangelisering.²¹³

De synodevaders hebben erkend welke vitale rol de religieuze ordes en congregaties, evenzeer als de missie-instituten en de genootschappen van apostolisch leven in de voorbije eeuwen hebben gespeeld bij de evangelisering van Azië. De Synode heeft willen uitspreken hoe dankbaar de Kerk is voor hun grootse aandeel daarin, en heeft hen aangespoord om in hun missionaire ijver niet te verflauwen.²¹⁴ Ik sluit mij aan bij de synodevaders en vraag alle godgewijde mensen zich met hernieuwd elan voor de verkondiging van de heilbrengende waarheid van Christus in te zetten. Allen moeten een passende vorming en opleiding krijgen, waarin Christus centraal staat en waarbij

210. Vgl. *Lumen gentium*, 46.

211. Vgl. *Propositie 27*.

212. Vgl. *Vita consecrata*, 103.

213. Vgl. *Evangelii nuntiandi*, 69.

214. Vgl. *Propositie 27*.

men zich tegelijk houdt aan het grondleggend charisma van het instituut waartoe ze behoren, met nadruk op persoonlijke heiligheid en getuigenis; ook moeten ze in hun spiritualiteit en door hun levensstijl zich weten in te leven in het geestelijk erfgoed van de mensen onder wie ze wonen en die ze dienen.²¹⁵ Met eerbiediging van hun specifieke charisma dienen ze zich volledig te integreren in het pastoraal plan van het diocees waar ze werkzaam zijn; van hun kant dienen de plaatselijke Kerken ervoor te zorgen dat men begrip krijgt voor het ideaal van het religieuze en godgewijde leven, en moeten ze dit soort roepingen bevorderen. Daartoe is het nodig dat ieder diocees een pastoraal roepingenplan opstelt, en zelfs enige priesters of religieuzen volledig vrijstelt voor werk onder de jonge mensen om hen te helpen Gods roepstem te verstaan en te onderscheiden.²¹⁶

In de lijn van de *communio* van de universele Kerk voel ik mij gedrongen de Kerk in Azië te vragen om missionarissen uit te zenden, zelfs al heeft ze zelf arbeiders nodig voor de wijngaard. Met vreugde constateer ik dat er sinds enige tijd missie-instituten van apostolisch leven in verschillende landen van Azië gesticht zijn. Dit bewijst dat men het missionair karakter van de Kerk erkent, en dat de particuliere Kerken in Azië zich zeer wel bewust zijn van hun verantwoordelijkheid voor de prediking van het evangelie aan heel de wereld.²¹⁷ De synodevaders hebben aanbevolen om “op plaatsen waar eventueel nog geen missionaire genootschappen van apostolisch leven aanwezig zouden zijn, deze in iedere plaatselijke Kerk van Azië te stichten en ze hecht te bevestigen in hun speciale inzet voor de missie *ad gentes, ad exteros* en *ad vitam*”.²¹⁸ Het kan niet anders of een dergelijk initiatief zal zowel voor de Kerken die missionarissen krijgen als voor de Kerken die dezen uitzenden, buitengewoon vruchtbaar zijn.

De leken

45. Het Tweede Vaticaans Concilie heeft duidelijk aangetoond dat de roeping van de gelovige leken hen doet wortelen in de wereld, waar zij de meest verschillende taken vervullen en geroepen zijn het evangelie van Jezus Christus te verbreiden.²¹⁹ Door de genade van doopsel en vormsel en de daaruit voortvloeiende roeping zijn alle leken missionaris; het veld van hun missie-arbeid is de uitgestrekte en bonte wereld van politiek, economie, industrie, onderwijs, media, wetenschap, techniek, kunst en sport. In veel landen in Azië zijn talrijke leken reeds als waarachtige missionarissen aan het werk, en leggen contact met veel mede-Aziaten die anders nooit in contact zouden komen met priesters of religieuzen.²²⁰ Ik dank hen namens de gehele Kerk, en ik spoor alle gelovige leken aan om als getuigen van Christus, in welke situatie ze ook verkeren, hun eigen rol te vervullen in het leven en de zending van het volk van God.

De geestelijke herders hebben de taak te zorgen voor passende vorming van de leken zodat zij evangelieverkondigers worden die op de uitdagingen van de moderne wereld kunnen ingaan, niet alleen met wereldse wijsheid en daadkracht, maar ook met een hart dat door de waarheid van Christus vernieuwd en sterk geworden is.²²¹ Als getuigen van Christus op alle terreinen van het maatschappelijk leven kunnen de gelovige leken een onvervangbare rol spelen in de strijd tegen onrecht en onderdrukking, en ook daarop moeten ze goed worden voorbereid. Ik sluit mij aan bij de synodevaders die met het oog hierop voorstellen, op diocesaan of nationaal niveau vormingscentra in te richten voor leken waar dezen zouden worden voorbereid op hun missionaire arbeid als getuigen van Christus in het huidige Azië.²²²

De synodevaders hebben zich bezorgd betoond over de actieve betrokkenheid bij

215. Vgl. *t.a.p.*

216. Vgl. *t.a.p.*

217. Vgl. *Propositie* 28.

218. *T.a.p.*

219. Vgl. *Lumen gentium*, 31.

220. Vgl. *Propositie* 29.

221. Vgl. *t.a.p.*

222. Vgl. *t.a.p.*

de Kerk, waar niemand zich buitengesloten mag voelen. Ze waren van oordeel dat een grotere deelname van de vrouwen aan de zending en het leven van de Kerk in Azië dringend noodzakelijk is. “Vrouwen zijn heel bijzonder geschikt voor het overdragen van het geloof, en wel zozeer dat Jezus een beroep op hen doet voor de evangelieverkondiging. Dat gebeurt met de Samaritaanse vrouw die Jezus aantreft bij de put van Jacob, en die Hij uitkiest voor de eerste verspreiding van het nieuwe geloof op niet-joods gebied”.²²³ Om hun activiteit in de Kerk te stimuleren zouden aan de vrouwen betere mogelijkheden moeten worden geboden om theologiecursussen te volgen en ook lessen op andere gebieden. Op seminaries en in de vormingshuizen moeten de mannen de vrouwen leren zien als medewerksters in het apostolaat.²²⁴ Men zou daadwerkelijk een plaats moeten inruimen voor de vrouwen in de pastorale programma’s, de diocesane en parochiële pastorale raden en de diocesane synodes. Hun bekwaamheden en de diensten die ze bewijzen op het gebied van de gezondheidszorg en onderwijs, van voorbereiding van de gelovigen op de sacramenten, bij het scheppen van gemeenschap en het werken aan vrede dienen ten volle erkend te worden. De synodevaders hebben het kunnen vaststellen: de aanwezigheid van vrouwen in de zending van liefde en dienstbetoon van de Kerk draagt er krachtig toe bij om de Aziaten, met name de armen en paria’s, het gelaat van Jezus te doen ontdekken die vol mededogen geneest en verzoent.²²⁵

Het gezin

46. Het gezin is de normale plaats voor jonge mensen om toe te groeien naar een persoonlijke en maatschappelijke volwassenheid. Het draagt ook het erfgoed over van de mensheid als zodanig, want door het gezin wordt het leven van generatie op

generatie doorgegeven. Het gezin bekleedt een belangrijke plaats in de culturen van Azië; de synodevaders hebben erop gewezen dat de gezinswaarden zoals kinderlijke eerbied, liefde en zorg voor bejaarden en zieken, liefde voor de kinderen en goede onderlinge verstandhouding bij alle culturen en religieuze tradities in Azië in hoog aanzien staan.

De christenen zien het gezin als een “kleine kerk van het gezin” (*ecclesia domestica*).²²⁶ Zoals de gehele Kerk zou het gezin de plaats moeten zijn waar de waarheid van het evangelie het leven bepaalt, en de gave die de gezinsleden aan de gemeenschap in wijdere zin aanbieden. Het gezin is niet alleen voorwerp van de pastorale zorg van de Kerk, maar ook voor de Kerk een van de meest doeltreffende instrumenten voor evangelisering. De christelijke gezinnen zijn vandaag geroepen om van het evangelie te getuigen in een tijd en onder omstandigheden die moeilijk zijn, terwijl het gezin zelf door allerlei tegenkrachten bedreigd wordt.²²⁷ Wil het christelijk gezin in een dergelijke situatie het evangelie uitdragen, dan moet het echt een ‘huiskerk’ zijn en de roeping van de christen nederig en liefdevol beleven.

Dat houdt in, zo zeiden de synodevaders, dat het gezin actief moet zijn in het parochieleven, deel dient te nemen aan de sacramenten, met name aan eucharistie en biecht, en zich voor de naaste moet inzetten. Het betekent ook dat de ouders ernaar moeten streven dat, wanneer het gezin bijeen is, er ruimte is voor gebed, bijbellezing en bezinning, voor passende rituelen waarin de ouders voorgaan, en voor gezonde ontspanning. Door dat alles zal het christelijk gezin een bron van evangelisering kunnen worden waar ieder lid Gods liefde ervaart en anderen daarin doet delen.²²⁸ De synodevaders hebben ook gewezen op de rol van de kinderen bij de evangelisering, zowel bin-

223. Johannes Paulus II, *Toespraak bij de algemene audiëntie* (13 juli 1994), 4, in: *Insegnamenti XVII*, 2 (1994), 40.

224. Vgl. *Propositie* 35.

225. Vgl. *t.a.p.*

226. *Lumen gentium*, 11.

227. *Rapport voorafgaand aan de discussie*, 28.

228. Vgl. *Propositie* 32.

nen het gezin als in wijder verband.²²⁹ In de overtuiging dat “de toekomst van wereld en Kerk in handen ligt van het gezin”,²³⁰ vraag ik opnieuw om datgene te bestuderen en in praktijk te brengen wat ik in de apostolische Exhortatie *Familiaris consortio*, na de vijfde Gewone Vergadering van de Bisschoppen-synode in 1980, aangaande het gezin uiteenzette.

De jonge mensen

47. De synodevaders hadden bijzonder veel aandacht voor het vraagstuk van de jongeren in de Kerk. Deze hebben te maken met veel ingewikkelde problemen in de veranderende wereld van Azië. En de Kerk voelt zich verplicht hun te wijzen op de verantwoordelijkheden die zij hebben voor de toekomst van samenleving en Kerk; tegelijk wil zij hun bemoediging en steun blijven bieden opdat ze deze verantwoordelijkheden op zich kunnen nemen. De Kerk houdt hun de waarheid van het evangelie voor als een mysterie dat vreugde brengt en bevrijdend is; een mysterie waarin men zich moet verdiepen, en dat met overtuiging en moed beleefd en met anderen gedeeld moet worden.

Wil men dat de jonge mensen werkelijk missionarissen zijn, dan moet de Kerk aan hen een op hen toegesneden pastorale zorg besteden.²³¹ Ik deel dit verlangen van de synodevaders, en dring erop aan dat voor zover mogelijk in ieder diocees in Azië jeugdzorgers en geestelijke leiders worden aangesteld om te zorgen voor de geestelijke vorming en het apostolaat van de jonge mensen. De katholieke scholen en de parochies hebben de uiterst belangrijke taak de jeugd op alle gebieden te vormen, hun te leren zich goed in de hand te houden, en hun de voor de missie noodzakelijke eigenschappen bij te brengen. De bewegingen van jeugdapostolaat en de jeugdclubs geven de gelegenheid om onder christenen de

vriendschap te ervaren die zo belangrijk is voor jonge mensen. Parochies, verenigingen en bewegingen kunnen de jonge mensen helpen om aan sociale pressie beter weerstand te bieden, hun de mogelijkheid bieden om rijpere christenen te worden, en daarnaast hun ter zijde staan bij de bezinning op hun toekomstig beroep en bij de verwerving van inzicht in hun roeping.

De jonge mensen in Azië zijn niet louter voorwerp van de pastorale zorg van de Kerk; voor hun christelijke vorming is het ook noodzakelijk dat men hen ziet als “actieve medewerkers aan de zending van de Kerk in haar verschillende vormen van het apostolaat van liefde en dienstbaarheid”.²³² In de parochies en diocesen moet de jongelui dus worden gevraagd om mede de voor hen bedoelde activiteiten te organiseren. Dankzij hun onbevangenheid en enthousiasme, hun geest van solidariteit en toekomstverwachting zijn ze in staat om in een verdeelde wereld te bouwen aan vrede; in verband hiermee is het bemoedigend de jongeren te zien deelnemen aan uitwisselingsprogramma's tussen particuliere Kerken in Azië en landen in het continent, en hen elders de interreligieuze en interculturele dialoog te zien bevorderen.

De sociale communicatiemiddelen

48. In een tijd van globalisering “zijn de sociale communicatiemiddelen zo belangrijk geworden dat zij voor velen het voornaamste instrument van informatie en vorming zijn, dat het gedrag van enkelingen, gezinnen en maatschappijen leidt en inspireert. Vooral de nieuwe generaties groeien op in een wereld die daardoor bepaald wordt.”²³³ Men ziet in de wereld zich een nieuwe cultuur ontwikkelen “die juist voortkomt uit het feit zelf van het bestaan van nieuwe wijzen van communicatie met een nieuwe taal, nieuwe technieken en nieuwe psychologische gedragspatronen”.²³⁴ Door de

229. Vgl. *Propositie* 33.

230. Johannes Paulus II, *Toespraak tot de confederatie van de raden van bestuur van gezinnen met christelijke achtergrond* (29 november 1980), 4, in: *Insegnamenti* III, 2 (1980), 1454.

231. Vgl. *Propositie* 34.

232. *T.a.p.*

233. *Redemptoris missio*, 37.

234. *T.a.p.*

uitzonderlijke rol die de sociale communicatiemiddelen spelen bij het gestalte geven aan de wereld en de daarin levende culturen en opvattingen, hebben zich in de Aziatische samenleving ingrijpende en snelle veranderingen voltrokken.

Vanzelfsprekend wordt ook de evangeliseringsopdracht van de Kerk diep beïnvloed door de media. Gezien de groeiende invloed van de media, tot in de uithoeken van Azië, kunnen ze krachtig bijdragen aan de evangelieverkondiging in alle windstreken van het continent. Maar “het is niet voldoende om ze te gebruiken voor de verspreiding van de christelijke boodschap en de leer van de Kerk. Het is nodig de boodschap zelf te integreren in deze ‘nieuwe cultuur’ die geschapen wordt door de moderne communicatie.”²³⁵ Daartoe moet de Kerk nagaan op welke wijze de media volledig geïntegreerd kunnen worden in haar pastorale programmering en in haar werk zodat, door ze doeltreffend te gebruiken, individuen en hele volken door de kracht van het evangelie geraakt worden, en de culturen van Azië in toenemende mate doortrokken worden van de waarden van het Koninkrijk.

Graag sluit ik mij aan bij de woorden van lof van de synodevaders voor *Radio Veritas Asia*, het enige continentale radiostation voor de Kerk in Azië, dat sinds bijna dertig jaar door radio-uitzendingen werkt aan de evangelisering. De Bisschoppenconferenties en de diocesen in Azië dienen dit voortreffelijk missie-instrument krachtig te steunen door de programmering goed op de verschillende talen af te stemmen en door een bijdrage te leveren met personeel en financiële middelen.²³⁶ Naast de radio kunnen katholieke uitgaven en persagentschappen aan de verspreiding van voorlichting bijdragen, en permanent godsdienstig onderricht en vorming over het gehele continent mogelijk maken. Op plaatsen waar de christenen in de minderheid zijn, kunnen

deze middelen krachtig bijdragen tot het steunen en bewaren van het katholiek zelfbewustzijn, en tegelijk de beginselen van de katholieke moraal verspreiden.²³⁷

Wat de evangelisering betreft door de sociale communicatiemiddelen, die “areopagus van de moderne tijd”, neem ik de aanbevelingen over van de synodevaders, en ik hoop dat ze in dienst gesteld kunnen worden van de menselijke vooruitgang, en van de verspreiding van Christus’ waarheid en de leer van de Kerk.²³⁸ Het zou goed zijn als ieder diocees voor zover mogelijk zou kunnen beschikken over een mediabureau. Men moet leren omgaan met de media en mag zich niet beperken tot het alleen maar kritisch beoordelen van hun producten, en dit moet een steeds belangrijker plaats krijgen in de opleiding van priesters en seminaristen, religieuzen en catechisten, mensen met een bepaald beroep, leerlingen van katholieke scholen en wie in een parochie werkzaam zijn. Gezien de grote invloed van de media en het uitzonderlijk effect dat ze hebben, dienen de katholieken samen met de leden van andere kerken en kerkelijke gemeenschappen en met de aanhangers van andere godsdiensten zich ervoor in te spannen dat er ruimte wordt geboden voor geestelijke en zedelijke waarden. Met de synodevaders stimuleer ik het ontwikkelen van speciale pastorale programma’s voor de communicatiemiddelen, op nationaal zowel als op diocesaan niveau, overeenkomstig de richtlijnen van de pastorale Instructie *Aetatis Novae*, waarbij een bijzondere aandacht wordt gegeven aan de eigen omstandigheden van Azië.

De martelaren

49. Hoe belangrijk de vormingsprogramma’s en de uitgedachte aanpak van de evangelisering ook mogen zijn, toch is het nog altijd waar dat *het martelaarschap het diepste wezen openbaart van de christelijke*

235. *T.a.p.*

236. Vgl. *Propositie* 45.

237. Vgl. *t.a.p.*

238. Vgl. *t.a.p.*

boodschap. Het woord ‘martelaar’ betekent ‘getuige’, en de mensen die hun bloed hebben vergoten omwille van Christus hebben het uiterste getuigenis gegeven van de waarachtige betekenis van het evangelie. In de bul *Incarnationis mysterium* waarin het grote Jubileum van het jaar 2000 werd afgekondigd, heb ik met kracht onderstreept hoe belangrijk het is de martelaren te herdenken: “Vanuit psychologisch oogpunt is het martelaarschap het meest welsprekende bewijs van de waarheid van het geloof, dat zelfs aan de meest gewelddadige dood een menselijk gezicht weet te geven en dat zelfs in de hevigste vervolgingen zijn schoonheid laat zien.”²³⁹ In de loop der eeuwen heeft Azië aan de Kerk en aan de wereld een grote menigte van deze geloofshelden geschonken, en uit het hart van Azië klinkt luid de lofzang: *Te martyrum candidatus laudat exercitus*. Het is de lofzang van hen die in de loop van de eerste eeuwen van de Kerk omwille van Christus op Aziatische bodem zijn gestorven; het is ook de vreugdekreet van mannen en vrouwen uit meer recente tijden, zoals de heilige Paul Miki en gezellen, de heilige Lorenzo Ruiz en gezellen, de heilige André Dung en gezellen, de heilige André Kim Taegon en gezellen. Moge de immense menigte van martelaren uit Azië uit het verleden en heden aan de Kerk in Azië blijven duidelijk maken wat het betekent te getuigen van het Lam in wiens bloed zij hun kleren hebben witgewassen (vgl. Apk 7,14). Mogen zij de onoverwinnelijke getuigen blijven van de waarheid die de christenen overal en altijd dienen te verkondigen, namelijk de *macht van het kruis van de Heer!* Moge tot slot het bloed van de martelaren van Azië nu en voor goed het zaad zijn voor nieuw leven voor de Kerk in heel het continent.

239. Johannes Paulus II, Bul tot afkondiging van het grote Jubileum van het jaar 2000 *Incarnationis mysterium* (29 november 1998), 13.

Conclusie

Dankbaarheid en bemoediging

50. Door te trachten na te gaan wat de Geest tot de Kerken in Azië zegt, heeft deze post-synodale apostolische Exhortatie ernaar gestreefd de Speciale Vergadering voor Azië van de Bisschoppensynode vrucht te doen dragen. Tot slot van deze Exhortatie wil ik de dank uitspreken van de Kerk voor u allen, dierbare broeders en zusters uit Azië, die op velerlei wijzen hebt bijgedragen tot het welslagen van deze belangrijke kerkelijke gebeurtenis. Eerst en vooral prijzen wij God omwille van de rijkdom aan culturen, talen, religieuze tradities en ontvankelijkheden van dit grote continent. God zij gezegend omwille van de volkeren in Azië met hun zo rijke verscheidenheid, en toch samen op zoek naar vrede en volheid van leven! Vooral nu, terwijl de tweeduizendste gedenkdag van de geboorte van Jezus Christus op komst is, brengen wij God dank omdat Hij Azië heeft uitverkoren tot de aardse woonstee van zijn mensgeworden Zoon, de Heiland van de wereld.

Ik voel mij gedrongen mijn grote hoogachting uit te spreken voor de bisschoppen van Azië vanwege hun innige liefde voor Jezus Christus, voor de Kerk en voor de volkeren van Azië, vanwege hun getuigenis van *communio* en vanwege hun edelmoedige toewijding aan de opdracht om het evangelie te verkondigen. Ik ben dankbaar jegens allen die de grote Kerkfamilie van Azië vormen: geestelijkheid, godgewijden, missionarissen, leken, gezinnen, jonge mensen, inheemse volken, arbeiders, armen en bedroefden. Diep in mijn hart koester ik een speciale plaats voor allen die in Azië omwille van hun geloof in Christus worden vervolgd: ze zijn de verborgen steunpilaren van de Kerk tot wie Jezus zelf troostend zegt: “Gelukkig zijt gij in het Koninkrijk der

hemelen!” (vgl. Mt 5, 10).

Jezus' woorden sterken de Kerk in Azië: “Wees niet bang, kleine kudde, want het heeft jullie Vader behaagd je het koninkrijk te schenken” (Lc 12,32). Op dit uitgestrekte dichtbevolkte continent zijn zij die in Christus geloven nog weinig talrijk. Maar desondanks zijn ze alles behalve een schuchtere minderheid, hebben zij een levendig geloof en zijn ze vervuld van een hoop en vitaliteit die alleen door liefde mogelijk wordt. Door hun bescheiden maar dapper gedrag hebben zij invloed uitgeoefend op de culturen en samenlevingen van Azië, met name op het leven van de armen en weerlozen waarvan velen niet delen in het katholieke geloof. Voor de christenen waar ook ter wereld zijn ze een voorbeeld van bereidheid om de schat van de Blijde Boodschap “te pas en te onpas” door te geven (2 Tim 4,2). Hun sterkte ontlene zij aan de onmetelijke kracht van de heilige Geest: aan Hem is het te danken dat, hoewel de Kerk in het algemeen een gering aantal leden telt, haar tegenwoordigheid gelijk op een zuurdeeg dat stil en verborgen het hele beslag doet rijzen (vgl. Mt 13,33).

De volkeren van Azië verlangen naar Jezus Christus en zijn evangelie, want het continent dorst naar het levend water dat Hij alleen geven kan (vgl. Joh 4,10-15). De volgelingen van Christus in Azië moeten dus edelmoedig streven naar het vervullen van de zending die zij ontvangen hebben van de Heer, die beloofd heeft met hen te zijn tot aan het einde der tijden (vgl. Mt 28,20). Vol vertrouwen op de Heer die de door Hem geroepen niet in de steek zal laten, zet de Kerk in Azië haar pelgrimstocht naar het derde millennium voort. Heel haar vreugde bestaat in het feit dat zij met de menigte van volkeren in Azië de geweldige gave mag delen die ze zelf heeft ontvangen, de liefde van Jezus de Heiland; ze verlangt niets anders dan haar zending van liefde en

dienstbetoon voort te zetten opdat alle Aziaten het “leven mogen bezitten, en wel in overvloed” (Joh 10,10).

Gebed tot de moeder van Christus

51. Gesteld voor deze grootse opdracht wenden wij ons tot Maria, de moeder van de Verlosser, voor wie de christenen van Azië – zo verzekeren de synodevaders – een grote liefde en genegenheid koesteren, en die zij vereren als hun moeder en de moeder van Christus.²⁴⁰ Over heel het continent zijn er honderden aan Maria toegewijde kerken en heiligdommen waar niet alleen de katholieke gelovigen bijeenkomen, maar ook de aanhangers van andere godsdiensten.

Aan Maria, voorbeeld van alle volgelingen en lichtende sterre die voorgaat op het pad van de evangelisering, vertrouw ik de Kerk in Azië bij het begin van het derde millennium van het christelijk tijdperk toe; ik verlaat mij op haar immer luisterend oor, haar immer openstaand hart, haar nooit aflatende tussenkomst:

Oh, heilige Maagd Maria, dochter van de hoogverheven God maagd en moeder van de Heiland en ook onze moeder, wend uw liefdevolle blik naar de Kerk die uw Zoon op Aziatische bodem geplant heeft. Wees haar leidsvrouw en voorbeeld terwijl ze in Azië haar Zoons zending van liefde en dienstbetoon voortzet. U bent volledig en vrijwillig ingegaan op het verzoek van de Vader om moeder van God te worden: leer ons om ons hart vrij te maken van alles dat niet van God komt zodat ook wij vervuld worden van de heilige Geest uit den Hoge. U hebt de geheimen van Gods wil overwogen in de stilte van uw hart: help ons om in onze levensgang de tekenen te onderscheiden van Gods machtige hand. U hebt u naar Elisabeth gehaast en haar bijgestaan tijdens haar zwangerschap: verkrijg voor ons hetzelfde vuur, dezelfde dienstvaardigheid bij

240. Vgl. *Propositie* 59.

onze opdracht om het evangelie te verkondigen. U hebt uw stem verheven om Gods lof te zingen: ga ons voor bij de blijde verkondiging van het geloof in Christus de Heiland. U voelde mee met mensen in nood en bent bij uw Zoon voor hen tussenbeide gekomen: leer ons nooit bang te zijn om Jezus te spreken over de wereld en de wereld over Jezus. U stond onder het kruis toen uw Zoon de geest gaf: sta ons ter zijde wanneer wij trachten in geest en dienstbetoon een te zijn met allen die lijden. U bad samen met de leerlingen in de Avondmaalszaal: help ons te luisteren naar de Geest en te gaan waarheen Hij ons ook maar wil leiden. Bescherm uw Kerk tegen alle krachten die haar bedreigen. Help haar waarachtig spiegelbeeld te zijn van de zeer heilige Drie-eenheid. Bid dat alle volkeren van Azië door

het liefdevolle dienstwerk van de Kerk uw Zoon Jezus Christus, de enige Heiland van de wereld, mogen leren kennen, en de vreugde mogen smaken van de volheid van leven. Oh, Maria, moeder van de nieuwe schepping en moeder van Azië bid voor ons, uw kinderen nu en voor altijd!

Gegeven te New Delhi, in India, 6 november 1999, in het tweeëntwintigste jaar van mijn pontificaat.

JOHANNES PAULUS II

Vertaling: F. van Voorst tot Voorst s.j.